

Häckar för Smålands inland

– en översikt

Suitable hedges for the midland climate in Småland, Sweden
– an overview

Fia Sjögren

Häckar för Småland – en översikt

Suitable hedges for the midland climate in Småland, Sweden - an overview

Fia Sjögren

Handledare: Anders Folkesson, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Cecilia Öxell, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatarbete i trädgårdsdesign

Kurskod: EX0652

Program/utbildning: Trädgårdsingenjör: design - kandidatprogram

Examen: Trädgårdsingenjör, kandidatexamen i trädgårdsdesign

Ämne: Landskapsplanering

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och -år: juni 2014

Omslagsbild: Fia Sjögren

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: häck, häckar, Småland, hårdighet, trädgårdsdesign, trädgårdsgestaltning, ståndort, design, trädgård, hedge, hedges, Sweden, Småland, hardiness, garden design, cold climate, design, habitat

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord

Jag har valt att skriva om häckar eftersom de fyller en viktig funktion i trädgården. Både när jag har arbetat med designförslag och jobbat på en plantskola har jag insett att jag saknar kunskap om just häckar och känt att det är en kunskap jag behöver. När jag funderade vidare på ämnet insåg jag att det är viktigt att verkligen plantera rätt häckväxt då häcken behöver uppfylla många olika krav för att fungera och se enhetlig och bra ut. Tanken på att det vore bra med en lathund vid val av häck väcktes och på den linjen har jag jobbat vidare. Som bilaga till det här arbetet finns det nu en lathund vid val av häck och med den fick jag dessutom med mig en djupare kunskap kring de olika arterna. Jag hoppas att fler med mig hittar inspiration till att testa nya häckväxter i designprocessen.

Jag vill passa på att ge ett stort tack till Joakim Svensson på Rångedala Plantskola, Henrik Bodin på Fagerhults Plantskola, Hasse Söderberg på Tönnersjö Plantskola samt Joakim Salomonsson på Skinnarnas Blommor & Trädgård för att ni, under den mest stressiga perioden på hela året, tog er tid för en intervju. Jag vill även tacka min handledare Anders Folkesson som har varit till god hjälp under arbetets gång. Sist men inte minst vill jag tacka Maja för fin hjälp och peppning samt min sambo som stöttar mig i allt jag gör.

TACK!

Fia Sjögren
Rydaholm 21 maj 2014

Sammanfattning

Häcken är ofta ett självklart och naturligt element i en trädgård. Som trädgårdsingenjör kan det vara svårt att välja en lämplig häck till ett gestaltungs-förslag. Det krävs att vi tar hänsyn till flera parametrar, både för att häcken ska trivas men också för att kunden ska bli nöjd. Det kan därför ta mycket tid att leta upp en häck som uppfyller alla krav och önskemål som finns, tid man oftast inte har.

Syftet med det här arbetet är att studera lämpliga arter för häckar till villaträdgårdar i det småländska inlandet. Arbetet har gjorts med hjälp av litteraturstudier samt intervjuer med plantskolor. Nästan 50 arter, inklusive sorter, varieteter och frökällor har sammanställts med informativ text samt symboler som gör informationen lättöverskådlig. Samtliga taxa finns även uppställda i en gemensam guide som gör det enkelt att jämföra och hitta rätt växt till rätt plats.

Målet är att applicera kunskap om arterna på 4 utvalda platser i Smålands inland. Guiden har använts för att leta reda på lämpliga arter till dessa fyra verkliga platser. Jag har sedan fört ett resonemang kring varför just dessa arter är lämpliga. Slutligen för jag en diskussion kring växtmaterialet, tillämpningen av det på verkliga platser samt om fortsatt forskning.

Abstract

Hedges is often an obvious and natural element in a garden. It can be difficult for us as garden engineers to choose a suitable hedge for a design proposal since it requires that we consider several parameters. Parameters that regards both the hedge itself to make it thrive and also for the customer to be satisfied. Therefore it may take some time to find a hedge that meets all the requirements and requests, time you usually do not have.

The purpose of this work is to study species of hedges that are appropriate for residential gardens in the midland of Småland, Sweden. The essay has been made using literature studies and interviews with garden nurseries. Nearly 50 species, including cultivars and varieties have been compiled with informative text and symbols that make the information comprehensible. All taxa are arranged in a common guide that makes it easy to compare and find the right plant for the right place.

The goal is to apply the knowledge of the species on four selected locations in the midland of Småland in Sweden. The guide has been used to choose suitable species for the four selected locations. I have then discussed the suitability of the chosen plants. Finally, I discuss the plant material in the guide and how to apply it on real locations and on further research regarding the subject.

Innehållsförteckning

Förord	III
Sammanfattning	IV
Innehållsförteckning	V
1 Inledning.....	s. 1
1:1 Bakgrund	s. 2
1:2 Syfte	s. 2
1:3 Avgränsningar	
2 Metod och Material	s. 3
2:1 Intervjuer / informanter	s. 3
2:1:1 Informant 1 – Joakim Svensson	s. 4
2:1:2 Informant 2 – Henrik Bodin	s. 4
2:1:3 Informant 3 – Hasse Söderberg	s. 4
2:1:4 Informant 4 – Joakim Salomonsson	s. 4
2:2 Metod- och källkritik	s. 5
3 Häckens funktion i villaträdgården.....	s. 6
3:1 Markera gränser	s. 6
3:2 Insynsskydd	s. 6
3:3 Vindskydd	s. 6
3:4 Förbättra mikroklimatet	s. 6
3:5 Hindra oönskat besök	s. 6
3:6 Rumsindelning	s. 7
3:7 Dämpa buller	s. 7
3:8 Skapa riktningar	s. 7
3:9 Prydnad och mervärden	s. 7
3:10 Min tomt - min häck?	s. 7
4 Arterna.....	s. 8
4:1 Beskrivning av upplägget - texten	s. 8
4:1:1 Namn och familj	s. 8
4:1:2 Ståndort	s. 8
4:1:3 Häckens utseende	s. 8
4:1:4 Friväxande eller klippt?	s. 9
4:1:5 Egenskaper och hälsa	s. 9
4:1:6 Frökällor och sorter	s. 9
4:1:7 Kommentarer från plantskolor	s. 9
4:2 Beskrivning av upplägget - symbolerna	s. 10
4:2:1 Ståndort	s. 10
4:2:2 Färger	s. 10
4:2:3 Storlek	s. 11
4:2:4 Egenskaper/hälsa	s. 12
4:2:5 Sorter	s. 12
4:3 Arterna	s. 13
4:3:1 <i>Acer campestre</i>	s. 13
4:3:2 <i>Acer tatarica</i> ssp. <i>ginnala</i>	s. 14
4:3:3 <i>Amelanchier alnifolia</i> fk Alvdal E	s. 15
4:3:4 <i>Amelanchier lamarckii</i> fk Ultuna E	s. 16
4:3:5 <i>Amelanchier spicata</i> fk Falun E	s. 17
4:3:6 <i>Aronia melanocarpa</i> 'Hugin' E	s. 18
4:3:7 <i>Aronia x prunifolia</i> 'Elata'	s. 19
4:3:8 <i>Berberis thunbergii</i>	s. 20
4:3:9 <i>Caragana aborescens</i>	s. 21
4:3:10 <i>Carpinus betulus</i>	s. 22
4:3:11 <i>Chaenomeles japonica</i>	s. 23
4:3:12 <i>Cornus alba</i>	s. 24
4:3:13 <i>Cornus sericea</i> 'Flaviramea'	s. 25
4:3:14 <i>Cotoneaster lucidus</i>	s. 26
4:3:15 <i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i>	s. 27
4:3:16 <i>Fagus sylvatica</i>	s. 28
4:3:17 <i>Larix x marschlinsii</i>	s. 29

4:3:18 <i>Larix kaempferi</i>	s. 30
4:3:19 <i>Larix sibirica</i>	s. 31
4:3:20 <i>Ligustrum vulgare</i>	s. 32
4:3:21 <i>Malus toringo</i> var. <i>sargentii</i> fk Eskilstuna E	s. 33
4:3:22 <i>Physocarpus opulifolius</i>	s. 34
4:3:23 <i>Picea abies</i>	s. 35
4:3:24 <i>Pinus mugo</i>	s. 36
4:3:25 <i>Potentilla fruticosa</i>	s. 37
4:3:26 <i>Ribes alpinum</i> 'Schmidt'	s. 38
4:3:27 <i>Rosa carolina</i> fk Gunnel E	s. 39
4:3:28 <i>Rosa</i> (Glauca-gruppen) 'Nova' E	s. 40
4:3:29 <i>Rosa rugosa</i>	s. 41
4:3:30 <i>Rosa x rugotida</i> 'Darts Defender'	s. 43
4:3:31 <i>Rosa spinosissima</i>	s. 44
4:3:32 <i>Salix purpurea</i> 'Nana'	s. 45
4:3:33 <i>Sorbaria sorbifolia</i>	s. 46
4:3:34 <i>Sorbus intermedia</i>	s. 47
4:3:35 <i>Sorbus mougeotii</i>	s. 48
4:3:36 <i>Spiraea betulifolia</i> 'Tor' E	s. 49
4:3:37 <i>Spiraea x cinerea</i> 'Grefsheim' E	s. 50
4:3:38 <i>Spiraea japonica</i>	s. 51
4:3:39 <i>Spiraea x vanhouttei</i>	s. 52
4:3:40 <i>Symphoricarpos albus</i> ssp. <i>laevigatus</i>	s. 53
4:3:41 <i>Syringa josikaea</i>	s. 54
4:3:42 <i>Syringa vulgaris</i>	s. 55
4:3:43 <i>Taxus cuspidata</i> 'Nana'	s. 56
4:3:44 <i>Taxus x media</i>	s. 57
4:3:45 <i>Taxus occidentalis</i>	s. 58
4:3:46 <i>Tilia cordata</i>	s. 59
4:3:47 <i>Tilia platyphyllos</i>	s. 60
4:3:48 <i>Tilia x europea</i>	s. 61
5 Tillämpning av arbetet på verkliga platser.....	s. 62
5:1 Beskrivning av upplägget - platserna	s. 62
5:2 Beskrivning av upplägget - guiden	s. 62
5:3 Plats nr 1	s. 63
5:7 Tillämpning - plats nr 1	s. 64
5:4 Plats nr 2	s. 65
5:8 Tillämpning - plats nr 2	s. 66
5:5 Plats nr 3	s. 67
5:9 Tillämpning - plats nr 3	s. 68
5:6 Plats nr 4	s. 69
5:10 Tillämpning - plats nr 4	s. 70
6 Diskussion.....	s. 71
6:1 Häckens funktion i villaträdgården	s. 71
6:2 Arterna	s. 71
6:2:1 Kvalitéer	s. 71
6:2:2 Häckväxtens egenskaper	s. 71
6:2:3 Överanvändning	s. 71
6:2:4 Fakta och litteratur	s. 72
6:2:5 Symbolsystem	s. 72
6:3 Tillämpning av arbetet på verkliga platser	s. 73
6:4 Problematik kring lämplighet och Smålands klimat	s. 73
6:5 Sammanfattning	s. 74
6:6 Förslag till fortsatt forskning	s. 75
7 Slutsats.....	s. 75
8 Referenser.....	s. 76

Bilaga 1. Guiden - sida 1 del 1
Bilaga 2. Guiden - sida 1 del 2
Bilaga 3. Guiden - sida 2 del 1
Bilaga 4. Guiden - sida 2 del 2
Bilaga 5. Guiden - sida 3 del 1
Bilaga 6. Guiden - sida 3 del 2

1 Inledning

1:1 Bakgrund

Småland är Sveriges tredje största landskap och har en höjdskillnad på 377 meter vilket innebär stora klimatskillnader. Avståndet från kusten gör dessutom att Smålands inland får ett kontinentalt klimat, vilket ger större temperaturskillnader över dygnet och året än i ett maritimt klimat. Smålands högsta punkt, Tomtabacken i Nässjö kommun, har i genomsnitt i januari lika kallt som i Gävletrakten. I juli har Tomtabacken en medeltemperatur på bara 14 grader, vilket är nästan exakt samma temperatur som Jokkmokk har som ligger vid polcirkeln. Småland innehar också köldrekordet för Götaland, den 13 och 14 januari 1918 hade Lommaryd, i Aneby kommun, -38,5 grader (SMHI, 2014). Jag har valt att i mitt arbete begränsa mig till Smålands inland som ligger i växtzon 4 och 5. Det här materialet skulle troligtvis kunna appliceras på andra geografiska områden i Sverige med zon 4-5 men man bör komma ihåg att det är fler variabler än växtzonen som har betydelse för huruvida en växt är lämplig eller inte.

När det kommer till att välja växter till en trädgård kan man som nämnts inte bara ta hänsyn till platsens växtzon. Trädgårdar i samma växtzon kan skilja sig mycket bland annat vad gäller jordmån, soltimmar, utrymme, näring i marken samt vind- och saltpåverkan. Man måste därför analysera varje trädgård ur flera synvinklar för att kunna välja passande växter till just den platsen. Sedan tillkommer naturligtvis även växtens funktion och uttryck.

Häcken är ofta ett självklart element i en trädgård. I första hand traditionellt använd för att inhägna trädgården men också för att skapa rumslighet och avgränsningar inne i en trädgård. En häck har ofta fler egenskaper och funktioner än så. Den kan rent utseendemässigt tillföra mycket till trädgården i form av vackert habitus, blomning, bärsättning eller höstfärg. Häcken kan även tjäna som vindskydd, insynsskydd och en hjälp för att skapa ett bra mikroklimat. Den kan också öka den biologiska mångfalden i trädgården genom att erbjuda skydd, boplatser och föda till olika djur.

Som trädgårdsingenjör kan det vara svårt att välja en bra häck till ett gestaltningsförslag. Det vore enkelt om vi bara behövde se till utseendet på häcken men det krävs oftast att vi tar hänsyn till flera parametrar, både för att häcken ska trivas men också för att kunden ska få de funktioner som önskas. En häck skiljer sig från andra lignoser i en plantering eftersom flera plantor tillsammans ska bilda en enhetlig helhet. För det krävs att plantorna utvecklas så bra och jämnt som möjligt vilket ställer höga krav på att växten trivs på platsen. Det är ofta svårt att byta ut plantor i en redan etablerad och tät häck utan att det kommer ge ett märkbart sämre intryck. När man sedan har en häck som är tät och välmående så är det viktigt att häcken har de egenskaper kunden har önskat sig, både i avseende på skötsel, utseende och funktion. Att byta ut en färdig häck som man inte är nöjd med mot en ny brukar sällan vara ett rimligt alternativ varken vad gäller kostnader, tid eller arbete. Att välja häck med omsorg lönar sig därför i längden för att få en välfungerande häck men också för att få en nöjd kund.

Det kan vara tidskrävande att leta upp en häck som uppfyller alla krav och önskemål man har, oftast kanske inte den tiden finns till förfogande med resultat att man väljer den häck man känner till mest. Förutom att favorithäcken kanske inte passar på den aktuella platsen vad gäller ståndort och behov så är risken stor att man missar andra potentiella häckar som kan fungera bättre för ändamålet. Jag vill därför skapa ett arbete som ger en översikt över lämpliga häckar för Småland så att man enkelt kan välja den häck som bäst uppfyller de krav och önskemål man har. Samtidigt hoppas jag att det kan öppna upp för att ge fler alternativ och möjligheter i gestaltningsprocessen.

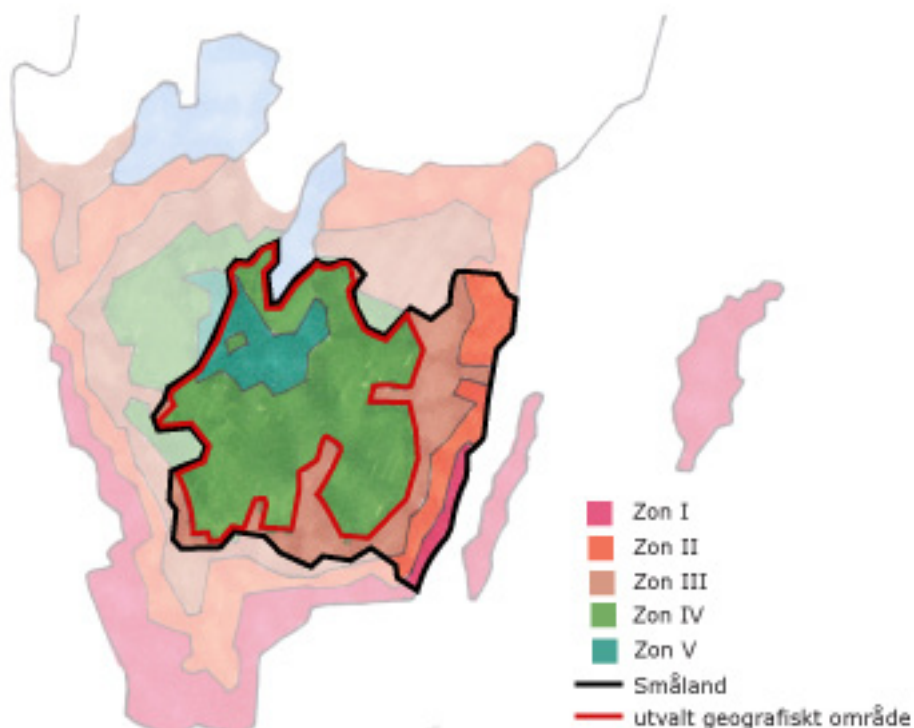
1:2 Syfte och mål

Syftet är att studera de mest lämpliga arterna till häckar i villaträdgårdar i Smålands inland.

Målet är att applicera kunskapen om arterna på 4 utvalda platser i Smålands inland.

1:3 Avgränsningar

För att avgränsa mig har jag valt att arbeta med arter som är lämpliga till häckar i Smålands inland, det vill säga de delar av Småland som har växtzon 4 och 5 (figur 1).

Figur 1. En karta som visar Smålands växtzoner samt det område jag har begränsat mig till i det här arbetet.

(Källa: Riksförbundet Svensk Trädgård)

Jag har begränsat mig till vedartade arter som är vanligt förekommande i handel och som är lämpliga för villaträdgårdar. Med lämpliga arter menas de som är tillräckligt härdiga för klimatet, har tillräckligt stort prydnadsvärde för att vara intressant för en trädgård samt fungerar bra som häck. Vidare har de arter som valts en storlek som passar för en trädgård. Arter som är så aggressiva i sitt växtsätt så att de orsakar stora problem anses inte som lämpliga för villaträdgårdar och har därför valts bort.

I slakten som har flera arter och sorter tillgängliga i handeln har jag valt att beskriva de arter och sorter som har ett högt odlingsvärde eller som på något sätt har ett mervärde, exempelvis en bra höjd, speciell färg eller ett enhetligt växtsätt.

2 Metod och material

Arbetet har till största delen bestått av litteraturstudier i form av böcker, artiklar och andra dokument, i vilka jag har samlat information om de olika arterna. Eftersom jag behövde konkret fakta om arterna kändes litteratur som det självklara valet. Det finns mycket skrivet om de flesta av arterna och mycket av informationen är likvärdig i flera böcker, vilket ger en bra pålitlighet.

För att komplettera litteraturstudierna valde jag att intervjua fyra platskolor då de har praktiskt erfarenhet av växterna och oftast är mer uppdaterade än böckerna när det handlar om nya sorter och sjukdomar. Plantskolor har även en bra uppfattning om arternas hårdighet i de geografiska områden de befinner sig i.

För att komma fram till vilka arter som jag skulle ha med i arbetet utgick jag från de större plantskolornas kataloger. I dessa valde jag ut alla arter som är hårdiga från zon 4 och som säljs som häckplantor, som omnämns som en bra häckväxt eller som jag av egen erfarenhet vet att man kan använda som häck. Av dessa arter har jag sedan valt bort de som inte är lämpliga som häck för en trädgård. Att en art är olämplig kan bero på att den är för stor, inte har tillräckligt stort prydnadsvärde, är för aggressiv i sitt växtsätt eller helt enkelt inte fungerar bra som häck. De flesta av de som valdes bort är växter som i första hand används som landskapsväxter i naturlika större planteringar eller som kraftiga lähäckar i landskapet. De flesta av dessa växterna blir för stora för en villaträdgård, samt har ett växtsätt som inte passar till häck eller ett utseende som inte har tillräckligt stort prydnadsvärde för att vara intressanta. Under arbetets gång tillkom sedan ytterligare ett par arter som jag antingen fick tips av från informanter eller som jag stötte på i litteraturstudierna. Flera sorter, frökällor och varianter har kommit fram under intervjuer eller i litteraturstudier och jag har valt att ta med de som har känts odlingsvärda och intressanta för att använda som häck i villaträdgården.

Jag har sammanfattat den information jag har samlat in genom att skriva specifikt om varje art. Förutom det har jag skapat en enkel översikt i form av en tabell. I tabellen finns alla arter samt ett flertal variabler för att man så lätt som möjligt ska kunna välja en lämplig häck till det gestaltungsförslag man arbetar med.

Mitt arbete riktar sig till mina kollegor med samma utbildning, det vill säga trädgårdsingenjörer med designinriktning, för att kunna vara ett verktyg i designprocessen.

Jag har valt fyra verkliga platser med olika förutsättningar på vilka jag kan tillämpa guiden. Min ambition har varit att hitta fyra platser som skiljer sig åt vad gäller ståndort. Detta för att förankra arbetet i verkligheten och resonera kring hur man kan använda guiden i sin gestaltungsprocess.

2:1 Intervjuer och informanter

Jag har använt mig av semi-strukturerade intervjuer. Vid intervjuerna har jag fört anteckningar. Jag hade fem frågor att utgå ifrån men med utrymme för att ställa extra frågor vid behov.

Intervjufrågor:

1. Hur upplever du tillväxten under optimala förhållanden?
2. Upplever du att den har mycket problem med sjukdomar eller skadedjur?
3. Upplever du att den är tålig för: torka? blöta? salt? stadsmiljö?
4. Något särskilt du tycker är bra eller dåligt med arten?
5. Någon sort eller frökälla du upplever som speciellt bra eller dålig?

Jag hade med mig en lista på taxa som både jag och informanten kunde titta på under intervjuens gång. Eftersom det var många taxa och en stressig tid för informanterna så blev det i praktiken så

att de berättade vad de visste om respektive art men med utgångsfrågorna som fokus. Jag valde att intervjua plantskolor, i första hand med erfarenhet från kallare zoner, för att få bild av hur växterna fungerar i och i närheten av Småland. Min tanke var också att plantskolor dagligen hanterar dessa växter och därför ofta märker av sjukdomar på växtern samt att de ofta får bra feedback från kunder på hur växterna fungerar i trakterna runt plantskolorna, dvs om de har mycket problem med sjukdomar eller att de inte klarar vintrarna. Jag intervjuade 4 plantskolor i eller i närheten av Småland.

2:1:1 Informant 1 - Joakim Svensson, Rångedala Plantskola

Intervjun hölls 2014-04-15. Rångedala Plantskola är en plantskola som ligger ca en mil utanför Borås. Garden Centret har ett mycket brett sortiment, med bland annat perenner, rosor, prydnadsbuskar, häckväxter, träd, barrväxter, säsongsväxter, krukväxter, blomsterlök och fröer (Rångedala Plantskola, n.d.).

2:1:2 Informant 2 - Henrik Bodin, Fagerhults Plantskola

Intervjun hölls 2014-04-16. Fagerhults Plantskola ligger i Hagshult, Skillingaryd, fem mil söder om Jönköping. Plantskolan etablerades 1902 av nuvarande ägarnas, Anders och Knut Edvinssons farfar Edvin Samuelsson och hans bror Oskar. Den har därefter hela tiden stannat kvar i släkten, vilket gör den till en av landets äldsta plantskolor. Företaget omsätter idag cirka sju miljoner kronor och har åtta årsanställda. Omkring hälften av omsättningen kommer från växtproduktion och anläggningsverksamhet samt hälften från gardencenter verksamhet (Fagerhults Plantskola, 2014).

2:1:3 Informant 3 - Hasse Söderberg, Tönnersjö Plantskola

Intervjun hölls 2014-04-17. Tönnersjö Plantskola AB finns i Tönnersjö, Eldsberga, några kilometer söder om Halmstad. I Tönnersjö har det odlats i tre generationer, men under de senaste åren har Tönnersjö Plantskola inriktat sig på att producera och leverera alléträd och är Sveriges största alléträdsproducent. De odlar lövträd med svensk proveniens, från svenskt frö och E-plantor. Som partiplantskola levererar de till kommuner, anläggare, kyrkogårdförvaltningar mm. Även om de själva främst producerar träd, har de mycket goda kontakter med leverantörer i både Sverige och utlandet, för att kunna erbjuda ett komplett sortiment av alla typer av växter, till bästa kvalitet (Tönnersjö Plantskola AB, n.d.).

2:1:4 Informant 4 - Joakim Salomonsson, Skinnarnas Blommor & Trädgård

Intervjun hölls 2014-04-23. Skinnarnas Blommor & Trädgård är en plantskola i Ljungby. De har utbildad personal med bred kunskap och erfarenhet och kan erbjuda produkter och tjänster inom områden som trädgård, buketter och växtarrangemang. De har alla typer av växter för trädgården och även utomhuskrukor och t ex spaljeer. De har även krukväxter och ett brett sortiment av krukor och inredningsdetaljer för hemmet. De erbjuder även trädgårdsmöbler för utemiljö. De utför tjänster inom trädgårdsskötsel, beskärning, rådgivning, planering och plantering (Skinnarnas Blommor & Trädgård AB, n.d.).

2:2 Metod och källkritik

Att litteraturstudier fick utgöra den största delen av arbetet känns självklart med tanke på arbetets upplägg. Jag har valt att läsa svensk litteratur eftersom mitt geografiska område ställer höga krav på hårdiga växter. Dessa växterna är inte sällan svenska frökällor och sorter och därför kändes svensk litteratur mest relevant. Överhuvudtaget så kändes just ämnet häck ganska begränsat i svensk litteratur.

Det har varit enklare att hitta bra fakta kring träd men svårare för buskar. Jag har försökt att hitta bra artiklar i tidsskrifter men då flertalet av dessa inte fanns elektroniskt så har tiden för att hitta de i biblioteket tagit en hel del tid i anspråk. Jag tror att ytterligare artiklar hade kunnat hittas både i biblioteket och elektroniskt men jag kände att tiden för att samla litteratur att skriva om så många arter var begränsad och att jag var tvungen att begränsa mig för att hinna klart med arbetet i tid.

Jag valde att göra intervjuer för att komplettera mitt arbete. Jag ville hitta personer med lite mer praktisk erfarenhet av växterna och valde därför att intervjua plantskolister eftersom dessa hanterar växterna dagligen. Jag övervägde att hitta skötsel företag men det kändes svårt att hitta företag som har en djupare kunskap i ämnet. Svagheten med plantskolister är att de oftast inte ser häckplantorna när de väl är planterade utan mest ser hur de fungerar på plantskolan, men jag fick en uppfattning om att deras goda relationer med kunder gör att de ändå får en viss uppföljning på de växter de säljer. För mig kändes det också viktigt att hitta personer som geografiskt befinner sig i eller i närheten av det geografiska område jag har valt att arbeta med. En stor fördel, som jag upplever det, är att plantskolorna ofta har en bra uppfattning om hur hårdigt materialet är efter flera års erfarenhet.

Jag övervägde om jag skulle göra intervjuer skriftligen på mail. Fördelen hade då varit att jag antagligen kunde få svar från fler plantskolor. Nackdelen hade varit att jag inte kunde ställa följdfrågor och jag tror att många hade tackat nej när de hade sett antalet växter och helt enkelt känt att de inte har tid att skriva svar på alla frågor. Vid en muntlig intervju kunde jag anpassa djupet på frågorna beroende på hur stressad informatören var. Växter som inte fanns så mycket att säga om kunde man hoppa över och fördjupa sig på någon annan. Sådana övervägande hade inte gått att göra per mail.

Jag hade gärna gjort intervjuer med någon person med djup kunskap på lignoser men jag kände att det var svårt att hitta någon i mitt geografiska område. Jag tillfrågade en plantskolist utanför Småland som jag vet har en djup ståndortskunskap, personen i fråga fick tyvärr dra sig ur lite senare i processen eftersom hen helt enkelt inte hann med en intervju och då var det för sent för att hitta en ny lämplig person.

3 Häckens funktion i villaträdgården

Det kan finnas flera anledningar till varför vi vill ha en häck i trädgården. Det kan vara att markera vad som är privat mark, få ett vindskydd kring uteplatsen eller skapa ett bättre mikroklimat. Kort sagt så kan en häck ha flera funktioner.

3:1 Markera gränser

En häck kan vara en gränsmarkering för att markera sin tomt och egendom. Den kan gränsa både mot en granntomt, gata eller naturmark. Till en gräns mot gaturummet så är en häck på 1-1,20 meter lagom (Svalin, 2001).

3:2 Insynsskydd

Trädgården är för många en plats för avskildhet (Svalin, 2001). För att få, om inte hela, men i alla fall vissa delar av trädgården mer privat går det att använda sig av höga häckar. För att människor inte ska kunna se över en häck bör den vara minst 180 cm hög. Just mot gaturummet kan det vara passande med en högre häck för att stänga ute trafik och förbipasserande (Raybo, 2004). En sådan häck kan med fördel vara klippt och ganska oansenlig för att smälta in bättre i sin omgivning. Är det en sittplats som ska avgränsas så räcker det med en höjd på 1,5 meter, det är tillräckligt för att ge skydd för en person som sitter ner (Svalin, 2001).

3:3 Vindskydd

Oavsett om häcken är klippt eller friväxande häck så ger den ett visst vindskydd. Det mest effektiva vindskyddet blir det om häcken är lagom tät. En för tät häck stoppar upp vinden helt så att den kan välja andra vägar eller skapa virvlar och en för gles häck släpper igenom för mycket av vinden. För att få den bästa effekten ska vinden släppa igenom hälften av vinden. Förutom tätheten spelar höjd och längd också roll, en hög häck är mer effektiv än en låg, likaså en lång sammanhängande häck gentemot en kort (Raybo, 2004). I ett väldigt öppet läge så kan det vara bra med en häck i väster och norr som ger skydd från kraftiga vindar. För att få ett effektivt skydd så är det bra med en relativt friväxande häck som är omkring 3-4 meter hög (Darfeldt, 1962).

3:4 Förbättra mikroklimatet

För de som bor i småländska inlandet med växtzon 4 och 5 så kan det vara önskvärt att förbättra mikroklimatet i trädgården. Träd och buskar som används på rätt sätt i en trädgård kan förbättra mikroklimatet med upp till två zoner (Raybo, 2004). En häck kan därför användas runt en känslig växt för att effektivt förbättra mikroklimatet (Svalin, 2001). Förutom att skydda mot vind kan en häck också ge täckning mot frost- och vinterskador då snön lägger sig på häckens läsidan (Raybo, 2004).

3:5 Hindra oönskat besök

Det kan ibland behövas skydd mot oönskat besök i trädgården. Det kan vara människor som gärna vill snedda över tomten på väg till busshållplatsen eller rådjur som hungrigt spanar in de finaste rariteterna i trädgården. En skyddshäck är ofta bestående av taggiga arter av naturliga skäl (Raybo, 2004). Dessa häckar bör klippas och hållas ganska strikt för att inte ta över hela trädgården. Vid behov kan häcken förstärkas på insidan med ett stängsel (Svalin, 2001). Även lägre friväxande häckar kan fungera bra såsom berberis och vresros (Darfeldt, 1962).

3:6 Rumsindelning

Att formge en trädgård handlar ofta om att arbeta med rumslighet och då kan häckar inne i trädgården komma väl till pass (Raybo, 2004). Med häckar kan det skapas avskiljare, hörn, gränser, små och stora rum samt varierade och spännande gångar. Häckar fungerar som gröna, levande väggar och kan placeras ut som kortare sträckor runt exempelvis soptunnan. Särskilt runt matplatser kan det vara ett bra sätt att använda häckar för att skapa avskildhet och skydd mot vind (Svalin, 2001).

3:7 Dämpa buller

Häckar har bara en liten effekt mot buller (Raybo, 2004) men det är inte bara hur högt ljudet är som spelar roll, utan hur vi upplever det. Beroende på vad vi tror det är som låter så upplever vi ljud på olika sätt, om vi tror att det är träd som susar när det i själva verket är trafik så kommer vi uppleva ljudet som positivt. Vi kan med andra ord använda en häck för att avskärma trafiken och istället lura hjärnan att det är något annat än trafik som vi hör. Detta kan göras genom att lägga till ett nytt ljud som maskerar det oönskade ljudet. Vi kan till exempel lägga till någon form av vatten som låter eller plantera ett träd som prasslar mycket när det blåser. Använder vi en häck som är populär hos fåglar och djurliv kan vi dessutom tillföra deras ljud som ändrar fokus från det oönskade ljudet (Cerwén, 2014). På så vis kan en häck spela en stor roll för att minska åtminstone upplevelsen av buller.

3:8 Riktningar och utsikter

Häckar kan användas för att skapa riktningar i trädgården, både visuellt och fysiskt. Rätt placerade häckar kan styra både blicken och hur besökaren rör sig i trädgården. Tråkiga omgivningar kan lätt döljas av en hög häck medan vackra vyer kan lyftas fram genom att klippa ut fönster eller lämna öppningar i en häck dit blicken önskas riktas (Svalin, 2001).

3:9 Prydnad och mervärden

Förutom att häckar kan göra nytta på olika sätt kan de också ha ett stort prydnadsvärde för trädgården. Förutom ett fint bladverk kan häckar ha en vacker blomning, fruktsättning eller sprakande höstfärger. Vissa häckar är rödbladiga vilket kan ge en härlig färg till trädgården, särskilt som klippt häck då det annars sällan blir någon blomning. Häckar, särskilt stramt klippa kan också fungera som en dekorativ och lugn bakgrund till andra växter, exempelvis en perennplantering. Även en damm eller annan vatten-spegel kan lyftas fram betydligt om den omgärdas av en låg eller hög häck. Likaså kan små kanthäckar användas för att omgärda och framhäva perennplanteringar, gångar, grönsaksland och träd eller användas för att skapa broderiparterrer (Svalin, 2001). Förutom att se vacker ut kan häcken både dofta gott och ge ett bidrag till hushållet med ätliga bär eller blommor.

3:10 Min tomt – min häck?

Även om en person äger sin tomt så finns det en del regler som en tomtägare måste rätta sig efter. En granne har rätt att ta bort det som är på hans tomt, det vill säga både grenar och rötter. Om häcken ska vara placerad på tomtgränsen så krävs det därför en överenskommelse om hur den ska se ut och skötas annars så måste den stå på ens egen tomt med utrymme för att sköta häcken på båda sidorna. Några regler på hur hög eller tät en häck får vara finns inte så länge den inte gränsar mot, eller stör trafiken (Fredriksson, 2014). Om häcken gränsar mot trafik så finns regler på hur hög häcken får vara, dessa regler brukar finnas på kommunens hemsida. Oftast gäller att häcken får vara högst 80 cm i närheten av korsningar, utfarter och gångbanor (Värnamo Kommun, 2014).

4 Arterna

Häckväxterna har varsin sida med text och symboler. De arter som har en speciell sort eller frökälla som lämpligast bör användas till häck står representerad redan i rubriken medan texten generellt beskriver både arten och sorten respektive frökällan i fråga. De arter som har mer än en sort eller frökälla sammanfattas på samma sida där sorter och frökällor presenteras under rubriken "Frökällor och sorter". Det gör att rubrikerna kommer variera mellan rena arter, sorter, frökällor samt varieteter.

4:1 Beskrivning av upplägget - texten

4:1:1 Namn och familj

Högst upp på varje sida finns artens nu gällande vetenskapliga namn enligt Svensk Kulturväxtdatabas - SKUD. När det förekommer synonymer, ofta på grund av att arten nyligen bytt namn eller att det gamla namnet ofta används i äldre litteratur eller i handel står dessa angivna under artnamnet med kursiv stil. Även det svenska namnet och artens familj är hämtat från SKUD.

4:1:2 Ståndort

Under rubriken ståndort finns information om ursprung, härdighet och ståndortskrav i odling. Smålands inland ligger långt från kusten och dessutom högt över havet och har mer av ett kontinentalt, eller så kallat inlandsklimat än ett kustklimat som Smålands östkust är mer präglad av. Inlandsklimat kännetecknas av korta, varma somrar samt torr luft och kalla vintrar. Här förekommer frostnätter ända in i första veckan på juni, så kallade järnnätter, och den första frosten kan komma redan i slutet på augusti. Växterna klarar kalla vintrar betydligt bättre om det samtidigt finns snö som kan isolera från kyla. Växter i kontinentalt klimat kräver en stabil temperatur för att inte riskera att väckas för tidigt ur sin vinterdvala och på så sätt få frostsador. Häckar i det här klimatet ska helst komma igång och växa snabbt på våren för att utnyttja den korta sommaren så bra som möjligt. Det är också viktigt att växterna slutar att växa och hinner avmogna innan kylan kommer på hösten (Raybo, 2004). Inlandsklimatet gör att växtzonerna här blir 4 och på Smålands högland ända upp till zon 5. Trots de relativt höga växtzonerna kan ett bra mikroklimat skapa goda förutsättningar även för mindre härdiga växter att trivas men zonangivelse kan ändå ge en bra fingervisning om växtens förutsättning att klara vårt lite kallare inlandsklimat. Därför har alla häckar som presenteras i arbetet en härdighet på minst zon 4.

En av anledningarna till varför val av häck kräver en viss omsorg är att den består av många plantor som bildar en gemensam enhet och att det därför är önskvärt att plantorna är så lika varandra som möjligt. Det bästa är därför att ha en förhållandevis jämn fördelning av sol och skugga längs med den sträckan där häcken ska planteras eller hitta växter som växer likvärdigt i både sol och skugga (Alm, 1985). Det samma gäller jorden, om den skiljer sig mycket från den ena änden på häcken till den andra kan det bli en ojämn utveckling på den. Jorden är däremot något enklare att påverka än ljuset, genom att gräva en ordentlig bädd för häcken och se till att jord och gödsling är likartad över ytan så blir förutsättningarna för en jämn häck bättre (Darfeldt, 1962).

För att tillväxten ska vara jämn och bra på samtliga plantor krävs det att plantorna är välmående. Då räcker det inte bara med att jordmån och ljusförhållanden stämmer, även andra parametrar måste tas hänsyn till såsom vind och klimatzon. Det vill säga rätt växt till rätt plats (Lavesson Ibanez, 1997).

4:1:3 Häckens utseende

Växtens utseende såsom växtsätt, blomning och frukt beskrivs i texten medan dess färger sammanfattas i symboler. Utseendet kan skilja beroende på sort och frökälla, avvikande utseende presenteras därför under respektive sort eller frökälla.

4:1:4 Friväxande eller klippt?

I texten beskrivs om arten används som klippt eller friväxande häck samt en kort beskrivning av dess egenskaper som häck. För att fungera som klippt häck måste växten tåla att beskäras och bryta nya skott där den är beskuren (Svalin, 2001). Fördelen med en klippt häck är att den inte kräver så stort utrymme vilket passar bra då villaträdgårdarna idag kan vara ganska små. Fördelen med en klippt häck är också att den är ganska så neutral vilket ger ett lugnt intryck i trädgården och en bra kontrast och bakgrund till andra mer solitära växter. Det är bra om den klippta häcken är något bredare nedtill för att hela häcken ska få tillräckligt med ljus, annars finns det risk att nedre delen av häcken blir kal. För en klippt häck räcker det oftast med en bredd på 60 cm och antalet plantor per meter är i regel 3-5 stycken (Raybo, 2004).

Valet av växter till friväxande häck är, tvärtemot den klippta, lite mer flexibel (Svalin, 2001). Den kräver oftast betydligt mer utrymme än en klippt häck men eftersom växterna kan växa naturligt får häcken ett mer för arten karaktäristiskt utseende, särskilt eftersom blommor och frukt kan utvecklas bättre. Med friväxande häck menas inte totalt skötselfri häck, en viss underhållsbeskränkning krävs oftast för att få en vacker form och för att hålla häcken ung. Skötseln är ändå vanligen betydligt mindre än en klippt häck. I en friväxande häck kan man plantera både två och tre rader för att få ett bra insyns- och vindskydd. Den friväxande häcken blir snyggast om plantorna får ordentligt med utrymme så att de inte behöver konkurrera med varandra (Raybo, 2004). Stormhäckar kan gärna planteras i förband med 0,5-1 meter mellan raderna (Darfeldt, 1962).

4:1:5 Egenskaper och hälsa

Här anges om växten är anmärkningsvärt tålig för olika saker såsom torka, skugga och marksalt. Andra egenskaper som tillväxt, prydnadsvärde på vintern samt att växtern är giftig eller doftar gott finns också under den här rubriken. Likaså att växten är taggig, som kan vara en bra egenskap när man avser att plantera en skyddshäck samt att torniga och taggiga buskar oftast även är populära häckar för fåglar. Vid eventuellt vanligt förekommande hälsoproblem som påverkar häckens tillväxt och etablering betydligt så nämns det under den här rubriken. Begreppet ”tål stadsmiljö” är lånat från Plantarums användarguide och innebär följande:

”Med växters tålighet att växa i stadsmiljö menas en mer allmän förmåga till tillfredsställande utveckling på speciella stadsståndorter och till att utstå en viss grad av immisioner (luftföroreningar).”
(Movium Plantarum - beskrivning och användarhandledning, n.d., 10)

4:1:6 Frökällor och sorter

När det förekommer sorter eller frökällor som normalt används som häck eller lämpar sig bra som häck så anges dessa under den här rubriken. Sorten eller frökällan följs av en kort beskrivning. Om växten har en E-märkning som är aktuell för häck så finns den nämnd under den här rubriken. E-plantor är provodlade i Sverige och bra anpassade efter klimatet här, de är också art- och sortäkta samt enhetliga, dessa egenskaper gör att de oftast är bättre lämpade som häck än arten (Svalin, 2001).

4:1:7 Kommentarer från plantskolor

Under den här rubriken finns kommentarer från följande fyra plantskolor, Rångedala Plantskola, Fagerhults Plantskola, Tönnersjö Plantskola och Skinnarnas Blommor & Trädgård. När kommentar saknas finns inte heller rubriken där.

4:2 Beskrivning av upplägget - symbolerna

Varje art har ett antal symboler till höger på sidan. Dessa symboler gör det lättöverskådligt att hitta rätt art till rätt plats. Samma symboler återkommer sedan i den sammanfattande guiden. I artkapitlet representeras eventuella sorter och frökällor under respektive art, detta gör att det ibland kan förekomma flera symboler på samma art. Exempelvis kan en sort ha gula blommor medan en annan har röda, i dessa fall så kommer både symbolen för röda och gula blommor finnas med under gällande art. I guiden däremot kommer varje art specificeras för sig själv för att man på ett lättöverskådligt sätt både ska hitta en lämplig art och sort.

4:2:1 Ståndort

Alla arterna är härdiga till minst zon 4 men om arten är härdigare än så uppges högsta växtzon med den här symbolen. Om arten är härdig i 1-5 (6) så kommer siffran inom parentes att anges, det vill säga 6 i det här fallet

Föredrar alt. tolererar sol

Föredrar alt. tolererar halvskugga/vandrande skugga

Tolererar eller i enstaka fall förderar skugga

Föredrar alt. tolererar torka

Föredrar alt. tolererar normal - halvfuktig till halvtorr jord

Föredrar alt. tolererar frisk till fuktig jord

Föredrar alt. tolererar väta

Föredrar alt. tolererar kalk

Föredrar alt. tolererar magra jordar

4:2:2 Färger

Blad i orange nyanser

Blad i gula nyanser

Blad i röda nyanser

Blad som är vitbrokiga

Blad som är gulbrokiga

- Blommor i vita nyanser
- Blommor i gula nyanser
- Blommor i röda nyanser
- Blommor i rosa nyanser
- Blommor i lila nyanser
- Fukt i vita nyanser
- Fukt i gröna nyanser
- Fukt i gula nyanser
- Fukt i röda nyanser
- Fukt i svarta nyanser
- Fukt i blå nyanser
- Fukt i orange nyanser
- Anmärkningsvärda höstfärger

4:2:3 Storlek

- I Lämplig som friväxande häck och som högst omkring 1 meter hög
- II Lämplig som friväxande häck och blir omkring 1-2 meter hög
- III Lämplig som friväxande häck och blir minst 2 meter hög
- I Lämplig som klippt häck på en höjd av 0,5-0,8 meter hög
- II Lämplig som klippt häck på en höjd av 0,8-1,5 meter hög
- III Lämplig som klippt häck på en höjd av minst 1,80 meter hög

4:2:4 Egenskaper

- Tål marksalt
- Tål stadsmiljö
- Tål vind
- Vinterpydnad ex. vackra grenar, frukter, vintergrön
- Långsam tillväxt
- Snabb tillväxt
- Doftar gott
- Ätlig
- Har taggar eller tornar
- Särskilt omtyckt av insekter eller fåglar
- Giftig
- Är ofta drabbad av problem som kraftigt påverkar tillväxt och hälsa

4:2:5 Sorter

- Arten har lämpliga sorter eller frökällor som kan eller bör användas istället för den rena arten
- Finns som E-planta lämplig för häck

<p>4:3:1 <i>Acer campestre</i></p> <p>Svenskt namn: Naverlön</p> <p>Familj: Sapindaceae</p>	<p>Ståndort</p> <div> </div>
<p>Ståndort</p> <p>Vildväxande i Västasien, Nordafrika och Europa. Naverlönnen växer även vilt i Sverige på ett par lokaler i södra Skåne. I naturen växer den i bergstrakter, slättbygder och längs å- och flodstränder. I odling är naverlönnen anspråkslös men den utvecklas och trivs bäst i en väl-dränerad, näringsrik och kalkhaltig jord i varmt läge (Bengtsson, 2012). Den växer bra även på tung lerjord (Lorentzon, 1997). På en alltför torr och lätt jord kan den skjuta rotskott (Nitzelius, 1958) och endast utvecklas som en buske med ett ytligt rotsystem (Nilsson, 1983). Naverlönnen vill ha sol till halvsugga (Movium plantarum, n.d.). Härdig i zon 1-5 (Sandström, 2003).</p> <p>Utseende</p> <p>En variabel art som hittas i naturen både som en buske eller ett upp till 20 meter högt träd. Stambarken är mörkt gråbrun, fint längssprickig. Unga skott har ofta vingade korklister (Bengtsson, 2012). Bladen är mörkgröna, omkring 7 cm breda och har 3-5 flikar. Bladskriften innehåller mjölksaft och har ungefär samma längd som bladskivan (Nitzelius, 1958). På hösten blir de oftast gula (Bengtsson, 2012) och har ibland en fin kopparröd ton när de slår ut (Tönnersjö Plantskola, 2014). Blommorna är grönaktiga och sitter i kvastar som är ca 3 cm breda. Naverlönnen har karakteristiska "näsor" som är omkring 2,5 cm långa och som kan ha mer eller mindre röda vingar (Nitzelius, 1958).</p> <p>Friväxande eller klippt?</p> <p>Naverlönnen är mycket beskärningstålig och är trevlig att formklippa (Tönnersjö Plantskola, 2014). Den blir tät och kan användas för riktigt höga, klippta häckar. Den beskärs under juli till december och eventuellt även innan midsommar och ska inte toppas förrän den har nått önskad sluthöjd (Lorentzon, 1997). Häcken fungerar bra på en höjd av 1-3 meter (Jeppson, 1985). Planteras lämpligast på våren eller sen höst (Bengtsson, 2012). 3-4 plantor/m (Lorentzon, 1997).</p>	<p>Färg</p>
<p>Egenskaper och hälsa</p> <p>Tål vind (Nitzelius, 1958), skugga (Lorentzon, 1997), luftföroreningar (Bengtsson, 2012), torka och salt (Tönnersjö Plantskola, 2014). Tillväxten är långsam (Nitzelius, 1958). Naverlönnen är relativt lättetablerad (Bengtsson, 2012). Kan drabbas av lönnmjöldagg som orsakas av svamparna <i>Uncinula bicornis</i> och <i>U. tulasnei</i>. Klippta häckar och hårtbeskurna buskar är särskilt utsatta då nya skott är särskilt känsliga. Äldre träd påverkas inte av mjöldaggen men de blir kraftigt förfulade av den vita beläggningen. Bör undvikas att använda naverlön som häck i torra områden, framförallt i östra Sverige (Pettersson & Åkesson, 2011). I kalla och dragiga lägen angrips bladen lättare av mjöldagg (Bengtsson, 2012).</p>	<p>Storlek</p> <div> </div>
<p>Frökällor och sorter</p> <p><i>Acer campestre</i> fk Uppsala E - är en härdig frökälla med ett friskt bladverk och den är härdig i zon 1-4. (Tönnersjö Plantskola, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Naverlönnen är bra om man har rätt jord från början. Den behöver värme för att växa bra, tyngre och blöta jordar fungerar inte och leder ofta till sjukdomar eller att plantorna fryser på vintern. Säljs inte längre på grund av mjöldagg, det verkar dock som att mjöldaggen har försvunnit, så troligtvis skulle man kunna börja återinföra naverlönnen igen. Den är härdig på höglandet och ska klara av stadsklimat bra och allt vad det innebär.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p> <div> </div>
	<p>Sorter</p> <div> </div>

<p>4:3:2 <i>Acer tatarica</i> ssp. <i>ginnala</i> <i>syn. Acer ginnala</i></p> <p>Svenskt namn: Ginnalalönn Familj: Sapindaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Vildväxande i nordöstra och norra kina, Manchuriet, Nordkorea och Japan (Bengtsson, 2012). I naturen förekommer den främst på friska och näringsrika marker (Lagerström, 1992). I odling är den anspråkslös och har små ståndortskrav men den trivs bäst i kalkrik och lerhaltig jord i full sol till halvskugga (Nilsson, 1983). Ginnalalönnens utveckling blir lätt nedsatt vid kvävebrist men med en lätt övergödsling kan detta kompenseras (Lagerström, 1992). Hårdig i zon 1-5 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Ginnalalönnen blir ett litet gracilt träd, ca 7 meter högt med rundad och tät krona (Nitzelius, 1964). Grenar och skott är grå eller gröna och tunna (Bengtsson, 2012). Bladen är omkring 4-8 cm långa, 3-6 cm breda och treflikade. Den mittersta fliken är utdragen, smalt spetsig och alltid störst (Lorentzon, 1997). På hösten får ginnalalönnen fantastiska höstfärger i lysande rött (Bengtsson, 2012). Blommorna är gulvita, doftande och sitter i en upprätt klase. Frukterna som, är de för lönnarna karakteristiska "näsorna", blir så småningom röda (Nitzelius, 1964) och sitter ofta kvar efter bladfällning (Lorentzon, 1997).</p> <p>Friväxande eller klippt? Används som klippt häck och blir 3-4 meter hög. Beskärs under juli till december och planteras med 3 plantor per meter (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Vindtålig och även tålig mot salta vindar. Bra tillväxt (Lorentzon, 1997). Tål skugga, torka (Pardatscher, 1988), våta och stadsmiljö (Movium plantarum, n.d.). Kan precis som <i>Acer campestre</i> få lönnmjöldagg (Pettersson & Åkesson, 2011).</p>	 <p>Färg</p>
<p>Frökällor och sorter <i>Acer tatarica</i> ssp. <i>ginnala</i> fk Uppsala E - Finns som E-planta med frökälla som härstammar från Uppsala. En homogen frökälla med prägel av kontinentalt ursprung, vilket ger tidig invintring men även tidig vårstart som gett vårfrostskador de år som haft extremt tidig och omväxlande vårvintrar. Ginnalalönnen har på Öjebyn i Piteå på 5 år redan blivit 3 meter hög och har bara fått lätta frostskador. Hårdig i zon 1-4(5) (Lagerström, 1992).</p>	<p>Storlek</p>
<p>Kommentarer från plantskolor <i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Ginnalalönnen är tacksam och har en fin höstfärg. Den dricker mycket vatten när den står på plantskolan. Sålides tidigare som häck men säljs numera som solitärbuskar eller små träd.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Ginnalalönnen användes mycket förr och kan hittas på äldre ställen men på grund av mjöldagg så har den försvunnit efterhand. Men det verkar som att mjöldaggen har försvunnit så man skulle troligtvis kunna börja återinföra den igen. Det är viktigt att man lär folk att klippa den här häcken, den behöver putsas då den inte blir bra om man släpper iväg den för mycket. Det är de mjuka delarna man ska klippa.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:3 <i>Amelanchier alnifolia</i> fk Alvdal E <i>syn. Amelanchier florida</i></p> <p>Svenskt namn: Bärhäggen Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Vildväxande i Nordamerika men har i södra och mellersta Sverige förvildats (Naturhistoriska riksmuseet, 2000). Lättodlad och tacksam (Nitzelius, 1964), men vill ha väl-dränerad och gärna fuktig jord (Palmstierna, 2006). Trivs bäst i sol till halvskugga (E-planta ekonomiska förening, 2014). Arten är hårdig till zon 5 (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Utseende Den har ett upprätt och tätt växtsätt. Får vita blommor tidigt på våren och dekorativa bär på hösten (Palmstierna, 2006) som är blåsvarta (E-planta ekonomiska förening, 2014). Får vackra höstfärger i orange och kopparfärg och blir 2-3 meter hög (Palmstierna, 2006).</p> <p>Friväxande eller klippt? Kan användas både som friväxande och som klippt, smal häck (Palmstierna, 2006). Friväxande häckar ska klippas ner samma år de planteras eller året efter för att få bättre förgrening (Rydlinge Plantskola AB, 2012). Höjd på klippt häck är 1,5-2 meter (Slottsträdgården Ulriksdal, 2014).</p> <p>Egenskaper och hälsa Bären kan användas till marmelad, gelé och kompott (Pardatscher, 1988). Bärhäggen fungerar bra som vind- och insynsskydd (Palmstierna, 2006). Den tål torka, mager jord, stadsmiljö. Bären uppskattas mycket av fåglar (Movium plantarum, n.d.). Bärhäggen har problem med mjöldagg (Slottsträdgården Ulriksdal, 2014) men verkar mer motståndskraftig än andra <i>Amelanchier</i>, särskilt E-plantan, fk Alvdal (Rångedala Plantskola, Fagerhults Plantskola och Tönnersjö Plantskola, 2014).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Amelanchier alnifolia</i> Fk Alvdal E - Har upprätt, rundat växtsätt och blir 2,5 - 3 meter hög samt 1,5 meter bred. Får rikligt med blåsvarta ätbara bär. Friskt mörkgrönt bladverk som får gul höstfärg. Enhetlig och motståndskraftig mot sjukdomar. Hårdig i zon 1-6 (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor (generellt om <i>Amelanchier</i>) Rångedala Plantskola - Vi säljer bara <i>Amelanchier alnifolia</i> fk Alvdal E. Den är frisk och bra. Alla de andra fungerar inte på grund av mjöldagg, särskilt om de står torrt. Klippas tillbaka så man sparar 30 cm varje år. Den är snyggare klippt, som friväxande är den lite gles.</p>	<p>Färg</p>
<p>Fagerhults Plantskola - Vi säljer bara <i>Amelanchier alnifolia</i>, den är mer häcklik och växer inte så kraftigt. Nya sorter/kloner är på gång på <i>Amelanchier spicata</i> som ska vara mindre kraftiga, de verkar intressanta men är inget som vi har testat än. <i>Amelanchier lamarckii</i> får mjöldagg direkt, <i>A. alnifolia</i> verkar klara sig även om den står bredvid en smittad planta. I princip ingen av sorterna av <i>A. alnifolia</i> verkar få mjöldagg. <i>A. lamarckii</i> är rödare än <i>A. alnifolia</i>, som inte får lika fin höstfärg. De är på nedgång i försäljningen. De är hårdig överallt. Lite för stora som friväxande, bör putas för att hållas fina. Som friväxande blir de gärna vida och nakna. Fungerar även att klippas ganska strikt.</p> <p>Tönnersjö Plantskola - Problem med mjöldagg. <i>A. alnifolia</i> och <i>A. spicata</i> friskast. <i>A. alnifolia</i> är ganska kompakt. <i>A. spicata</i> är bra som högre friväxande häck eftersom den inte blir så bred.</p> <p>Skinnarnas Blommor & Trädgård - Problem med mjöldagg, men upplever det som att det försvinner på äldre, höga och friväxande plantor, de är inte så täta.</p>	<p>Storlek</p> <p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:4 <i>Amelanchier lamarckii</i> fk Ultuna E syn. <i>Amelanchier canadensis</i>, <i>A. confusa</i>, <i>A. x grandiflora</i></p> <p>Svenskt namn: Prakhäggmispel Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Ursprunget på prakhäggmispeln är inte känt men troligtvis har den uppkommit i kultur i Västeuropa. Förut har den i handel sålts som <i>Amelanchier canadensis</i>, vilket egentligen är en annan art som växer vilt i Nordamerika (Bengtsson, 2012). Prakhäggmispeln är tålig (Palmstierna, 2006) och kan stå både torrt och fuktigt (Bengtsson, 2012). Den trivs bäst i humusrik jord i sol till skugga men utvecklas även bra i sandig mark i skuggigt läge (Lorentzon, 1997). Hårdig i zon 1-5 (Bengtsson, 2012).</p> <p>Utseende Prakhäggmispeln är en kraftig buske (Nitzelius, 1964) med ett trattlikt växtsätt (Lorentzon, 1997). Bladen är 3-8 cm långa med parallella sidor och de är mörkgröna med blågrön undersidan (Bengtsson, 2012). Vid lövsprickning är bladen filthåriga och rödaktiga (Lorentzon, 1997) för att på hösten få en mycket vacker färg i orangerött (Nitzelius, 1964). Blommorna är vita och sitter i täta, hängande klasar i början på maj vid lövsprickningen. Prakhäggmispeln får blåsvarta frukter på hösten som går att äta (Lorentzon, 1997).</p> <p>Friväxande eller klippt? Prakhäggmispeln går att ha både som klippt och friväxande men det senare alternativt är bäst för att få bra utveckling på blommor och höstfärg (Lorentzon, 1997). 2-3 plantor/m (Jeppson, 1985). Som friväxande blir häggmispeln 3-4 meter hög men som klippt fungerar den bäst på 1-1,5 meters höjd (Jeppson, 1985).</p> <p>Egenskaper och hälsa Prakhäggmispeln tål mager jord, marksalt, stadsmiljö, skugga och vind. Bären uppskattas mycket av fåglar (Movium plantarum, n.d.). Snabbväxande och vacker höstfärg (Jeppson, 1985). Har på senare tid fått stora problem med mjöldagg. Växter som står torrt löper större risk att få mjöldagg. Övergödsling ökar också risken medan kalium minskar den. Den bästa åtgärden mot mjöldagg är att försöka odla fram resistent sorter (Pettersson & Åkesson, 2011).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Amelanchier lamarckii</i> Fk Ultuna E - Enhetlig frökälla. Angrips också lätt av mjöldagg. Undvik, liksom arten, att placera busken i torra och blåsiga lägen, det gynnar mjöldaggen. Hårdig i zon 1-4 (E-plantor ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor (generellt om <i>Amelanchier</i>) Rångedala Plantskola - Vi säljer bara <i>Amelanchier alnifolia</i> fk Alvdal E. Den är frisk och bra. Alla de andra fungerar inte på grund av mjöldagg, särskilt om de står torrt. Klippas tillbaka så man sparar 30 cm varje år. Den är snyggare klippt, som friväxande är den lite gles.</p> <p>Fagerhults Plantskola - Vi säljer bara <i>Amelanchier alnifolia</i>, den är mer häcklik och växer inte så kraftigt. Nya sorter/kloner är på gång på <i>Amelanchier spicata</i> som ska vara mindre kraftiga, de verkar intressanta men är inget som vi har testat än. <i>Amelanchier lamarckii</i> får mjöldagg direkt, <i>A. alnifolia</i> verkar klara sig även om den står bredvid en smittad planta. I princip ingen av sorterna av <i>A. alnifolia</i> verkar få mjöldagg. <i>A. lamarckii</i> är rödare än <i>alnifolia</i>, som inte får lika fin höstfärg. De är på nedgång i försäljningen. De är hårdig överallt. Lite för stora som friväxande, bör putsas för att hållas fina. Som friväxande blir de gärna vida och nakna. Fungerar även att klippas ganska strikt.</p> <p>Tönnersjö Plantskola - Problem med mjöldagg. <i>A. alnifolia</i> och <i>A. spicata</i> friskast. <i>A. alnifolia</i> är ganska kompakt. <i>A. spicata</i> är bra som högre friväxande häck eftersom den inte blir så bred.</p> <p>Skinnarnas Blommor & Trädgård - Problem med mjöldagg, men upplever det som att det försvinner på äldre, höga och friväxande plantor, de är inte så täta.</p>	 <p>Färg</p> <p>Storlek</p> <p>Egenskaper/Hälsa</p> <p>Sorter</p>

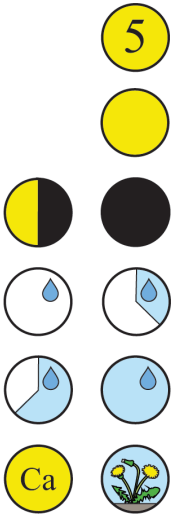
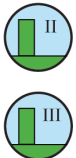
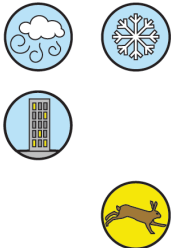

<p>4:3:5 <i>Amelanchier spicata</i> fk Falun E</p> <p>Svenskt namn: Häggmispel Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Härstammar från Nordamerika men finns inte kvar där längre. Finns förvildad i Europa. Växer bra både på lätta och tunga jordar (Bengtsson & Lagerström, 1993). Tålig men vill ha väl-dränerad jord i sol till halvkugga (Palmstierna, 2006).</p> <p>Utseende Växer smalt och upprätt (Nitzelius, 1964). Den har många gråstrimmiga (Bengtsson & Lagerström, 1993) stammar och är nästan pelarformig. Elliptiska till omvänt äggrunda blad som är ungefär 5 cm långa med en fint sågad kant (Nitzelius, 1964). Höstfärgerna är inte så dekorativa men kan skifta i gult och rött med violetta toner om det är ett bra år (Bengtsson & Lagerström, 1993). Blommorna sitter i täta, upprätta klasar (Nitzelius, 1964). Frukterna är blåsvarta och är saftiga men har en kärv smak (Bengtsson & Lagerström, 1993). Hårdig till zon 1-7 (Sandström, 2003).</p> <p>Friväxande eller klippt? Bra till friväxande och höga häckar (Bengtsson & Lagerström, 1993). Som obesuren häckbuske blir den 3-5 meter hög. Häggmispeln har ett väldigt upprätt växtsätt som gör att den inte blir så vid, dessutom skickar den ut mycket rotskott som gör att den inte bli kal nertill. Bra i kalla och utsatt lägen (Palmstierna, 2006).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tillväxten är snabb (Palmstierna, 2006) och bären uppskattas mycket av fåglar. Häggmispeln tål mager jord, marksalt, stadsmiljö och vind (Movium plantarum, n.d.). Den är en av de mest skugg-tåliga buskarna (Bengtsson & Lagerström, 1993). Har stora problem med mjöldagg (Slottsträdgården Ulriksal). Tål torka men eftersom risken är högre för att få mjöldagg på torra jordar bör detta undvikas (Pettersson & Åkesson, 2011).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Amelanchier spicata</i> fk Falun E - Enhetlig, smalvuxen och mycket hårdig svensk frökälla. Ofta rödgul höstfärg. Blir 3-4 meter hög och är hårdig i zon 1-6 (7) (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p>	<p>Färg</p>
<p>Kommentarer från plantskolor (generellt om <i>Amelanchier</i>) <i>Rångedala Plantskola</i> - Vi säljer bara <i>Amelanchier alnifolia</i> fk Alvdal E. Den är frisk och bra. Alla de andra fungerar inte på grund av mjöldagg, särskilt om de står torrt. Klippas tillbaka så man sparar 30 cm varje år. Den är snyggare klippt, som friväxande är den lite gles.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Vi säljer bara <i>Amelanchier alnifolia</i>, den är mer häcklik och växer inte så kraftigt. Nya sorter/kloner är på gång på <i>Amelanchier spicata</i> som ska vara mindre kraftiga, de verkar intressanta men är inget som vi har testat än. <i>Amelanchier lamarckii</i> får mjöldagg direkt, <i>A. alnifolia</i> verkar klara sig även om den står bredvid en smittad planta. I princip ingen av sorterna av <i>A. alnifolia</i> verkar få mjöldagg. <i>A. lamarckii</i> är rödare än alnifolian, som inte får lika fin höstfärg. De är på nedgång i försäljningen. De är hårdig överallt. Lite för stora som friväxande, bör putsas för att hållas fina. Som friväxande blir de gärna vida och nakna. Fungerar även att klippas ganska strikt.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Problem med mjöldagg. <i>A. alnifolia</i> och <i>A. spicata</i> friskast. <i>A. alnifolia</i> är ganska kompakt. <i>A. spicata</i> är bra som högre friväxande häck eftersom den inte blir så bred.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Problem med mjöldagg, men upplever det som att det försvinner på äldre, höga och friväxande plantor, de är inte så täta.</p>	<p>Storlek</p> <p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:6 Aronia melanocarpa 'Hugin' E</p> <p>Svenskt namn: Liten svartaronia Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort <i>A. melanocarpa</i> kommer från Östra Nordamerika och i naturen verkar den växa på olika ståndorter, både fuktiga och torra (Bengtsson, 1987). I odling är den tålig och trivs i de flesta goda trädgårdsjordar (Lorentzon, 1997) men klarar även av att växa på fuktig och kompakt lerjord (Palmstierna, 2006). Härdig i zon 1-6 (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Utseende Svartaronian blir 1- 2,5 meter hög (Lorentzon, 1997) medan den lilla svartaronian blir runt 1 meter och har ett lågt, tätt växtsätt (Bengtsson & Lagerström, 1993). Svartaronian grönskar tidigt och har friskt grönglänsande blad som på hösten blir orangeröda (Palmstierna, 2006). Blommorna är vita och på hösten får den lilla svartaronian små, svarta, glänsande frukter (Lorentzon, 1997). Busken skjuter rotskott och får därför med tiden många upprädda grenar och gör att busken blir ganska tät (Bengtsson & Lagerström, 1993).</p> <p>Friväxande eller klippt? Bra till låg häck och som kantväxt, blir omkring 1 meter hög (Palmstierna, 2006). Fungerar bra som både klippt och friväxande (Bengtsson & Lagerström, 1993).</p> <p>Egenskaper och hälsa Bären är goda och kan användas för att färga saft, sylt och godis (Movium plantarum, n.d.). Blommorna lockar till sig mycket bin och bären är uppskattade av fåglar (Palmstierna, 2006). Svartaronian tål torka, väta, stadsmiljö, vind samt kompakt och mager jord (Movium plantarum, n.d.). Den lilla svartaronian växer långsamt (Palmstierna, 2006).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Aronia melanocarpa</i> 'Hugin' E - Har som merit sitt låga, kompakta växtsätt, en riklig blomning och en vacker fruktsättning (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Är fin, tålig och frisk. Fungerar även i torra lägen. Blir 2 meter som friväxande, men växer ganska sakta. Fin både som klippt och friväxande.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Frisk och tålig. Bra för nybörjare och dåliga lägen. Man måste våga toppa dem och inte låta de växa upp för snabbt, då blir de gärna håliga och glesa, blir gärna kal nertill om den växer för snabbt. Klarar både torrt och blött och verkar också klara stadsmiljö bra.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Bra och klarar det mesta men växer inte lika bra i tung jord.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Är långsam och står och stampar, nästan krymper. Betas ofta av harar.</p>	
	<p>Färg</p>
	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:7 Aronia x prunifolia fk Västeråker E ('Elata' E) <i>syn. Aronia melanocarpa var. elata</i></p> <p>Svenskt namn: Slånaronia 'Elata' Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Slånaronia växer vilt i nordöstra USA och Kanada (Bengtsson & Lagerström, 1993). I naturen växer den i öppna buskelägen och bryn (Bengtsson, 1987). Den är tålig och trivs bäst i sol till halvskugga (Palmstierna, 2006). Slånaronian växer bra på både torra och friska jordar och är en variabel art (Bengtsson, 1987). Sorten 'Elata' är hårdig i zon 1-6 (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Utseende Slånaronian har vita blommor i juni. Bladen är friskt grönglänsande som på hösten blir gul-orange och röda. Frukterna är svarta och har en rödviolett saft som är lite kärv men frisk i smaken (Bengtsson & Lagerström, 1993). 'Elata' växer upprätt och är den vanligaste häcksorten (Palmstierna, 2006). Den är mångstammig men har ganska få grenar och blir 2,5- 3 meter hög. Kan skjuta rotskott. 'Elata' kan vissa år få mycket rik fruktsättning (Bengtsson & Lagerström, 1993).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar bäst som halvhög häck, klippt eller friväxande. Som friväxande är det bra att skära tillbaka den i början för att få fler skott från basen, annars blir den lätt lite vek och gles (Bengtsson & Lagerström, 1993).</p> <p>Egenskaper och hälsa Slånaronian tål torka, väta, kompakt jord, mager jord, marksalt, stadsmiljö och vind (Movium plantarum, n.d.). Precis som svartaronian så är slånaronian populär hos bin och fåglar (Palmstierna, 2006). Normal tillväxt (Movium plantarum, n.d.). Bären är väldigt populära hos fåglar (Bengtsson & Lagerström, 1993).</p>	 <p>Färg</p>
<p>Frökällor <i>Aronia melanocarpa</i> fk Västeråker E ('Elata' E) - En medelstor buske med brett, glest och upprätt växtsätt som blir 2-3 meter hög (E-planta ekonomiska förening, 2014). Utmärkt till friväxande häck men kräver lätt beskärning första åren för att bli stadig och tät (E-planta ekonomiska förening, 2014). Enhetlig, svensk frökälla (E-planta ekonomiska förening, 2014). Hårdig i zon 1-5(6) (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentar från plantskolor <i>Fagerhults Plantskola</i> - Frisk och tålig. Bra för nybörjare och dåliga lägen. Man måste våga toppa dem och inte låta de växa upp för snabbt, då blir de gärna håliga och glesa. Klarar både torrt och blött och verkar också klara stadsmiljö bra.</p>	<p>Storlek</p>
<p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Bra och klarar det mesta men växer inte lika bra i tung jord.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Har en del problem med någon typ av rotsvamp, liknande den på <i>Cotoneaster</i>. Men den drabbar bara vissa plantor till skillnad från på <i>Cotoneaster</i> där det kan dra med hela häcken. Det är 4-5 kunder senaste åren som har fått problem.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:8 <i>Berberis thunbergii</i></p> <p>Svenskt namn: Häckberberis Familj: <i>Berberidaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Häckberberis härstammar från Japan men har även förvildat sig i Sverige (Naturhistoriska riksmuseet, 2000). I naturen är den betydligt glesare och tanigare än som odlad och den växer i buskage och skogar. Den är väldigt anspråkslös men trivs bäst i väl-dränerad (<i>Movium plantarum</i>, n.d.), något lerhaltig jord som hellre är torr än alltför fuktig (Nitzelius, 1964). Sol till halvskugga. Häckberberisens hårdighet varierar beroende på sort men arten är hårdig till zon 4 (<i>Movium plantarum</i>, n.d.).</p> <p>Utseende Häckberberisen har spärriga grenar och ett mycket tätt och rundat växtsätt (Nitzelius, 1964). Den blir 1-1,5 meter hög (Lorentzon, 1997) och har grenar och skott ända ner till marken och blir därför slutna hela vägen. Den är taggig och har små blad som är omvänt äggrunda och som på hösten får vackra höstfärger i orange och rött. Blommorna är gula och sitter ensstaka eller i grupper om 2 eller 4 (Nitzelius, 1964). Bären som mognar under september är avlånga, lysande röda (Lorentzon, 1997) och sitter kvar långt in på vintern (Nitzelius, 1964).</p> <p>Friväxande eller klippt? Berberis fungerar både som klippt och friväxande häck och den tål hård beskärning (Lorentzon, 1997) men bör vara friväxande för att ge blommor och frukt (Nitzelius, 1964).</p> <p>Egenskaper och hälsa Bären är ätbara och innehåller mycket c-vitamin och kan användas till bland annat marmelad och gelé (Pardatscher, 1988). Blommorna är inte bara vackra utan doftar också. Häckberberis tål kompakt jord, mager jord, torka och stadsmiljö. Snabb tillväxt (<i>Movium plantarum</i>, n.d.). Den är även bra som en ogenomtränglig gräns för oönskat besök (Lorentzon, 1997). Bären pryder busken på vintern (Nitzelius, 1964).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Berberis thunbergii</i> 'Atropurpurea' - En rödbladig variant, i övrigt lik arten (Lorentzon, 1997). 1-1,5 m (Jeppson, 1985). Hårdig till zon 5 (Sandström).</p> <p><i>Berberis thunbergii</i> 'Atropurpurea Nana' - En fin rödbladig dvärgform som är väldigt kompakt och blir runt en halv meter hög. Borde bli en snygg kanthäck. Hårdig i zon 1-5 (Lorentzon, 1997).</p> <p><i>Berberis thunbergii</i> 'Aurea' - En gulbladig sort som trivs bäst i halvskugga till skugga. Blir runt en meter hög. Hårdig i zon 1-4 (Lorentzon, 1997).</p> <p><i>Berberis thunbergii</i> 'Rose Glow' - Rödbladig med vita ådringar. Trivs bäst i halvskugga till skugga. Hårdig i zon 1-4 och blir 1-1,5 meter hög (Lorentzon, 1997).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Fin och tät men svårsåld, ingen vill ha taggiga buskar. Annars tålig och tål torka bra. Fin både som friväxande och klippt.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Säljs inte längre eftersom folk inte vill köpa den. Bra och frisk och har fina höstfärger. Fungerar både som friväxande och klippt. Rådjur går inte gärna igenom dessa och därför kan den användas som skydd mot vilt, helst bör häcken vara 150 cm. Bör vara krukodlade, då de kan vara svåra som barrotade. Tål det mesta och är frisk även i sandjord. Alla sorter borde fungera bra som häck t ex. 'Atropurpurea Nana' och 'Nugget' (gulbladig). De kan vara jobbiga att ta bort, de har sega rötter som söker sig långt ut.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Tål torka bra. C-vitaminrika bär.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Frisk och ökar i popularitet, fint bladverk</p>	
<p>Färg</p> 	<p>Storlek</p>
<p>Egenskaper/Hälsa</p> 	<p>Sorter</p>

<p>4:3:9 <i>Caragana arborescens</i></p> <p>Svenskt namn: Häckkaragan Familj: <i>Fabaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Anspråkslös, små krav på jorden men trivs bäst i mager, sandig jord i soligt läge (Nitzelius, 1964). Blir som bäst i Norrland (Lorentzon, 1997). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Tål torr och sandig jord (Jeppson, 1985). Bra för utsatta lägen och även för steniga backar i varmt läge (Alm, 1985). Hårdig i zon 1-8 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Har ett upprätt men lite yvigt växtsätt (Nitzelius, 1964) med friskt grönt bladverk (Lorentzon, 1997). Skotten är gröna och kraftiga och bladen är sammansatta med 8-12 omvänt äggrunda och ca 2 cm långa småblad. Blomningen sker i maj och blommorna är gula, omkring 2 cm långa och sitter i grupper om fyra. På hösten får häckkaraganen omkring 3 cm långa skidor (Nitzelius, 1964).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar både som klippt och friväxande men det är som friväxande den får blommor (Nitzelius, 1964). Gallras under vintern men beskärs på sommaren (Lorentzon, 1997). Som klippt häck blir den ca 1 meter hög (Jeppson, 1985). Häcken blir som friväxande 2-3 meter hög och planteras med 3-4 plantor per meter (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål vind (Nitzelius, 1964) och salt bra (Pardatscher, 1988). Tål stadsmiljö. En pionjärväxt med snabb tillväxt (<i>Movium plantarum</i>, n.d.). Stora problem med mjöldagg (Pettersson & Åkesson, 2011).</p>	 <p>Färg</p>
<p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - På grund av mjöldagg säljer vi inte denna alls. Möjligtvis att den fungerar i kallare zoner i Norrland.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Väldigt bra häck men på grund av mjöldagg säljs den inte.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Säljs inte på grund av mjöldagg.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Säljs inte på grund av mjöldagg.</p>	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:10 <i>Carpinus betulus</i></p> <p>Svenskt namn: Avenbok Familj: <i>Betulaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Härstammar från Europa, norra Turkiet, Kaukasus och norra Iran (Sveriges Lantbruksuniversitet, n.d.) men förekommer även vild i södra Sverige upp till södra Småland, Halland och Öland (Nitzelius, 1958). Mycket bred ståndortsamplitud (Bengtsson, 2012) men trivs bäst i en lagom fuktig, ler- och sandlandad jord med tillräcklig tillgång på kalk (Nitzelius, 1958). Den kan växa i både sol och skugga (Lorentzon, 1997) och är värmegynnad (Bengtsson, 2012). Härdig i zon 1-4 (<i>Movium plantarum</i>, n.d.).</p> <p>Utseende I naturen blir den ett träd på upp till 15 meter högt. Stammen är slät och grå med åsar som ger ett muskligt intryck. Tätt och friskt bladverk med decimeterlånga och äggrunda till avlångt äggrunda blad med dubbelsågad kant. Avenbok har både hon- och hanhängen. Frukten, som utvecklas i hängen som är över 10 cm långa, är platta, äggrunda och har 3-5 cm långa treflikade svepen (Nitzelius, 1958).</p> <p>Friväxande eller klippt? Tål hård beskärning och kan klippas smal. Beskärs under juli till december men liksom de flesta häckar med träd så klippas inte toppskottet förrän plantan har nått önskad sluthöjd (Lorentzon, 1997). Häcken kan hållas från 0,8 meter (Jeppson, 1985) till 3-4 meter hög och planteras med 3-5 plantor per meter (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Snabb tillväxt (<i>Movium plantarum</i>, n.d.), snabbare tillväxt än boken (Nitzelius, 1958). De bruna höstlöven sitter kvar långt i på vintern och är en fin prydnad, särskilt en frostig vintermorgon. Kan stå i skugga och tål både fukt och torka (Lorentzon, 1997). Tål även luftföroreningar bra. Bör planteras på våren annars är risken stor att de inte hinner avmogna i kallare zoner (Bengtsson, 2012). Tålig för vind (<i>Movium plantarum</i>, n.d.).</p>	<p>Färg</p>
<p>Frökällor och sorter <i>Carpinus betulus</i> fk Carin E - En förbättring av ovanstående med tydligare huvudstam, härdig i zon 1-4 (5) (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p><i>Carpinus betulus</i> fk Stenshuvud E - Enhetlig och växer ganska långsamt men blir gammal. Svensk frökälla med god härdighet och bra invintring, härdig i zon 1-4 (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p>	<p>Storlek</p>
<p>Kommentar från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Den här säljer vi mest av, väldigt vanligt. Tålig, tål torka, blöta och vind. Bättre och mer tålig än <i>Fagus sylvatica</i>. Växer fort.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Storsäljare både som friväxande och klippt häck. Sorter och frökällor har ingen betydelse om de ska användas som klippt häck. Börja inte med för små plantor i kallare klimat, större plantor överlever bättre. Inga problem med barrotade upp till 150-170 cm höjd.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Svenska frökällor har gjort den populär eftersom den blivit lite härdigare. Kan ibland få mjöldagg. Tacksam att klippa, går att få hög och smal.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Tacksam. Ska inte sättas på hösten, då fryser de ofta ihjäl.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:11 <i>Chaenomeles japonica</i> fk Motala E</p> <p>Svenskt namn: Liten rosenkvitten Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Härstammar från Japan där den växer på sluttningar, ängar och gräslika platser (Nitzelius, 1958). Den växer bäst i sol till halvsugga men i övrigt är den anspråkslös (Lorentzon, 1997) och kan växa även på ganska torra platser (Nitzelius, 1958). Föredrar varma och väl-dränerade platser (E-planta ekonomiska förening, 2014). Rosenkvitten kan växa på de flesta jordar men pH-värdet ska helst ligga under 6, annars kan de få kalkskador. Om jorden innehåller hög kaliumhalt så blir det en bättre skörd. Den vill helst ha vattenhållande men väl-dränerad jord och har ett kraftigt och djupt rotsystem så en djup jord är att föredra (Jensen, 2006). Hårdig i zon 1-5 (Sandström, 2003).</p> <p>Utseende Den lilla rosenkvitten blir 0,5-1 meter hög (Raybo, 2004) och har ett spärrigt, utbrett och styvt växtsätt med korta och vassa tornar (Nitzelius, 1958). Busken är tät, kompakt och med en rundad form (Stångby Plantskola, 2011). Grenarna ligger nästan ner och är ihopsnärda (Lorentzon, 1997). Skotten är på den lilla rosenkvitten först strävåriga och sedan vårtiga. Blommorna är ca 3 cm i diameter och ser ut som tegelröda äppelblommor. Frukterna är ca 3 cm i diameter, gula (Nitzelius, 1958) och påminner om vanliga äpplen (Lorentzon, 1997) och doftar gott (Nitzelius, 1958). Bladen är mörkgröna, läderartade (Lorentzon, 1997), breda och omvänt äggrunda. De är omkring 4 cm långa samt grovt och urnupet sågade (Nitzelius, 1958). Får gulaktig höstfärg (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Friväxande eller klippt? Plantavstånd 1,5 m (Raybo, 2004). Fungerar både som friväxande och klippt häck (Stångby Plantskola, 2011).</p>	 <p>Färg</p>
<p>Egenskaper och hälsa Frukterna kan användas till bland annat gelé och marmelad (Pardatscher, 1988). Gul höstfärg. Tål torka, kompakt jord och stadsmiljö (Movium plantarum, n.d.). Kräver skydd mot vilt (E-planta ekonomiska förening, 2014). Rosenkvitten är överlag en frisk växt som sällan får sjukdomar eller skadedjur (Jensen, 2006).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Chaenomeles japonica</i> fk Motala E - Enhetlig och förbättrad hårdighet. 0,5-0,8 meter hög. Zon 1-5 (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p>	<p>Storlek</p>
<p>Kommentarer från plantskolor <i>Rånedala Plantskola</i> - Passar inte som häck.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Lite för vass, passar inte som häck.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Som friväxande och tål torka bra.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Trevliga och fina. Frisk och fin i bladen hela säsongen trots vattenspridare på plantskolan. Nyttiga frukter.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:12 <i>Cornus alba</i></p> <p>Svenskt namn: Rysk kornell Familj: <i>Cornaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Kommer från Sibirien och Manchuriet. Anspråkslös (Palmstierna, 2006) men trivs bra på fuktiga platser (Lorentzon, 1997). Fungerar bra i svåra lägen men får bäst färg och utveckling i ljusa lägen och bra jord (Palmstierna, 2006).</p> <p>Utseende Kornellen har ett upprätt och styvt växtsätt med unga grenar som är starkt röda. Bladen är omkring 10 cm långa, elliptiska eller äggrunda och spetsiga. Blommorna som är vita, sitter i 4 cm breda kvastar och blommor i maj men brukar normalt blomma ytterligare en gång på sensommaren. Stenfrukterna är blåvita (Nitzelius, 1964).</p> <p>Friväxande eller klippt? Bra som friväxande häckar (Lorentzon, 1997) och kan då bli 2-3 meter hög (Jeppson, 1985). Blir ganska bred. Gallra regelbundet bort de grövsta och äldsta grenarna för att behålla de starka färgerna på grenarna och föryngra busken (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål skugga och fukt (Pardatscher, 1988). Fint prydnadsvärde på vintern med sina röda grenar som lyser mot snön (Nitzelius, 1964). Ganska snabbväxande (Palmstierna, 2006). Tål kompakt och mager jord samt stadsmiljö (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Cornus alba</i> 'Argenteo marginata' - Liknar 'Sibirica' men har mörkgröna blad med vitbrokigt inslag. Undvik täta och kalla lerjord. Trivs bäst i sol-halvskugga i djup, humusrik jord och är hårdig i zon 1-4 (Lorentzon, 1997).</p> <p><i>Cornus alba</i> 'Elegantissima' - Blir stor, 2-4 meter hög och passar bra som häck. Har vit och grönbrokiga blad och grenarna är mörkt röda. Hårdig i zon 1-6 (Palmstierna, 2006).</p> <p><i>Cornus alba</i> 'Gouchaultii' - Har ett utbrett växtsätt och blir 1-2 meter hög (Palmstierna, 2006). Bladen är vitmarmorade med rosa kant på våren men blir sedan gulmarmorade (Lorentzon, 1997). Hårdig i zon 1-5 (Palmstierna, 2006).</p> <p><i>Cornus alba</i> 'Ivory Halo' - Vitbrokiga blad. Blir 1-2 meter hög och lika bred och är hårdig i zon 1-5 (Palmstierna, 2006).</p> <p><i>Cornus alba</i> 'Sibirica' - Blir ganska stor med tiden, 2-2,5 meter hög och trivs bra i sol till skugga i fuktig, humusrik jord samt är hårdig i zon 1-7 (Lorentzon, 1997).</p>	<p>Färg</p>
<p>Kommentarer från planskolor (Cornus alba och Cornus sericea 'Flaviramea') <i>Rångedala Plantskola</i> - Mycket problem med svamp. Får absolut inte stå blött, ska stå halvtorr. Måste gallras ut hela tiden och vara friväxande så den inte blir för tät.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Säljs inte längre. Tåliga och bra vid blötare jord, kan nästan stå i vatten. Tål klimatet bra. Fula när de klipps, då fryser de i topparna och dör tillbaka. Bör vara friväxande och att man gallrar. Har inte märkt några problem än med svampsjukdomar. 'Sibirica', 'Elegantissima' och 'Ivory Halo' fungerar alla bra. 'Ivory Halo' är mer svagväxande och är bra till mindre häckar, blir ca 120 cm. Gullkornellen, mer kraftigväxande än ovanstående annars är de lika. Folk överlag är dåliga på att gallra så den håller sig fin så därför är den inte alltid så bra.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Tål torka och även ganska djup skugga. Tunga leror bör undvikas, får troligen problem om inte bladen hinner torka helt och om den står på för tunga jordar.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Fungerar bra, har inte märkt problem med sjukdomar</p>	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:13 <i>Cornus sericea</i> 'Flaviramea' <i>syn. Cornus stolonifera f. flaviramea</i></p> <p>Svenskt namn: Gullkornell Familj: <i>Cornaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Anspråkslös (Stångby plantskola, 2011) men trivs i humusrik jord i sol till halvskugga. Hårdig i zon 1-6 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Har ett mer vidlyftigt växtsätt än <i>C. alba</i> (Nitzelius, 1964). Blir 2- 2,5 meter hög (Lorentzon, 1997) och är även kraftigt utlöparbildande. Grenarna är gulgröna och bladen är omkring 10 cm långa, avlångt ägggrunda och ganska långt tillspetsade. Blommar liksom <i>C. alba</i> i maj och kan blomma om senare på sommaren (Nitzelius, 1964). Grenarna är rotsläande (Lorentzon, 1997). Får vita bär (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Friväxande eller klippt? Som friväxande häck precis som <i>Cornus alba</i>. Gallra, liksom på <i>C. alba</i>, regelbundet bort de grövsta och äldsta grenarna för att behålla de starka färgerna på grenarna och föryngra busken (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål våta, stadsmiljö, skugga och mager jord samt har en snabb tillväxt (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Kommentarer från planskolor (<i>Cornus alba</i> och <i>Cornus sericea</i> 'Flaviramea') <i>Rångedala Plantskola</i> - Mycket problem med svamp. Får absolut inte stå blött, ska stå halvtorr. Måste gallras ut hela tiden och vara friväxande så den inte blir för tät.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Säljs inte längre. Tåliga och bra vid blötare jord, kan nästan stå i vatten. Tål klimatet bra. Fula när de klipps, då fryser de i topparna och dör tillbaka. Bör vara friväxande och att man gallrar. Har inte märkt några problem än med svampsjukdomar. 'Sibirica', 'Elegantissima' och 'Ivory Halo' fungerar alla bra. 'Ivory Halo' är mer svagväxande och är bra till mindre häckar, blir ca 120 cm. Gullkornellen, mer kraftigväxande än ovanstående annars är de lika. Folk överlag är dåliga på att gallra så den håller sig fin så därför är den inte alltid så bra.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Tål torka och även ganska djup skugga. Tunga leror bör undvikas, får troligen problem om inte bladen hinner torka helt och om den står på för tunga jordar.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Fungerar bra, har inte märkt problem med sjukdomar</p>	<p>Färg</p>
	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:14 <i>Cotoneaster lucidus</i> <i>syn. Cotoneaster acutifolius</i></p> <p>Svenskt namn: Häckoxbär Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Härstammar från Mongoliet (Palmstierna, 2006). Väldigt anspråkslös men vill ha väl-dränerat och soligt läge (Nitzelius, 1964). Kalkgynnad (<i>Movium plantarum</i>, n.d.). Hårdig i zon 1-8 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Växer upprätt (Nitzelius, 1964) och blir 1,5 - 2 meter hög (Lorentzon, 1997). Bladen är glänsande, mörkgröna och elliptiskt äggrunda och omkring 3 cm långa (Nitzelius, 1964). Får fina höstfärger i orange och rött (Lorentzon, 1997). Blommorna är rosa (Palmstierna, 2006). Frukterna är svarta och sitter kvar efter lövfällning (Nitzelius, 1964).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar bra både som friväxande och klippt på grund av sitt upprätta växtsätt. Tål beskärning bra och beskärs under vintern. Går som klippt att hålla den väldigt låg. Blir 1-1,5 som häck. 3-4 plantor per meter (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper Blommorna är omtäckta av bin (Palmstierna, 2006) och den är tålig för stadsmiljö (<i>Movium plantarum</i>, n.d.). Rekommenderas inte att sätta som häck eftersom den har haft svåra sjukdoms-angrepp (Palmstierna, 2006).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Måste stå torrt annars får den problem. Vi säljer aronian istället för den här.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Den är på väg tillbaka efter att ha varit borta ett tag på grund av svamp men nu verkar det som att svampen har försvunnit. Lämplig på högländet och bör formklippas. Ska stå lite torrare/sandigare, större risk för rotsvamp om den står för blött.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - När den är frisk är den väldigt bra. Aronian har kommit lite som en ersättare. Vanlig på 60- och 70-talet och har haft en del problem, troligtvis mest kopplat till att den står på fel ståndort. Den vill inte stå på leriga jordar.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Sjuka, men det känns som att de börjar bli friskare igen.</p>	 <p>Färg</p> <p>Storlek</p> <p>Egenskaper/Hälsa</p> <p>Sorter</p>

<p>4:3:15 <i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i> fk Uppsala E syn. <i>Crataegus grayana</i>, <i>Crataegus intricata</i></p> <p>Svenskt namn: Häckhagtorn Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Växer vilt i östra Nordamerika (Bengtsson, 2012). Har tidigare sålts under namnet <i>Crataegus intricata</i> och <i>Crataegus grayana</i> samt det svenska namnet amerikansk hagtorn, det verkar dock ha förkommit flera arter under samma namn. Elitstationen har konstaterat att <i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i> är den arten som är mest pålitlig (E-planta ekonomiska förening, 2014). Häckhagtorn är anspråkslös och kan växa på magra sandiga eller leriga jordar men trivs och utvecklas bäst i soliga lägen i näringsrika jordar (Bengtsson, 2012). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Mycket bra hårdighet (Nitzelius 1964), zon 1-7 (Lorentzon, 1997). Trivs i sol till halvskugga (Movium plantarum, n.d.). Klarar att stå i tyngre jordar då den har ett kraftigt rotsystem (Jeppson, 1985).</p> <p>Utseende Växetsättet är tätt, upprätt och rundat (Nitzelius 1964) och grenarna har 2-3 cm långa, något böjda tornar (Bengtsson, 2012). Bladen är elliptiskt äggrund och omkring 5 cm långa (Nitzelius 1964) med dubbelt sågad kant. Får på hösten gul eller orangeröd höstfärg (Bengtsson, 2012). De vita (Movium plantarum, n.d.) blommorna sitter i ganska glesa, 3 till 7-taliga kvastar (Nitzelius 1964). Frukterna är brunröda och rundat till avlångt ca 1-2 cm långa (Bengtsson, 2012). De sitter kvar ganska långt in på hösten efter bladfällningen (Nitzelius 1964).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar bra som både klippt och friväxande. En väldigt effektiv skyddshäck mot både människor och djur. Som friväxande blir den vackert rundad (Lorentzon, 1997) och 3-5 meter hög (Movium plantarum, n.d.). Kan även hållas så låg som en meter vid hård beskärning (Jeppson, 1985). Tornarna tycks hjälpa till att hålla ihop häcken vilket gör att häcken kan klippas väldigt smal eller går att få som en upp till 4 meter höga friväxande häck utan att den tappar formen (E-planta ekonomiska förening, 2014). 3-4 st/m (Lorentzon, 1997).</p>	
<p>Egenskaper och hälsa Alla <i>Crataegus</i> verkar vara pionjärträd, vilket innebär att de har en snabb tillväxt efter etablering och är tåliga för öppna lägen och vind (Bengtsson, 2012). Växer snabbare och jämnare än <i>C. monogyna</i>. Hagtornen är en optimal fågelbuske, den ger med sina tornar ett bra skydd och boplatser samt att fåglarna är väldigt förtjusta i de vitaminrika bären (Nitzelius 1964). Det verkar också som att många insekter är gynnade av hagtornsarter. Hagtorn är relativt svåretablerad, ett problem verkar vara att den känslig för tidig uppgrävning på hösten, både vad gäller barrot och klump. Istället för att plantera sent på våren är ett bra alternativ att gräva upp plantorna sent och få en sen höstplantering istället (Bengtsson, 2012). Tål torka och stadsmiljö (Stångby Plantskola, 2011). Tål också kompakt och mager jord (Movium plantarum, n.d.). Växtskyddsmyndigheten har uppmanat att minska användningen av hagtorn för att inte sprida päronpest, <i>C. monogyna</i> är en av de mottagliga arterna. <i>C. flabellata</i> var. <i>grayana</i> tycks däremot vara motståndskraftig mot hagtornsrost och päronpest och är därför ett bättre alternativ (Bengtsson, 2012).</p>	<p>Färg</p>
<p>Frökällor och sorter <i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i> fk Uppsala E - Frisk frökälla som oftast inte drabbas av sjukdomar, enhetlig och hårdig i zon 1-7 (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor Rångedala Plantskola - Tålig, frisk och växer bra. Kan klippas hårt. Dock så säljer vi inte någon <i>Crataegus</i>, det är ingen som vill ha buskar med tornar. Har inte märkt några problem vid etablering.</p> <p>Fagerhults Plantskola - Säljs inte längre, vilket är synd. En fantastiskt bra häck, särskilt om man vill ha en häck med lite höjd. Bra häck mot vilt. Blanka, fina blad. Friska. Både <i>C. intricata</i> och <i>C. monogyna</i>. Måste klippas ordentligt, man får inte släppa iväg den för mycket. Verkar inte ha så stora krav men föredrar näringsrik jord. Stryktåliga för stadsklimat. Kan vara kinkiga som barrotade. Om man har tur får man kortskott med blommor inne i den klippta häcken.</p>	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:16 <i>Fagus sylvatica</i></p> <p>Svenskt namn: Bok Familj: <i>Fagaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Som vildväxande behöver boken ett kustklimat. Den förekommer vild i sydvästra Sverige (Nitzelius, 1958). Boken trivs bäst i humusrik, väl-dränerad (Lorentzon, 1997), lerig och kalkhaltig morän (Bengtsson, 2012). I tunga jordar finns risk för frostsador. Plantera gärna i kuperat läge och med vindskydd, särskilt för unga plantor. Särskilt unga plantor tål skugga bra (Nitzelius, 1958). När plantorna är några år utvecklas de bäst om de får ljus och luft (Lorentzon, 1997). Vill ha markfukt (Movium plantarum, n.d.). Bra typer är hårdiga i zon 1-4 (Bengtsson, 2012).</p> <p>Utseende Bladen är 5-10 cm långa och äggrunda eller elliptiska. I kanten är balden vågiga eller grunt och glest tandade. Bladen är silkesliriga när de slår ut men denna hårlighet försvinner efterhand. Hångängarna är mångblommiga och sitter på långa slaka skaft. Bokens gulaktiga blommor och frukten består av ett förvedat svepe som öppnar upp sig i fyra flikar när de två nötterna inuti är mogna. Boken blommar inte varje år utan i intervaller på 5-8 år men med mindre blomning var 3:e till 5:e år (Nitzelius, 1958).</p> <p>Friväxande eller klippt? Används som klippt häck. Bra häckväxt med tät och jämn skottbildning (Nitzelius, 1958). Bör planteras på våren. Beskars juni till augusti eller på vintern (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Normal tillväxt (Movium plantarum, n.d.), men tillväxten beror mycket på förhållanden (Nitzelius, 1958). Tål skugga (Lorentzon, 1997). Gulbrun höstfärg (E-planta ekonomiska förening, 2014) och behåller de vissnade bladen hela vintern och är då både vacker men bidrar också till att stoppa vinden även vintertid (Nitzelius, 1958). Toppas inte förrän önskad sluthöjd har uppnåtts. Höjd som häck 3 meter. 3-4 st/m (Lorentzon, 1997). Tål mager jord (Movium plantarum, n.d.). Boken har ytliga rötter och är beroende av bra luft och fuktillgång i marken, den är därför känslig för att planteras för djup. Den trivs heller inte bra i eller nära hårdgjorda ytor (Bengtsson, 2012).</p>	 <p>Färg</p>
<p>Frökällor och sorter <i>Fagus sylvatica</i> f. <i>Gottåsa</i> - Småländsk proviniens med bra hårdighet och tydlig genomgående stam. Hårdig i zon 1-4 (5) (Tönnersjö Plantskola, 2014).</p>	<p>Storlek</p>
<p><i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea' - En röd-bladig sort som slår ut i rött men som efterhand övergår i grönnare färger. Blir mer röd i sol än i skugga. Hårdig i zon 1-3(4) (Tönnersjö Plantskola, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Är tjurig i början innan den kommer igång och tar ofta en säsong på sig. Krukodlade har däremot inga problem med det. Annars fin. Kräver god jord. Inte blöt jord och inte för torr.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - På väg upp i försäljning, både de gröna och röda. De röda får nästan alltid boklus och måste sprutas en gång om året annars påverkar boklusen tillväxt och etablering. I övrigt lik avenboken, klarar mer svängningar i näringstillgång än avenboken. Viktigt att man har bra jord innan plantering. Både krukodlade och barrotade fungerar.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Också populär på senare tid på grund av svenska frökällor. Den röd-bladiga är frösådd och varierar mycket i rödhet. Kan få mjöldagg vilket syns tydligt på de röda bladen och ser inte snyggt ut.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Tacksamma. I de röd-bladiga buskarna kommer alltid gröna blad. Det röda mattas oftast av under säsongen. Bladen blir rödare i solen.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:17 <i>Larix x marschlinsii</i> <i>syn. Larix x eurolepis</i></p> <p>Svenskt namn: Hybridlärk Familj: <i>Pinaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort En korsning mellan japansk lärk, <i>L. kaempferi</i> och europeisk lärk <i>L. decidua</i> (Lorentzon, 1997). Lärken är anspråkslös men trivs bäst i näringsrik, något lerhaltig och humusrik jord men växer även bra på inte alltför magra sandjordar. Den förutsätter god tillgång på vatten. då den är känslig för torka. Vill ha ett soligt läge (Nitzelius, 1958) och tål inte skugga (Johansson, 2007). Hårdig i zon 1-5 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Ett barrträd som tappar sina barr på vintern. Barren är mjuka och sitter i spiral (Johansson, 2003). Gulorange knoppar och årsskott. Vacker gulorange höstfärg (Lorentzon, 1997).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar mycket bra som en smal häck, upp till 3-6 meter hög. Toppa när häcken har önskad sluthöjd. 3-5 plantor/m (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Mycket vacker vid bladutspring. Snabb tillväxt. Bör planteras på våren (Lorentzon, 1997). Bra vindtålig (Nitzelius, 1958). Tål luftsalt, vind och stadsmiljö (Movium plantarum, n.d.). Är motståndskraftig mot lärkräfta (Pettersson & Åkesson, 2011).</p> <p>Kommentarer från plantskolor (generellt om <i>Larix</i>) <i>Rångedala Plantskola</i> - Ingen erfarenhet av <i>Larix</i> som häck. Men man borde använda <i>L. kaempferi</i> i så fall, den har fina skott.</p>	<p>Färg</p>
<p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Spännande alternativ som har framtiden för sig. Fina vår- och höstfärger men lite risig på vintern. Ingen erfarenhet av <i>Larix</i> som häck.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Bra som lähäckar, tålig mot vind och inte så kompakt. En del problem med löss. Lärk är ett kraftigväxande träd som får hållas tillbaka mycket när den ska fungera som häck.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Tål beskärning bra och skulle fungera bra som häck, <i>L. kaempferi</i> klipps ju som bonsai. Växer fort men har en del problem med viltbetning.</p>	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:18 <i>Larix kaempferi</i></p> <p>Svenskt namn: Japansk lärk Familj: <i>Pinaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Växer naturligt i Japan där den förekommer i bergsområden och oftast på lavamarker inom vulkaniska områden. Väldigt känslig mot torka och ska därför inte placeras i sandjordar med dålig grundvattentillgång. Lärken är anspråkslös men trivs bäst i näringsrik, något lerhaltig och humusrik jord men växer även bra på inte alltför magra sandjordar. Vill ha ett soligt läge (Nitzelius, 1958) och tål inte skugga. Har lägre krav på näring än den europeiska lärken (Johansson, 2007). Anspråkslös (Tönnersjö Plantskola, 2014). Härdig zon 1-5 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Barren är blågröna, ca 3 cm långa och får en klargul höstfärg (Nitzelius, 1958). Den japansk lärken har långa och något uppstigande grenar med gula eller rödbruna och ofta blådagliga skott (Nitzelius, 1958). Kottarna är ca 3-5 cm långa (Lorentzon, 1997) och äggrunda (Nitzelius, 1958). Blir kopparfärgad på hösten (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Friväxande eller klippt? Går bra att beskära och passar bra som klippt häck, blir då 3-5 meter hög (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Har bra tillväxt och härdighet (Nitzelius, 1958). Tål fukt (Pardatscher, 1988). Bra vindtålighet (Nitzelius, 1958). Tål luftsalt och stadsmiljö (Movium plantarum, n.d.). Är motståndskraftig mot lärkräfta (Pettersson & Åkesson, 2011).</p> <p>Kommentarer från plantskolor (generellt om <i>Larix</i>) <i>Rångedala Plantskola</i> - Ingen erfarenhet av <i>Larix</i> som häck. Men man borde använda <i>L. kaempferi</i> i så fall, den har fina skott. <i>Fagerhults Plantskola</i> - Spännande alternativ som har framtiden för sig. Fina vår- och höstfärger men lite risig på vintern. Ingen erfarenhet av <i>Larix</i> som häck. <i>Tönnersjö Plantskola</i> - Bra som lähäckar, tålig mot vind och inte så kompakt. En del problem med löss. Lärk är ett kraftigväxande träd som får hållas tillbaka mycket när den ska fungera som häck. <i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Tål beskärning bra och skulle fungera bra som häck, <i>L. kaempferi</i> klipps ju som bonsai. Växer fort men har en del problem med viltbetning.</p>	 <p>Färg</p>
	<p>Storlek</p> <p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>5:3:19 <i>Larix sibirica</i></p> <p>Svenskt namn: Sibirisk lärk Familj: <i>Pinaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Den sibiriska lärken är en kontinental art och trivs därför bäst där vintrarna är kalla och somrarna varma (Nitzelius, 1958). Hårdig till zon 7 (Sandström, 2003). Lärken är anspråkslös men trivs bäst i näringsrik, något lerhaltig och humusrik jord men växer även bra på inte alltför magra sandjordar förutsatt att den har tillgång till vatten eftersom den är känslig för torka. Vill ha ett soligt läge (Nitzelius, 1958), tål inte skugga (Johansson, 2007). Tål mager jord (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Utseende Skotten är ganska korta, ljus grågula och kala. Barren är lite längre än hos europeisk lärk (Nitzelius, 1958).</p> <p>Friväxande eller klippt? Går bra att beskära och passar bra som klippt häck och blir då 3-5 meter hög (Lorentzon, 1997).</p>	
<p>Egenskaper och hälsa Har bra tillväxt och hårdighet (Nitzelius, 1958). Tål fukt (Pardatscher, 1988). Bra vindtålighet (Nitzelius, 1958). Kopparfärgad höstfärg (Movium plantarum, n.d.). Får ofta kräfta om den odlas i sydsverige (Nitzelius, 1958). Placera inte lärken på fuktiga och frostlanta lägen då den lättare får kräfta, det bästa är dock att använda en art eller provinziens som är motståndskraftig såsom <i>L. kaempferi</i> och <i>L. x maschlinsii</i> (Pettersson & Åkesson, 2011).</p> <p>Kommentarer från plantskolor (generellt om <i>Larix</i>) <i>Rångedala Plantskola</i> - Ingen erfarenhet av <i>Larix</i> som häck. Men man borde använda <i>L. kaempferi</i> i så fall, den har fina skott.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Spännande alternativ som har framtiden för sig. Fina vår- och höstfärger men lite risig på vintern. Ingen erfarenhet av <i>Larix</i> som häck.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Bra som lähäckar, tålig mot vind och inte så kompakt. En del problem med löss. Lärk är ett kraftigväxande träd som får hållas tillbaka mycket när den ska fungera som häck.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Tål beskärning bra och skulle fungera bra som häck, <i>L. kaempferi</i> klipps ju som bonsai. Växer fort men har en del problem med viltbetning.</p>	<p>Färg</p>
	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:20 <i>Ligustrum vulgare</i></p> <p>Svenskt namn: Liguster Familj: <i>Oleaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Trivs bäst i jord med högt pH (Lorentzon, 1997). Anspråkslös men vill ha väl-dränerad jord (Palmstierna, 2006). Ligustern är hårdig i zon 1-4 (Lorentzon, 1997). Anspråkslös men har visat sig sämre på kalla jordar (Jeppson, 1985). Ganska dålig hårdighet och kan frysa tillbaka kalla vintrar. Vill gärna placeras varmt och passa därför bra i stadsmiljö (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Utseende Ligustern har ett fingrenigt växtsätt och bladen är mörkgröna och lansettspetsiga. Blommorna är vita men oansenliga och frukten, som mognar på hösten, är svarta och sitter i klasar (Lorentzon, 1997). Frukten är lätt giftig (Palmstierna, 2006).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar bra både som klippt och friväxande häck (Stångby Plantskola, 2011). Ska beskäras i juni till augusti. 4-5 plantor per meter (Lorentzon, 1997). Som friväxande blir den 2-3 meter hög och minst lika bred (Stångby Plantskola, 2011). Den första klippning bör göras innan midsommar för att häcken inte ska bli kal (Jeppson, 1985).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål torka, luftsalt, stadsmiljö, skugga och mager jord samt har en snabb tillväxt (Movium plantarum, n.d.). Kan få bladfläckssjuka, vilka ger fläckar på bladen och orsakar för tidigt bladavfall (Pettersson & Åkesson, 2011). Kan få problem med bladlöss som gör att bladen rullar ihop sig och kan orsaka grentorka (Jeppson, 1985).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Ligustrum vulgare</i> 'Lodense' - Dvärgliguster. En låg liguster som bara blir runt 75 cm som friväxande och som därför fungerar bra även som friväxande. Hårdig i zon 1-4. Lämpligt antal per meter är 6 plantor (Lorentzon, 1997).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Vi använder speciella kloner som är hårdiga och bra. Av <i>Ligustrum</i> var. <i>italicum</i>, har vi en klon som heter 'Eberts', den är bra och hårdig i zon 5. När det gäller <i>Ligustrum vulgare</i> säljer vi en klon från Rögle plantskola som är hårdigare. Som klippta är de täta, fina och tåliga.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Börjat säljas mindre. Vi använder den vanliga <i>Ligustrum vulgare</i>. Har på senare tid börjat få lite bladsvamp och är känslig för stillastående vatten. Torka går bra. Kan klippas både hög och smal. Om man ska ha den vintergröna är det i så fall sorten 'Liga' som kan fungera, annars är den inget att ha då den inte är så hårdig.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Vad gäller den vintergröna får den ofta bladsvamp, Vi säljer en sort som heter <i>Ligustrum x ibolium</i> som är lite friskare. <i>Ligustrum vulgare</i> är hårdigare och friskare än den vintergröna men eftersom den odlas så intensivt så får den lätt sjukdomar.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Vi har slutat sälja den vintergröna, den är inte så hårdig. <i>Ligustrum vulgare</i> säljs bara på våren, annars hinner den inte avmognat innan vintern och dör lätt.</p>	
	<p>Färg</p> <p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:21 <i>Malus toringo</i> var. <i>sargentii</i> fk Eskilstuna E <i>syn. Malus sargentii</i></p> <p>Svenskt namn: Bukettapel Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort <i>Malus toringo</i> finns vildväxande i Japan och Korea där de vanligen växer som träd på 4-6 meter höga (Bengtsson, 2012). Arten är ursprungligen en bergart (Nitzelius, 1964). <i>Malus</i> är en pionjärart och är därför vindtålig och ljuskrävande och har en ganska snabb tillväxt efter etablering. Den utvecklas bäst i ganska näringsrik, lerhaltig jord (Bengtsson, 2012). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Bukettapeln bör planteras på en väl-dränerad plats för att överleva vintern (Rydlinge Plantskola AB, 2012). Hårdig i zon 1-4 men E-plantan är hårdig i zon 1-5 (Bengtsson, 2012).</p> <p>Utseende Bukettapeln är en lågvuxen buske och blir 1,5-2 meter hög (Lorentzon, 1997). Den har ett tätt (Bengtsson, 2012), spärrigt och tornigt växtsätt (Rydlinge Plantskola AB, 2012). Den har två typer av blad, på kortskotten är de ovala och på långskotten treflikade (Nitzelius, 1964). Får fina höstfärger i orange (Lorentzon, 1997). Blommar i slutet på juni (Rydlinge Plantskola AB, 2012) med mängder med 2 cm vida vita blommor som vanligen är rosa i knoppstadiet (Nitzelius, 1964). Blommorna sitter i buketter med 5-8 i varje (Rydlinge Plantskola AB, 2012). Får orange till röd frukt som är 5-7 mm stora (Bengtsson, 2012) på sensommaren som sitter kvar länge (Rydlinge Plantskola AB, 2012).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar både som friväxande och klippt häck då den som klippt ändå behåller mycket av sin blomning (E-planta ekonomiska förening, 2014). Vacker och funktionell häck. Arten blir som friväxande 2 meter hög och lika bred (Lorentzon, 1997) medan e-plantan blir lite lägre och är mer enhetlig (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p>	 <p>Färg</p>
<p>Egenskaper och hälsa Både blommorna och frukten har ett stort prydnadsvärde (Lorentzon, 1997). Uppskattad av fåglar då den både ger frukt och föda, särskilt trastar är förtjusta i äppelfrukterna (Rydlinge Plantskola AB, 2012). Tål torka, väta, stadsmiljö, kompakt och mager jord (Movium plantarum, n.d.). E-plantan angrips inte av äppelskorv (Bengtsson, 2012).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Malus toringo</i> var. <i>sargentii</i> fk Eskilstuna E - Mer enhetlig och lägre i storlek än arten, blir 1,5 till 1,8 meter hög, vilket gör att den är lättare att använda än arten (Rydlinge Plantskola AB, 2012). Blommar rikligt trots klippning. Vacker höstfärg. (E-planta ekonomiska förening, 2014). Hårdig i zon 1-5 och har klarat sig bra i Öjebyn utanför Piteå (Rydlinge Plantskola AB, 2012).</p>	<p>Storlek</p>
<p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Blir inte så stor, blommor fint och är en bra fågelhäck, får mycket bär. Kan klippas hårt och borde användas mer. Fin! Inte märkt några särskilda problem med harar/kaniner.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Intressant alternativ som häck. Blir som friväxande runt 1 meter. Viktigt att välja e-plantor så man får samma storlek. Inte märkt problem med viltskador, i alla fall inte när den fått lite volym. Har börjat användas mer som häckplanta. Kräver knappt någon skötsel, en bra nybörjarväxt och växer i princip överallt.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Rätt bra men blir för stor om den står på för bra jordar. Sätt den därför gärna på lite sämre jordar. På torr jord blir den väldigt hårdig. Den bör dock inte stå för torrt i början när den växer.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Kan gärna lyftas fram mer. Fin som friväxande, blommor länge. Åtbara bär. Risk för gnagskador i början. Behöver inte sättas så tätt som man rekommenderar. Ca 2 m.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:22 <i>Physocarpus opulifolius</i></p> <p>Svenskt namn: Smällspirea Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Väldigt anspråkslös, trivs på de flesta jordarna. Utvecklas bra i både sol och halvskugga, skulle även kunna utvecklas bra i skugga (Stångby Plantskola, 2011). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Bra hårdighet och kan odlas på den norrländska kusten (Nitzelius, 1964). Hårdig i zon 1-6 (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Utseende Yvigt växtsätt (Stångby Plantskola, 2011). Har ett tätt och rundat växtsätt. Bladen är omkring 10 cm långa och har 3-5 flikar. Blommar i juni och juli med vit-rosa blommor som sitter tillsammans i kvastar (Nitzelius, 1964). Blir 2 -3 meter hög (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Friväxande eller klippt? Säljs normalt inte som häckväxt men skulle troligtvis fungera bra som en friväxande häck. I Ljungby förekommer några häckar av smällspirea som tycks fungera bra (Skinnarnas Blommar & Trädgård, 2014).</p> <p>Egenskaper och hälsa Finns i flera sorter med variation i bladfärg och höjd. Tål fukt (Pardatscher, 1988), torka, vind, skugga, stadsmiljö samt kompakt och mager jord (Movium plantarum, n.d.). Har en snabb tillväxt. Grönskar tidigt på våren och håller kvar bladen länge på hösten (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Frökällor och sorter Det finns ett flertal namnsorter i handel med olika färger, höjd och hårdighet. Här följer tre sorter som har bra hårdighet.</p>	<p>Färg</p>
<p><i>Physocarpus opulifolius</i> 'Nugget' - Blir 1.2-1,5 meter hög och lika bred. Bättre hårdighet och kompaktare än 'Dart's Gold' som är en annan gulbladig sort på marknaden. Gula blad med en kopparton på våren medan den på sommaren får en mer limegrön färg för att på hösten åter bli gul. Bladen kan brännas i full sol. Hårdig i zon 1-5 (6) (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p><i>Physocarpus opulifolius</i> 'Summer Wine' - Hårdigare, lägre och mer sammanhållet växtsätt än <i>P. o.</i> 'Diablo'. Blir 1-1,5 meter hög och är hårdig i zon 1-6 (Rydlinge Plantskola AB).</p>	<p>Storlek</p>
<p><i>Physocarpus opulifolius</i> 'Amber Jubilee' - En ny sort med glänsande, bronsfärgade blad i toner av orange, gul och guld. På hösten får bladen röda och violetta nyanser. Har ett upprättväxande, kompakt och runt växtsätt. Fungera bra som häck och är hårdig i zon 1-6 (Rydlinge Plantskola AB, 2012).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Skinnarnas Blommar & Trädgård</i> - Borde vara bra att ta upp som häckväxt. Skulle passa bra som friväxande, och att man gallrar ut de äldsta grenarna. Bör nog inte tas ner helt då den skjuter väldigt långa skott, upp till 1,5 m/säsong på 'Diablo'. Blir högre vid beskärning. Tål torka bra. Ingen som misslyckas med den. Vad jag vet inte en enda död planta på plantskolan. Många sorter.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:23 <i>Picea abies</i></p> <p>Svenskt namn: Gran Familj: <i>Pinaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Växer vilt i Nord- och Centraleuropa (Johansson, 2007) och så gott som hela Sverige. Trivs bäst i kontinentalt klimat och vill under sommaren ha en temperatur på minst 10 grader medan den på vintern mer eller mindre kräver vinterkyla. Behöver växa på en frisk till fuktig mark för att utvecklas normalt (Nitzelius, 1958) då den har ytligt rotsystem (Johansson, 2007) men växer även på sandig jord (Lorentzon, 1997). Trivs på lätt sura jordar med ph 5,5-6,5. Blir finast i jämn ljus-fördelning (Johansson, 2007). Halvskugga - skugga (Movium plantarum, n.d.). Härdig och fungerar bäst som häck i zon 3-8 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Kan bli upp till 50 meter hög. Barken är grå till rödbrun och grenarna är horisontala eller något hängande. Barren är mörkgröna, fyrkantiga och 1-2,5 cm långa och kottarna som är mellan 2,5 till 20 cm långa är cylindriska (Nitzelius, 1958).</p> <p>Friväxande eller klippt? Används som klippt häck. Den blir en tät och bred häck som är både härdig och vintergrön. Fungerar bra även som en hög skyddshäck på upp till 4 meter. Toppen klipps när önskat sluthöjd är uppnådd medan sidorna putsas under sommaren. 3 st/m (Lorentzon, 1997). Har oftast knoppar kvar från föregående årsskott och kan skäras till en frisk knopp. Barren är ganska skuggtåliga och därför kan granplantorna bli täta. Klipping ska göras medan årsskotten är mjuka (Johansson, 2007).</p> <p>Egenskaper och hälsa Måttligt tålig för vind (Nitzelius, 1958). Snabbväxande (Movium plantarum, n.d.) Tål skugga bättre än tall, speciellt när den är ung (Bengtsson, 2012). Tål fukt (Pardatscher, 1988).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Fantastisk häck som är bra. Dessvärre ingen som vill ha den och nackdelen är att man inte får missa ett år för då är det kört. <i>Tönnersjö Plantskola</i> - Underskattad som häck. Har lite mer livligt uttryck än en tujahäck. <i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Sätts inte som häck längre.</p>	 <p>Färg</p>
	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:24 <i>Pinus mugo</i></p> <p>Svenskt namn: Bergtall Familj: <i>Pinaceae</i></p>	<p>Ståndort</p> <div> </div> <div> </div>
<p>Ståndort Växer vilt i bergstrakter i Centraleuropa (Johansson, 2007). Tallar kräver en väl-dränerad jord i ljust läge för att må bra (Bengtsson, 2012). Hårdig i zon 1-6. Trivs på lätt sura jordar med pH 5,5-6,5 men kan även växa på kalkhaltig jord. Kan växa på torr, mager och grusig jord. Kan tappa barr och förlora grenar i skugga (Johansson, 2007).</p> <p>Utseende Bergtallen har mörkgröna till grågröna barr som sitter två och två. Mångstammig buske (Johansson, 2007).</p> <p>Friväxande eller klippt? <i>P. mugo</i> blir för stor som friväxande och kräver därför en hel del arbete för hållas nere i storlek, de lägre varianterna kan därför vara ett bättre alternativ som friväxande häckar. <i>Pinus</i> var. <i>mughus</i> fungerar bra som friväxande häck där det finns tillräckligt med plats. Den blir upp till 2 meter hög. 2 st /m. För en ännu lägre häck kan <i>Pinus</i> var. <i>pumilo</i> väljas som blir knappt en meter hög. 2-3 st/m. På båda varianterna och arten kan årsskotten klippas in till hälften i juni och juli för att få en tätare häck (Lorentzon, 1997). <i>Pinus</i> har oftast bara knoppar i toppen på sina årsskott, för att klippa kortas därför årsskotten in på försommaren medan årsskotten är så mjuka så de kan knipsas av med fingrarna, det blir snyggare än med sax. Spara hälften eller en tredjedel (Johansson, 2007).</p> <p>Egenskaper och hälsa Måttligt tålig för vind. Växer långsamt de första 30 åren och är efter 10 år endast ett par meter hög (Nitzelius, 1958). Tål fukt (Pardatscher, 1988). Tålig mot salt (Johansson, 2007). Tål torka, stadsmiljö, kompakt och mager jord (Movium plantarum, n.d.). Frisk (Johansson, 2007).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Pinus mugo</i> var. <i>mughus</i> - En låg och tät variant av bergtall. Grenarna är nedliggande förutom de yngsta grenarna som är upprättväxande (Lorentzon, 1997). Blir 1-1,5 m (Rydlinga Plantskola). Hårdig i zon 1-7 (Lorentzon, 1997).</p> <p><i>Pinus mugo</i> var. <i>pumilo</i> - En lägre variant än var. <i>mughus</i> och blir bara upp till en meter hög och ganska bred. Hårdig i zon 1-7 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Tönnersjö Plantskola</i> - <i>Pinus mugo</i> är inte direkt bra som häck. Men går att klippa ganska hårt.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - <i>Pinus mugo</i> funkar bra som häck, kan bli fin. Bästa är att nypa årsskotten hela tiden, på så sätt kan man nästan strypa tillväxten helt. Tål att beskäras kraftigare också. Blir kompaktare och får runda "molnlika" former om man håller efter den bra. Glömmer man bort att beskära blir den lätt för hög och bred.</p>	<div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <p>Färg</p>
	<p>Storlek</p> <div> </div>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p> <div> </div> <div> </div> <div> </div>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:25 <i>Potentilla fruticosa</i></p> <p>Svenskt namn: Tok Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div>
<p>Ståndort I naturen växer token på många olika jordar men alltid i soligt läge i alvarvegetation, som på Öland eller i bergstraker (E-plantan). I odling är den anspråkslös och kan växa på magra och utsatta lägen utan att blomning och tillväxt påverkas något nämnvärt, det enda krav den har är att läget ska vara soligt (Nitzelius, 1964). För att få bästa utveckling bör den dock växa i lätt, mullrika och relativt näringsrik (E-plantan ekonomiska förening, 2014) och gärna kalkhaltig jord (Nitzelius, 1964). Vill ha det väl-dränerat och hårdig i zon 1-8 (Jeppson, 1985).</p> <p>Utseende Token blir oftast högst en meter och har ett tätt fögrenat växtsätt (Nitzelius, 1964). Finflikiga, grågröna (Lorentzon, 1997) blad och gula blommor som sitter ensamma eller i små knippen. Blommorna är enkla och ca 2 cm vida (Nitzelius, 1964). Arten blir 1-1,5 meter hög (Jeppson, 1985).</p> <p>Friväxande eller klippt? Är finast som friväxande (Lorentzon, 1997) och fungerar bra som låga, infattningshäckar (Nitzelius, 1964). Kan efterhand bli gles och risig. De äldsta grenarna kan då tas bort eller klippas hela busken ner och få växa om (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Blommar under väldigt lång tid och kan även växa på sandig mark. Tack vara alla olika arter finns det stor variation i färg och höjd (Lorentzon, 1997). Tål torka (E-plantan ekonomiska förening, 2014). Tål stadsmiljö (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Frökällor och sorter Det finns ett flertal namnsorter i handel med olika färger och höjd som skulle fungera bra som häck. Här följer tre sorter med e-märkning som fungerar bra som friväxande häckar.</p> <p><i>Potentilla fruticosa</i> 'Abbotswood' E - Låg buske som blir 0,5-0,8 meter hög och har ett rundat växtsätt. Blommar rikligt med vita blommor i juni till oktober. Hårdig i zon 1-5 (E-plantan ekonomiska förening, 2014).</p> <p><i>Potentilla fruticosa</i> 'Fridhem' E - Fridhem är kraftig och tät och kan bli över en meter hög. Riklig blomning i gult. En av sortens största värden är att den tidigt blir grön och att den invintrar tidigt vilket gör att den är hårdig i zon 1-6 (E-plantan ekonomiska förening, 2014).</p> <p><i>Potentilla fruticosa</i> 'Goldfinger' E - Är en kraftig sort som blommar rikligt under lång blomnings-tid (Lorentzon, 1997) med mörkgula blommor.. Den blir 1-1,5 meter hög och växtsättet är upprätt växtsätt med överhängande grenar. Hårdig i zon 1-5 (E-plantan ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - 'Abbotsgold' E och 'Goldfinger' E är bäst till häck. Blommar fint, är tåliga och bra. Tål det mesta. Kräver mycket vatten i början till dess att de har rotat sig.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Säljs inte lägre på grund av 70-talets överanvändning. Fantastiskt bra häck, vill man ha lite höjd är 'Goldfinger' E bäst. Som välskött blommar den mycket och är fin. Kinkiga som barrotade. Blir runt 120 cm som friväxande och ca 70-100 cm bred.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Använd gärna lite olika sorter, för att få lite variation i färg och höjd. Inte så torktålig som många tror, får gärna torra skottspetsar och sämre övervintring vid för torrt läge.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Många äldre gillar den. De nya sorterna är trevligare. 'Mango Tango' har jättefin blomning, låg och kompakt och verkar hårdig. Har testat att ha den i väldigt utsatt läge och den klarade det utan problem. Den blir runt halvmeter. <i>Potentilla</i> är dödsdömda att sätta på hösten, de fryser ihjäl.</p>	<p>Färg</p> <div> </div> <p>Storlek</p> <div> </div> <p>Egenskaper/Hälsa</p> <div> </div> <p>Sorter</p> <div> </div>

<p>4:3:26 <i>Ribes alpinum</i></p> <p>Svenskt namn: Måbär Familj: Grossulariaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Växer vilt i Sverige som undervegetation i lövskogar och är inte så uppseendeväckande med sitt glesa växtsätt. Fungerar bra ända upp på norrländska kusten (Nitzelius, 1964). Måbär är kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Kan växa i sol-skugga (Movium plantarum, n.d.). Anspråkslös (Jeppson, 1985). Klarar att växa även där rötter från större träd är i vägen (Alm, 1985). 'Schmidt' som är den sorten som oftast används till häck är hårdig i zon 1-6 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende I odling är måbär en tät buske med rundat, växtsätt (Nitzelius, 1964). Den har krusbärsliknande (Lorentzon, 1997), treflikade, ca 4 cm långa blad (Nitzelius, 1964). Arten är tvåbyggare (Nitzelius, 1964) och honorna får oansenliga blommor och bär som likna röda vinbär (Lorentzon, 1997).</p> <p>Friväxande eller klippt? Kan beskäras hårt och är därför lämpliga även på mindre utrymmen (Lorentzon, 1997). Beskär efter blomning, på vår och försommar (Vollbrecht, 2006) och gärna i juni och augusti (Lorentzon, 1997). Fin som meterhög häck (Jeppson, 1985). 4 st plantor/m (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Måbär är snabbetablerat. En av de första häckarna som slår ut på våren (Lorentzon, 1997). Tolerant mot direktkontakt med salt (Pardatscher, 1988). Tål skugga (Lorentzon, 1997), torka, väta, mark-salt, stadsmiljö och vind (Movium plantarum, n.d.). Kan få bladsvamp om den blir för fuktig på bladen (Salomonsson & Söderberg, 2014).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Ribes alpinum</i> 'Schmidt' - Är upprättväxande och snabbetablerad. Hårdig i zon 1-6 (Lorentzon, 1997).</p> <p><i>Ribes alpinum</i> flk Elisabet E - Mer enhetligt växtsätt än Schmidt'. Frisk frökälla med bra motståndskraft mot bladfallsjuka. Någon källa på hur den fungerar som häck finns inte då den kom först 2013. Hårdig i zon 1-6(7) (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - 'Schmidt' är den sort vi säljer, den är frisk och bra. Finns en del andra kloner som säljs under samma namn som inte är de korrekta, det är viktigt att man verkligen får just 'Schmidt'. Andra kloner är det mer problem med, t ex att de tappar blad i förväg. Sorten 'Öerne' ser gles ut, den växer fortare men verkar inte så bra när jag har sett den.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Anspråkslös. Man ska använda 'Schmidt', den är relativt frisk och klarar sig i princip var som helst. Ska vara klippt för att se snygg ut.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Kommer en ny E-sort som är mycket hårdigare. 'Pumilum', är en gammal svensk sort som är mer rundformig och rätt frisk. 'Schmidt' blir kalare nertill. Vid fukt så får den lätt bladsvamp.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Inte så populär längre. Svamp på bladen om de får vatten på sig, säkert för att de är så täta. Inte varit problem när de väl kommit ut till kunderna. Det som är bra med den är att det är den som blir grön först på våren. Går att formklippa riktigt bra, skarpa kanter. Bättre än liguster, håller formen längre eftersom den växer mer rakt upp och inte är lika spretig som ligustern.</p>	<p>Färg</p> <p>Storlek</p> <p>Egenskaper/Hälsa</p> <p>Sorter</p>

<p>4:3:27 Rosa carolina fk Gunnel E</p> <p>Svenskt namn: Carolinaros Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Carolinarosen härstammar från östra Nordamerika och den är lättodlad och anspråkslös. Den utvecklas dock bäst i full sol på lätta jordar (E-planta ekonomiska förening, 2014). Har en vid ståndortsamplitud, fungerar bra både på torra, sandiga jordar och fuktiga lägen. Kan även växa på sura jordar (Stångby Plantskola, 2011). Hårdig i zon 1-5 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Carolinarosen är en tät, robust buske som blir 1-1,5 meter hög (Lorentzon, 1997) och skjuter rotskott. Taggar är raka och sitter parvis (Nitzelius, 1964). Bladen är friskt gröna (Lorentzon, 1997) och sammansatta med 5 elliptiska, ca 2,5 cm långa, skarpt enkelsågade småblad (Nitzelius, 1964). Vackra höstfärger (Stångby Plantskola, 2011). Carolinarosen blommar hela sommaren och blommorna är mörkt rosa och enkla (Lorentzon, 1997). De sitter ensamma och är drygt 4 breda. Nyponen blir knappt en centimeter långa och mörkröda, de faller snabbt av busken efter mognad i september till oktober (Nitzelius, 1964).</p> <p>Friväxande eller klippt? Passar som friväxande häckar då den har ganska få och raka taggar och därför är förhållandevis lättkött jämfört med vissa andra rosor (E-planta ekonomiska förening, 2014). Gallras vartannat år på vintern. 3 plator per meter (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål torka, väta, mager jord, stadsmiljö och vind (Movium plantarum, n.d.). Nyponen är omtyckta av fåglar. Blommar senare än hos de flesta andra vildrosor (Svenstrup, 1984). E-plantan är frisk och välväxande. Den har inga problem med mjöldagg. Den har tidiga och vackra höstfärger och fruktsättning (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Rosa carolina</i> fk Gunnel E - Kraftigt och buskigt växtsätt, blir 1-1,5 m. Trivs på torra jordar men vill ha sol. Bra till häckar. En frökälla som är arttypisk och har ett mer samlat och lågt växtsätt, den har även tidig fruktmognad och höstfärg samt är motståndskraftig mot mjöldagg (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor Tönnersjö Plantskola - Carolinarosen blir högre än nitida-rosen. På lättare jord får den fler rotskott.</p>	 <p>Färg</p> <p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p> <p>Sorter</p>

<p>4:3:28 Rosa (Glaucia-Gruppen) 'Nova' E</p> <p>Svenskt namn: Daggros Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Daggrosen växer vilt i de centraleuropeiska bergsområdena, den är särskilt vanlig i Alperna och Pyrenéerna. Fungerar även i halvskugga men får då en sämre blomning och blådagghet. Sorten 'Nova' är hårdig till zon 6 (E-planta ekonomiska förening, 2014). Anspråkslös, kan växa på både torra och fuktiga jordar, även på sura (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Utseende 'Nova' blir runt 2,5 meter hög. Grenarna är rödvioletta och har ett överhängande växtsätt och håller sig tät hela vägen nertill vilken inte arten gör som blir kal istället. Bladen är sammansatta med 7-9 ovalt, lansettlika småblad med enkelsågad kant, ca 3 cm långa. Bladskäften och bladnerverna är liksom grenarna rödviolett och daggigt. På hösten får daggrosen mängder med små, runda till äggformade nypon (E-planta ekonomiska förening, 2014). Blommorna är rosa med vit mitt (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Friväxande eller klippt? Sorten 'Nova' fungerar bra till friväxande häck då den är tät nertill. (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Egenskaper och hälsa Den framhävs bäst om den samplanteras med växter med grönt bladverk, den är även fin ihop med rödblådiga växter (E-planta ekonomiska förening, 2014). Tål torka och stadsmiljö. Har röd höstfärg (Movium plantarum, n.d.). 'Nova' är frisk (Stångby Plantskola, 2011).</p>	<p>Färg</p>
<p>Frökällor och sorter <i>Rosa</i> (Glaucia-gruppen) 'Nova' E - Ganska motståndskraftig mot svampsjukdomar. Sorten är frisk, blomvillig och hårdig i zon 1-6 (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p>	<p>Storlek</p> <p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:29 <i>Rosa rugosa</i></p> <p>Svenskt namn: Vresros Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div>
<p>Ståndort Vildväxande i Japan där den växer utmed sandstränder, kallas där för sjö- eller strandtomat (Nitzelius, 1964). Mycket lättodlade och växer bra även på sandiga och magra jordar men blomningen blir inte lika rik om den inte gödglas (Gustavsson, 2003). Vresrosen trivs bäst i en näringsrik, kalkhaltig lerjord som är något sandig (Lorentzon, 1997). Trivs bäst i sol (Movium plantarum, n.d.). Härdig i zon 1-8 (Sandström, 2003).</p> <p>Utseende Växer upprätt och blir nästan 2 meter hög (Nitzelius, 1964). Skjuter rotskott (Lorentzon, 1997). Grenar och skott har tätt med raka, olikastora och starka taggar. Bladen är sammansatta med 5-9 elliptiskt till omvänt äggrunda småblad. Dessa är på vresrosen rynkade och läderartade. Blommorna är enkla, mörkrosa och sitter enstaka eller i små grupper. I augusti, medan vresrosen fortfarande blommar så börjar nyponen bli mogna, de är nästan 3 cm breda, orange och plattade. Både nypon och blad sitter kvar långt in på hösten (Nitzelius, 1964).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar bäst som friväxande. Blir en medelstor, bredvuxen och tät häck. Bra skyddshäck då den är väldigt taggig och svårforcerad. Gallras vartannan vinter. 4 st/m (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Lång blomning. Fungerar bra som dynbindningsbuske. Tålig för vind och doftar gott (Nitzelius, 1964). Nyponen kan användas till bland annat nyponsoppa, marmelad och vin. Tål salt och fukt (Pardatscher, 1988). Tålig mot både vind och skugga. Motståndskraftig mot sjukdomar (Gustavsson, 2003).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Rosa rugosa</i> var. Alba - En naturlig varietet av vresros med enkla vit blommor, i övrigt lik arten och härdig i zon 1-8 (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p><i>Rosa rugosa</i> 'Fru Dagmar Hastrup' - Blir 1,2 x 1,2 m. Tätt taggig. Vackra höstfärger. Stora blommor, upp till 12 cm som är enkla och grunt skålförmade och sitter i fåblommiga klasar. Blommorna är rosa till silveraktigt rosa med framträdande ståndare. Medelstark doft. Många, stora, plattruna och klarröda nypon. Blommar från juni till oktober. Lämplig för låga häckar, frisk och härdig i zon 1-6 (Gustavsson, 2003).</p> <p><i>Rosa rugosa</i> 'Hansa' - Tålig och vanlig sort som blir 2 x 1,8 m. Kraftig och tät i växtsättet samt tätt taggig. Vackra höstfärger i gult. Praktfulla, karminröda till purpurröda blommor som blir upp till 12 cm, fyllda. Stark doft och får orangeröda nypon. Blommar från början av juni till november. Frisk, anspråkslös och lättodlad. Trivs bra på torra och magra jordar och är härdig till zon 8 (Gustavsson, 2003).</p> <p><i>Rosa rugosa</i> 'Louise Bugnet' - Vita, medelstora blommor med karminröda blomknoppar. Blommar från juni långt in på hösten. Frisk sort med styvt och upprätt växtsätt med nästan tagglösa grenar. Blir upp till 1,5 m och är härdig i zon 1-6 (7) (Mobackes Trägårdscenter, 2014).</p> <p><i>Rosa rugosa</i> 'Moje Hammarberg' - Mycket lik 'Hansa' men är lägre, 1,5x1,5 m. Praktfulla, röd-violetta blommor som blir upp till 12 cm, fyllda och är samlade i klasar med ett 10-tal blommor. Medelstark till stark doft. Många, stora och plattrunda nypon som är orangeröda. Blommar nästan oavbrutet från andra veckan i juni till senhösten. Frisk, anspråkslös och lättodlad. Trivs bra på torra och magra jordar samt är härdig till zon 7 (Gustavsson, 2003).</p> <p><i>Rosa rugosa</i> 'Ritauma' - Blir 2,5x 4 m och har ett mycket kraftigt, tätt och brett växtsätt. Otroligt tätt taggig och har krydddoftande blad. Blommorna är ljus rosa med mörkare mitt, runt 7-8 cm, fyllda och nickande eller hängande. Exponerande ståndare och svag doft. Få eller inga nypon. Blommar rikligt hela sommaren. Frisk, anspråkslös och lättodlad. Fin som häckväxt (Gustavsson, 2003). Härdig i zon 1-5 (6) (Rydlinge Plantskola AB, 2012).</p>	<p>Färg</p> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <p>Storlek</p> <div> </div> <p>Egenskaper/Hälsa</p> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <p>Sorter</p> <div> </div>

<p>4:3:29 Rosa rugosa</p> <p>Svenskt namn: Vresros Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div>
<p><i>Rosa rugosa</i> 'Rugspin' - Kraftigt, tätt växtsätt och tätt taggig. Blommorna är magentaröd med sammetsluster och ca 9-13 cm stora. Blommorna är enkla med framträdande ståndare och svag till medelstark doft. Många, stora och plattrunda nypon. Blommar hela sommaren och långt in på hösten. Frisk, anspråkslös och särskilt vacker i häckar. Härdig i zon 1-7 (Gustavsson, 2003).</p> <p><i>Rosa rugosa</i> 'Scabrosa' - Blir 1,8 x 1,5 m och har ett kraftigt och tätt växtsätt. Tätt taggig och vackra höstfärger i gult. Blommorna är enkla, mörkt lilarosa och upp till 14 cm stora. Ståndarna är dekorativa och väl synlig. Doften är medelstark. Många, mycket stora, orangeröda nypon som är plattrunda. Frisk, anspråkslös och lättodlad. Särskilt vacker som häckväxt och härdig i zon 1-7 (Gustavsson, 2003).</p> <p><i>Rosa rugosa</i> 'Schneezwerg' - Blir 1,5 x 1,5 m och har ett kraftigt, tätt och brett växtsätt. Få taggar på blombärande grenar men många vid basen av kraftiga skott. Blommorna är vita, halvfyllda till fyllda och med dekorativa ståndare och ca 6-8 cm breda. Sitter i klasar på upp till 5-15 blommor. Många medelstora och klarröda nypon. Blommar rikligt i juni och juli och har därefter korta uppehåll men fortsätter att blomma långt ut på hösten. Frisk, anspråkslös och lättodlad. Särskilt vacker som häckväxt och härdig i zon 1-6 (Gustavsson, 2003).</p>	<p>Färg</p> <div> </div> <div> </div> <div> </div>
<p>Kommentarer från plantskolor</p> <p><i>Rångedala Plantskola</i> - <i>Rosa rugosa</i>, <i>R. rugosa</i> 'Hansa', <i>R. rugosa</i> var. alba fungerar bra som häck och är bra sorter. Tål allt, både torka och fukt, dock inte stående vatten.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Fungerar bra på höglandet. Friska. Rotskotten är ytliga så en lägre kant på 20-30 cm räcker för att hindra dessa. Ska gärna stå torrt, sandigt och inte för blött.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Vresrosen är frisk. 'Hansa' har inte så mycket rotskott men får inga nypon. Grönfinkar äter gärna fröna från nyponen.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Fungerar bra. 'Louise Bugnet' är fin och bra härdig, skulle fungera bra som häck och har inte så mycket rotskott. Får nypon och är frisk.</p>	<p>Storlek</p> <div> </div>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div>
	<p>Sorter</p> <div> </div>

<p>4:3:30 <i>Rosa x rugotida</i> 'Darts Defender' <i>syn. Rosa nitida 'Dart's Defender'</i></p> <p>Svenskt namn: Dockvresros Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Säljs oftast under synonymen <i>Rosa nitida</i> 'Dart's Defender'. Anspråkslös och lättodlad (Mobackes Trädgårdscenter, 2014). Trivs bäst i mager (Gustavsson, 2006) och något torr till våt jord. Fungerar bra på sur eller normal jord, på kalkrika jord får den ofta lätt kloros. Trivs bäst i soliga lägen men tolererar skugga bra (Stångby Plantskola, 2011). Härdig i zon 1-7 (Mobackes Trädgårdscenter, 2014).</p> <p>Utseende Kraftig, tät och bred i sitt växtsätt. Har upprätta till bågböjda grenar. Grenarna har raka taggar i olika storlekar samt borttaggar som sitter tät. Bladen är mörkgröna, glänsande och läderartade och har ovala småblad som är 3-6 cm långa (Gustavsson, 2006). Får fina höstfärger i rött och gult på hösten. Blommorna är karminröda och 6-9 cm i diameter och halvfyllda. Blommar i juni och juli. Rikligt med röda, glänsande nypon på hösten. Blir 1,5 x 1,5 meter men gärna högre (Mobackes Trädgårdscenter, 2014). Skjuter rotskott (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Friväxande eller klippt? Bra, tät buske som blir en fin friväxande häck på runt en meter. Doftar svagt till medelstarkt (Mobackes Trädgårdscenter, 2014).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål mager jord, marksalt, stadsmiljö, vind och luftsalt (Movium plantarum, n.d.). Frisk (Mobackes Trädgårdscenter, 2014) och motståndskraftig mot svampsjukdomar (Gustavsson, 2006).</p> <p>Kommentarer från plantskolor Tönnersjö Plantskola - <i>Rosa nitida</i> och många av de vilda rosorna kan gärna stå i sandig jord. <i>R. nitida</i> skjuter mycket rotskott och blir inte så stor och hög.</p>	<p>Färg</p>
	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:31 <i>Rosa spinosissima</i> <i>syn. Rosa pimpinellifolia</i></p> <p>Svenskt namn: Pimpinellros Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Anspråkslös, väldigt bra till slänter (Svenstrup, 1984). Kan växa på både torra och fuktiga jordar, så länge de inte är sura. Kalkgynnad. Trivs bäst i sol men växer bra även i halvskugga. Härdig i zon 1-8 (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Utseende Blir 1,5-2,5 meter hög (Stångby Plantskola, 2011). Skjuter rotskott. Har mycket borsttaggar på sina skott. Blommor som mest i juni med vita till ljusgula, enkla blommor (Svenstrup, 1984) som inte tål regn. Rikblommande (Stångby Plantskola, 2011). Svartbruna, runda nypon som mognar i augusti (Svenstrup, 1984).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar både som klippt och friväxande häck (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Egenskaper och hälsa Fungerar även i magra sandblandade jordar, även med salt (Stångby Plantskola, 2011). Tål stadsmiljö och vind (Movium plantarum, n.d.). Torktåligt (Stångby Plantskola, 2011).</p>	
	<p>Färg</p>
	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:32 <i>Salix purpurea</i> ‘Nana’</p> <p>Svenskt namn: Litet rödvide Familj: <i>Salicaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort <i>Salix purpurea</i> är förvildad i Sverige men tillhör egentligen inte vår flora (Nitzelius, 1964). I naturen växer den ofta vid vattendrag. I odling så trivs den bäst i fuktig, humusrik jord i soligt eller halvskuggigt läge (Lorentzon, 1997). ‘Nana’ är hårdig i zon 1-5 och vill ha kalkhaltig och väl-dränerad jord (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Utseende <i>Salix purpurea</i> har ett tätt och rundat växtsätt och kan bli 2-3 meter hög. De nya skotten är dekorativt mörkröda. Även hanhängena är vackra med sina först röda ståndarknappar som sedan går över i gult (Nitzelius, 1964). Bladen är gröna till silvergrå (Lorentzon, 1997) och ger ett gracilt intryck. De är ca 7 cm långa och lansett- eller tunglika (Nitzelius, 1964). ‘Nana’ är lägre än arten och blir 1-1,5 meter hög (Lorentzon, 1997).</p>	
<p>Friväxande eller klippt? <i>Salix purpurea</i> ‘Nana’, som är den sort som lämpligast används till häck, den har också ett tätt, rundat växtsätt (Lorentzon, 1997) och skjuter tätt med skott. Dess fina växtsätt gör att den passar väldigt bra som friväxande häckväxt (Nitzelius, 1964) och blir då runt en meter hög (Jeppson, 1985). Den tål även beskärning vilken i så fall ska göras under senvintern eller sommaren. 4 st/m (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Kan stå mycket blött (Lorentzon, 1997). Den är lätt att föröka. En bra buske för bin då den har en tidig och pålitlig blomning (Nitzelius, 1964). Långsam tillväxt. Tål stadsmiljö (Movium plantarum, n.d.). Fin på vintern med sina färgade grenar.</p>	<p>Färg</p>
<p>Frökällor och sorter <i>Salix purpurea</i> ‘Nana’ - Är den sort som används till häckar och är mindre än arten.</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Skulle fungera bra som friväxande häck, inget vi säljer som häck dock.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Är sjuka på grund av en stekel och har därför försvunnit från marknaden. Rekommenderar att inte använda dessa.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Funkar bra som häck. Även de daggiga som <i>S. daphnoides</i> skulle fungera bra som häck om den hålls efter och inte blir för stor, tål även att stå lite torrare.</p>	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:33 <i>Sorbaria sorbifolia</i></p> <p>Svenskt namn: Rönnspirea Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Kommer från Sibiren till nordöstra Asien (Palmstierna, 2006). Växer i naturen längs med kärr och i fuktiga skogstrakter samt utmed stränder vis floder och sjöar (Nitzelius, 1964). I odling så trivs den i de flesta trädgårdsjordar i sol till halvskugga (Lorentzon, 1997). Vill har dränerad jord (Movium plantarum, n.d.). Härdig i zon 1-8 (Sandström, 2003).</p> <p>Utseende Har ett yvigt och elegant växtsätt (Nitzelius, 1964) och blir 1,5 -2 meter hög (Lorentzon, 1997). Växer med upprätta och ganska kraftiga skott (Nitzelius, 1964). Bladen liknar rönnblad (Lorentzon, 1997) och är sammansatta med ca 20 äggrunda, lansettlika småblad med dubbelsågad kant. Blommorna är små, vita (Nitzelius, 1964) och sitter samlade i brett pyramidformade vippor i juni till augusti. Skjuter mycket rotskott som kan till besvär (Lorentzon, 1997).</p> <p>Friväxande eller klippt? Passar bra som låg häck (Sandström, 2003). Kräver mycket plats och skjuter mycket rotskott. Mindre lämplig för den vanliga villaträdgården men kan vara ett alternativ till en större tomt på landsbygden. Sorten 'Maia' E, däremot är lägre och fungerar bättre i villaträdgården (Tönnersjö Plantskola, 2014).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål väta, stadsmiljö, vind, skugga och mager jord samt har en snabb tillväxt (Movium plantarum, n.d.).</p>	<p>Färg</p>
<p>Frökällor och sorter <i>Sorbaria sorbifolia</i> 'Pia' E - Norrländsk sort som blir något mindre än arten (Lorentzon, 1997). Har ett enhetligt växtsätt och skjuter rotskott. Härdig i zon 1-6 (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p><i>Sorbaria sorbifolia</i> 'Maia' E - Kompakt och är tätt förgrenad, tålig och härdig i zon 1-6 (E-planta ekonomiska förening, 2014). Blir ca 1 meter hög och markant lägre än 'Pia' E, är därför bättre lämpad för villaträdgården (Tönnersjö Plantskola, 2014).</p>	<p>Storlek</p>
<p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Fin som friväxande, tålig. Sorten 'Maia' är lite kompaktare. Klarar det mesta, går även att klippa hårt. Borde klara fukt bra också.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Skjuter mycket rotskott så jag avråder från att plantera den, för aggressiv. 'Sem' och 'Maia' skjuter färre skott men blir inte så täta så det blir dyrt att använda dessa.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Den blir för stor för en vanlig villaträdgård. 'Pia' är kompaktare, 'Sem' är ännu mer kompakt. 'Maia' E blir ca 1 m hög och lämplig till hemträdgården. Sätter rotskott som alla andra Sorbarior.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p> <p>Sorter</p>

<p>4:3:34 <i>Sorbus intermedia</i></p> <p>Svenskt namn: Oxel Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Växer vilt i Sverige och blir då ett träd på upp till 10-15 meter högt. I naturen växer den oftast i stenig, klippig terräng i hagar och lundängar (Nitzelius, 1958) på ganska näringsrika och ofta kalkhaltiga jordar (Bengtsson, 2012). Behöver bättre mark och ljustillgång än rönnen och utvecklas bäst på kalkhaltig (Nitzelius, 1958), väl-dränerad jord i soligt läge (Lorentzon, 1997). Tål inte för fuktig mark (Bengtsson & Lagerström, 1993). Hårdig i zon 1-5 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Som fullvuxen träd har oxeln oftast en kort och grov stam. Grenarna är grova och krokiga (Nitzelius, 1958). Rotsystemet är kraftigt och brett och ger därför stor vindfasthet (Bengtsson, 2012). Bladen är elliptiska till omvänt äggrunda, grunt flikade och med sågad kant och filtiga bladskäft. Bladens översida är mörkgröna medan undersidan är filthårig i grått (Nitzelius, 1958). Höstfärgen varierar från ljus orange till rött (Bengtsson, 2012). Oxeln blommar i maj till juni med vita blommor som sitter i filthåriga kvastar. På hösten i september till oktober får den rundat, avlånga äppelfrukter som är orangeröda (Nitzelius, 1958).</p>	
<p>Friväxande eller klippt? Växer rakt och kraftigt och passar bra som både friväxande hög och bred häck eller som formklippt smal häck. 4 st/m. Har efter 10 år en höjd på 3,5 - 4,5 m (Lorentzon, 1997). Som klippt fungerar den bra från 1 meters höjd (Jeppson, 1985).</p>	<p>Färg</p>
<p>Egenskaper och hälsa Mycket vindtålig och klarar utsatta lägen (Nitzelius, 1958), är därför bra som läplantering (Lorentzon, 1997). Växer ganska långsamt, är ca 7 meter hög efter 20 år (Nitzelius, 1958). Tål stadsmiljö (<i>Movium plantarum</i>, n.d.), salt (Bengtsson & Lagerström, 1993), torka och mager jord (Lorentzon, 1997). Helt resistent mot päronpest. Kan få äppelskorv vissa år vilket kan orsaka för tidigt bladavfall men påverkar troligtvis inte trädets vitalitet (Bengtsson, 2012). I de friväxande häckarna, till skillnad från de klippta, sitter bären kvar och uppskattas framförallt av trastar och sidensvansar (Bengtsson & Lagerström, 1993).</p>	<p>Storlek</p>
<p>Kommentarer från plantskolor (både <i>S. intermedia</i> och <i>S. mougeotii</i>) <i>Rångedala Plantskola</i> - Bra, rätt friska, kan få lite fläckar på bladen men annars friska. <i>S. intermedia</i> är till gamla häckar, det som säljs idag är <i>S. mougeotii</i>. Den har större blad. Båda blir gärna lite för grova. Det är viktigt att vara noga i början för att undvika kalhet nertill.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Vi säljer bara <i>S. mougeotii</i>, den skjuter mer grenar nerifrån och blir tätare. Måste klippas annars blir den spretig. Frånga regeln vad gäller träd på dessa och klipp toppen tidigare, man får inte genomgående stam men det blir en tätare och bättre häck.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - <i>S. mougeotii</i> är den som används på kontinenten. Den är spretigare men något friskare då den har lite mer ludna blad och blanka nya skott. Jag använder hellre <i>S. intermedia</i> som växer finare. Vindtåliga.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Vi säljer <i>S. intermedia</i> men oftast till de som har den sedan tidigare.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:35 <i>Sorbus mougeotii</i></p> <p>Svenskt namn: Häckoxel Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p> <div> </div> <div> </div>
<p>Ståndort Kommer från bergsområden i Centraleuropa och har en utbredning mellan Pyrenéerna och Alperna. Har tidigare felaktigt sålts som <i>Sorbus intermedia</i> i handel och har därför varit okänd under sitt riktiga namn. Växer bra på både lätta och tunga jordar så länge de är väl-dränerade. Trivs bäst i soligt läge (Bengtsson & Lagerström, 1993). Kalkgynnad (<i>Movium plantarum</i>, n.d.). Härdig i zon 1-5 (6) (Bengtsson & Lagerström, 1993).</p> <p>Utseende Häckoxeln växer smalt, stramt och upprätt. Den har ett koniskt växtsätt med spetsig vinkel på grenarna och blir 5-7 meter hög (Bengtsson & Lagerström, 1993). Blir lite större än <i>S. intermedia</i> och har även blad som är mer filthåriga (Nitzelius, 1958). Det går att även se skillnad på mittnerven mellan de båda arterna, på häckoxeln är mittnerven på innerkanten medan den på oxeln är mer centrerad. Knopparna på häckoxeln är spetsigare än på den vanliga oxeln (Bengtsson & Lagerström, 1993). Höstfärgen är gul och inte särskilt vacker (Lagerström, 1992). Häckoxeln har en rik fruktsättning (Bengtsson & Lagerström, 1993) men har mindre frukter än <i>S. intermedia</i> och smakar bättre (Nitzelius, 1958). De sitter kvar länge, ibland under hela vintern (Bengtsson & Lagerström, 1993).</p> <p>Friväxande eller klippt? Bra som häck, fungerar både som klippt och friväxande (Bengtsson & Lagerström, 1993). Bättre som häckväxt än <i>S. intermedia</i> (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Egenskaper och hälsa Troligtvis med snabbväxande än <i>S. intermedia</i> (Nitzelius, 1958). Bra som läplantering (Bengtsson & Lagerström, 1993). Tål vind, salt och betas inte av vilt. Är tåligare för fuktigare jord än <i>S. intermedia</i> (E-planta ekonomiska förening, 2014). Tål torka (<i>Movium plantarum</i>, n.d.). Motståndskraftig mot skorv (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Sorbus mougeotii</i> fk Bälinge E - E-plantan är mer enhetlig och har friskt bladverk. Riklig fruktsättning i friväxande häckar med lysande röda bär. Motståndskraftig mot skorv. Svensk frökälla och härdig till zon 1-5(6) (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor (både <i>S. intermedia</i> och <i>S. mougeotii</i>) <i>Rångedala Plantskola</i> - Bra, rätt friska, kan få lite fläckar på bladen men annars friska. <i>S. intermedia</i> är till gamla häckar, det som säljs idag är <i>S. mougeotii</i>. Den har större blad. Båda blir gärna lite för grova. Det är viktigt att vara noga i början för att undvika kalhet nertill.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Vi säljer bara <i>S. mougeotii</i>, den skjuter mer grenar nerifrån och blir tätare. Måste klippas annars blir den spretig. Fråga regeln vad gäller träd på dessa och klipp toppen tidigare, man får inte genomgående stam men det blir en tätare och bättre häck.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - <i>S. mougeotii</i> är den som används på kontinenten. Den är spretigare men något friskare då den har lite mer ludna blad och blanka nya skott. Jag använder hellre <i>S. intermedia</i> som växer finare. Vindtåliga.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Vi säljer <i>S. intermedia</i> men oftast till de som har den sedan tidigare.</p>	<div> </div> <div> </div> <div> </div> <div> </div> <p>Färg</p> <div> </div>
<p>Storlek</p> <div> </div> <p>Egenskaper/Hälsa</p> <div> </div> <div> </div>	<p>Sorter</p> <div> </div>

<p>4:3:36 <i>Spiraea betulifolia</i> 'Tor' E</p> <p>Svenskt namn: Björkspirea Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Arten är vildväxande från Nordöstasien till södra Japan. Väldigt anspråkslös men trivs bäst i lätt, mullrik jord i sol till halvkugga (Bengtsson & Lagerström, 1993). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). 'Tor' är hårdig i zon 1-7 (Bengtsson & Lagerström, 1993).</p> <p>Utseende Blir 1-1,2 meter hög (E-planta ekonomiska förening, 2014). När den växer mot plank och hus så blir den gärna något högre. Har ett rundat växtsätt och får både många blommor och vackra höstfärger i rostrött och orange. Skjuter inga rotskott. Tycks klara snötryck bra (Bengtsson & Lagerström, 1993). Blommor i juni med vita blommor. 'Tor' har ett jämnt växtsätt (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p>	
<p>Friväxande eller klippt? Fungerar bra som friväxande häck. Tål hård beskärning och kan skäras ner helt vid behov (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål stadsmiljö (Bengtsson & Lagerström, 1993). Torktålig (E-planta ekonomiska förening, 2014). Tål kompakt jord, stadsmiljö, vind och skugga (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Spiraea betulifolia</i> 'Tor' E - Sorten har ett jämnt växtsätt, fin höstfärg och är hårdig (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p>	<p>Färg</p>
<p>Kommentarer från plantskolor Rångedala Plantskola - Bra häck. Blir ca 1,5 meter. Vi säljer även 'Ameliana', den blir lägre och är hårdig.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Bra! Fina höstfärger, frisk, jättebra, lite sakta i starten men efter ett par år har den kraftig tillväxt. Risk för nerbetning i början.</p>	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:37 <i>Spiraea x cinerea</i> 'Grefsheim' E</p> <p>Svenskt namn: Norskspirea Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Trivs bäst i bra trädgårdsjord i sol till halvskugga (Lorentzon, 1997). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Vill ha sol till halvskugga och dränerat läge (Movium plantarum, n.d.). Anpråkslös, fungerar bra i magra, sandiga jordar och lerjordar. Trivs bäst i lättare, måttligt näringsrika, väl-dränerade jordar i full sol (Stångby Plantskola, 2011). Härdig i zon 1-6 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Norskspirean är kraftig och har ett fylligt och utbrett växtsätt med svagt utböjda grenar. Den blir 1-1,5 meter hög. Den blommar praktfullt i maj till juni med vita blommor som översållar det mattgröna bladverket (Lorentzon, 1997).</p> <p>Friväxande eller klippt? Fungerar väldigt bra som friväxande häck då den är tät ända ner till marken och inte så lätt får kvastformat växtsätt. Går att beskära, detta görs då efter blomning. 3 st/m (Lorentzon, 1997). Tål hård beskärning och kan skäras ner helt vid behov (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål kompakt jord (Movium plantarum, n.d.). Fungerar bra i stadsmiljö (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Spiraea x cinerea</i> 'Grefsheim' E - Enhetlig och sortäkt, härdig till zon 1-6 (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Bra, frisk och inte så hög. Behöver inte klippas. <i>Tönnersjö Plantskola</i> - Kan också klippas för att bli tät.</p>	
	<p>Färg</p>
	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:38 <i>Spiraea japonica</i> <i>syn. Spiraea callosa, Spiraea x bumalda</i></p> <p>Svenskt namn: Praktspirea Familj: Rosaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Anpråkslös men trivs bäst i lättare, måttligt näringsrika, väl-dränerade jordar i full sol (Stångby Plantskola, 2011). Fungerar bra även i magra, sandiga jordar och lerjordar (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Utseende Växer upprätt. Bladen är avlångt äggrunda, ca 5 cm långa och har en sågad kant (Nitzelius, 1964). Oftast gul höstfärg (Stångby Plantskola, 2011). Blommorna som är ljus rosa till karminröda sitter i stora kvastar i toppen av skotten (Nitzelius, 1964).</p> <p>Friväxande eller klippt? Bra som kanthäck eftersom den knappt blir en meter hög (Nitzelius, 1964). Tål hård beskärning och kan skäras ner helt vid behov (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål torka, kompakt jord, och skugga (Movium plantarum, n.d.). Fungerar bra i stadsmiljö (Stångby Plantskola, 2011)</p> <p>Frökällor och sorter <i>Spiraea japonica</i> 'Anthony Waterer' <i>syn. Spiraea x bumalda</i> 'Anthony Waterer' - Har ett väldigt tätt växtsätt (Nitzelius, 1964) och är lågvuxen, blir 0,5-0,8 meter. Den blommar rikt med karminrosa blommor i juli till september. Sorten har ganska stora blad som vid knoppsprickning är rödaktiga. Kan beskåras till 25 cm höjd varje år för att behålla sin täthet. 4 st/m. Trivs bäst i god trädgårdsjord och sol till halvskugga. Hårdig i zon 1-4 (Lorentzon, 1997).</p> <p><i>Spiraea japonica</i> 'Froebelii' - Blir 1-1,5 meter hög. Blommar samtidigt som 'Anthony Waterer' men har blekare rosa blommor (Lorentzon, 1997) och blir högre och mer upprättväxande (Stångby Plantskola, 2011). Undvik beskärning. 3 st/m. Hårdig i zon 1-6 (Lorentzon, 1997)</p> <p><i>Spiraea japonica</i> 'Little Princess' . dvärkpraktspirea - En lågvuxen och bred buske som blir 0,5-0,8 meter hög. Blommar rikligt med rosaröda blommor under juli till september. Trivs bäst i sol och i bra trädgårdsjord (Lorentzon, 1997). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Hårdig i zon 1-6 (Stångby Plantskola, 2011).</p>	<p>Färg</p>
<p><i>Spiraea japonica</i> 'Sapho', rosenspirea - Rundat växtsätt och karminröda blommor. Skotten är styva och mörk brunröda. Bra till fri-växande häckar då den blommar efter att de flesta andra buskar har blommat över. Sapho är en förbättring av Anthony Waterer och har inte det virus som orsakar vit-brokiga blad. Hårdig i zon 1-5 (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p><i>Spiraea japonica</i> 'Shirobana' - Blir en meter hög och lika bred. Liknar 'Froebelii' men kan ha både rosa och vita blommor oregelbundet blandade i slutet på juli till mitten av augusti. Fin som friväxande häck och blommorna ger ett livligt intryck. Hårdig i zon 1-4 (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Kommentarer från plantskolor Rångedala Plantskola - Alla sorterna är bra. 'Sapho' och 'Anthony Waterer' är i princip likadana. 'Little Princess' blir ca 60-80 cm. Bör jämnas med marken var 3-5 år.</p>	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p> <p>Sorter</p>

<p>4:3:39 <i>Spiraea x vanhouttei</i></p> <p>Svenskt namn: Bukettspirea Familj: <i>Rosaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Är härdig uppe i Norrland (Lorentzon, 1997). Anspråkslös, fungerar bra i magra, sandiga jordar och lerjordar. Trivs bäst i lättare, måttligt näringsrika, väl-dränerade jordar i full sol (Stångby Plantskola, 2011). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Härdig i zon 1-5 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende En spirea som kan bli 2 meter hög (Lorentzon, 1997). Växer upprätt (Jeppson, 1985). Skotten är bågböjda och har mängder med vita blommor samlade i flockar i juni. Vackra 3-5 flikade, mörkgröna blad som är ca 3 cm långa (Lorentzon, 1997).</p> <p>Friväxande eller klippt? Som friväxande blir den 1,5-2,5 meter. Den bästa spirean för klippt häck, tål kraftig beskärning (Stångby Plantskola, 2011). 3 st/m (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål skugga (Lorentzon, 1997). Fungerar bra i stadsmiljö (Stångby Plantskola, 2011). Snabb tillväxt (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Ful och gles.</p>	 <p>Färg</p>
	<p>Storlek</p> <p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:40 <i>Symphoricarpos albus</i> ssp. <i>laevigatus</i> fk Uppsala E <i>syn. Symphoricarpos rivularis</i></p> <p>Svenskt namn: Snöbär Familj: <i>Caprifoliaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Växer vilt i västra Nordamerika på ett stort utbredningsområde och är en väldigt variabel art (E-planta ekonomiska förening, 2014). Får bättre blomning och fruktsättning i soligt läge och på god jord men blir då också högre och får mer rotskott (Nitzelius, 1964). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Mycket tålig med små krav på jorden men trivs bäst i frisk till fuktig mark (E-planta ekonomiska förening, 2014). Hårdig i zon 1-6 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Har ett kraftigt och rundat växtsätt med något hängande skott (Lorentzon, 1997). Bladen är blågrågröna, 5-6 cm långa och brett äggrunda. De blir guldfärgade på hösten (E-planta ekonomiska förening, 2014). Blommar med anspråkslösa, rosa blommor hela sommaren. Frukten är dekorativa vita bär som kommer i september och sitter kvar lång in på vintern efter att bladen har fallit av (Lorentzon, 1997).</p> <p>Friväxande eller klippt? Passar både som friväxande och klippt. 1-1,5 meter hög (Jeppson, 1985). 3 st/m (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Giftig (Raybo, 2004). En bra skuggbuske som fungerat bra under träd (Nitzelius, 1964). Tål torka, mager jord, marksalt, stadsmiljö, vind och skugga samt har en snabb tillväxt (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Symphoricarpos albus</i> ssp. <i>laevigatus</i> fk Uppsala E - Blir 1,8 meter hög. Hårdig i Zon 1-5(6) och har hittills inte fått några skador i Öjebyn, Piteå (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - Inte så bra som häck. Inte rolig helt enkelt. <i>Fagerhults Plantskola</i> - Används inte alls. <i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Mycket rotskott, upp till 3 m från busken. Fin när den klipps regelbundet. Växer snabbt och tål skugga. Vill inte rekommendera den, spretig och inte så fin.</p>	 <p>Färg</p> <p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p> <p>Sorter</p>

<p>4:3:41 Syringa josikaea</p> <p>Svenskt namn: Ungersk syren Familj: Oleaceae</p>	<p>Ståndort</p> <div> </div>
<p>Ståndort Växer vilt på soliga och steniga bergssluttningar i Ungern och Galizien, där de ofta har kontinental vintrar. Även i Sverige växer den bra i norr med bra utveckling och rik blomning och är därför en bra ersättare till den vanliga syrenen. Anspråkslös (Nitzelius, 1964) men trivs bäst i sol till halvskugga i god trädgårdsjord (Lorentzon, 1997). Vill inte stå i tunga lerjordar (Stångby Plantskola, 2011). Kalkgynnad (Pardatscher, 1988). Hårdig i zon 1-6 (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Utseende Är en buske med styvt och upprätt växtsätt och med robusta grenar och skott (Nitzelius, 1964). Blir 1,5 till 2 meter hög. Bladen är stora, läderartade, mörkgröna (Lorentzon, 1997) och ca 10 cm långa. Blommorna är lila och sitter i ganska glea blomställningar som är 10-15 cm långa (Nitzelius, 1964).</p>	<div> </div>
<p>Friväxande eller klippt? Som friväxande eller klippt häck (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Egenskaper och hälsa Svag doft (Nitzelius, 1964). Tål vind och stadsklimat (E-planta ekonomiska förening, 2014). Tål torka, stadsmiljö och vind samt har en snabb tillväxt (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Syringa josikaea</i> 'Måttsund' - Blir 3-5 meter hög och 3-4 meter bred. Lilarosa blommor som är större än hos arten. Hårdig i zon 1-7 (Stångby Plantskola, 2011).</p>	<p>Färg</p> <div> </div>
<p><i>Syringa josikaea</i> 'Holger' - Blir 2-3 meter hög och lika bred. Har vita blommor och gränsande gröna blad. Doftar (Stångby Plantskola, 2011). Hårdig i zon 1-7 (Sandström, 2003)</p> <p><i>Syringa josikaea</i> 'Oden' E - Blir 1,5 - 3 meter hög och 1,5-2 meter bred. Frisk. Växer långsamt och kompakt. Lila blommor i maj-juni och glänsande mörkgröna blad. Hårdig i zon 1-6(7) (Stångby Plantskola, 2011).</p>	<p>Storlek</p> <div> </div>
<p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - 'Holger' doftar väldigt bra och har vita blommor. 'Måttsund', är kraftigväxande och doftar inte så mycket. 'Oden' är kompakt och doftar inte heller så mycket. Växer bra. Skulle användas mer. Stadigare och robustare än <i>Syringa vulgaris</i>.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Förökas med sticklingar, är därför dyrare än <i>Syringa vulgaris</i>. Doftar inte så mycket. Kompaktare och blir inte så hög men är ändå lika breda som <i>S. vulgaris</i>.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p> <div> </div>
	<p>Sorter</p> <div> </div>

<p>4:3:42 <i>Syringa vulgaris</i></p> <p>Svenskt namn: Syren Familj: <i>Oleaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Är en av våra äldre kulturväxter som påträffas vid torp och gårdar (Lorentzon, 1997). Trivs bäst i något lerhaltig, kalkrik och kraftig jord (Nitzelius, 1964). Tålig (Jeppson, 1985). Härdig i zon 1-6 (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Utseende Växer upprätt och kan bli en omkring 7 meter hög buske eller ett litet träd. Den har kraftiga, olivgröna grenar och skott. Bladen är ca 10 cm och brett äggrunda. Blommorna är lila och sitter i klasar som är 10-12 cm långa. Syrenen blommar oftast i mitten på maj (Nitzelius, 1964).</p> <p>Friväxande eller klippt? Passar bäst som friväxande och blir då både hög och bred. Används traditionellt till bersåhäck. Om häcken klipps så blir det inga blommor vilket är en av häckens största tillgångar. Beskärning görs bäst efter blomning eller på vintern. Blir en ca 3-4 meter hög häck. 2-3 plantor/meter (Lorentzon, 1997). Som klippt häck fungerar den från en meters höjd (Jeppson, 1985).</p> <p>Egenskaper och hälsa Blommorna kan användas till god saft (egen erfarenhet). Tål torka, stadsmiljö, vind och mager jord (Movium plantarum, n.d.). Doftar gott (Jeppson, 1985).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Syringa vulgaris</i> f. <i>alba</i> f. <i>Veberöd</i> E - Upprätt och rundat växtsätt och blir 3-4 meter hög och lika bred. Vita blommor som blommar i maj till juni och är starkt doftande. Härdig i zon 1-6 (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p><i>Syringa vulgaris</i> 'Norrfrjärden' E - Kompakt, upprätt och tätt växtsätt men kraftig förgrening och härdig i zon 1-6. Riklig blomning med breda blomklasar som blir 16-20 cm långa. Kan ha både enkla och dubbla blommor som är ljus lila men rosa i knoppstadiet och blommar i maj till juni i ca 3 veckor. Frisk, härdig och rotäkta (E-planta ekonomiska förening, 2014).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rånedala Plantskola</i> - Vi säljer den vanliga blå och den vita varianten. Problem med en bakterios, som drabbar även gamla syrenhäckar. Plantorna klarar sig ofta men måste klippas ner. Får inte stå blött.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Ska hålla friväxande annars är det inte så stor mening att ha den. Blommar på fjolårets skott så blommorna försvinner vid klippning. Ta hellre ner hela häcken när det behövs. Frösås.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Tröga i starten men en gammal häck som klipps ner kommer igång väldigt fort. Lite känsliga för sorkskador. Känslig för att bli blöt, särskilt på plantskolan. Kan bli sjuka när de står för blött, de blir svarta i topparna och lägger sig ner, dör oftast inte av det och kommer igen när de torkar upp. Tål torka och vind. <i>S. f. alba</i> är dyrare men jag föstår inte riktigt varför.</p>	
	<p>Färg</p>
	<p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:43 <i>Taxus cuspidata</i> 'Nana' <i>syn. Taxus cuspidata var. nana</i></p> <p>Svenskt namn: Japansk dvärgidegran Familj: <i>Taxaceae</i></p>	<p>Ståndort</p> <div> </div>
<p>Ståndort Växer vilt i Japan (Sandström, 2003). Trivs på både sura och kalkiga jordar. Idegran trivs bäst i lätt skugga från träd på avstånd men kan även användas i ganska skuggiga lägen. Barrväxter vill ha ljus, luft och utrymme. Är ganska tork-tålig men vill inte stå på för mager jord. Trivs inte med för hög grundvattennivå (Johansson, 2007). Hårdig i zon 1-5 (Sandström, 2003).</p> <p>Utseende Liknar <i>T. baccata</i> men är bättre hårdig men oftast inte lika frodig (Sandström, 2003). Blir upp till 0,8-1,5 meter hög och kan bli lika bred. Tätt, oregelbundet och något rundat växtsätt. Barren är kortare och sitter tätare än på <i>T. baccata</i>. Ganska välförgrenade grenar och växer långsamt (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Friväxande eller klippt? Idegran tål beskärning bra och har mycket knoppar på både ung och gammal ved som kan bryta. Går att få täta. Klippas antingen på våren eller efter att tillväxten avslutats i augusti till september. Undvik att klippa under högsommar, då kan busken få tillväxt som inte hinner avmognat i tid (Johansson, 2007). 'Nana' fungerar mycket bra till låga klippta häckar (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål skugga bra och behåller även barren i till viss del inne i plantorna (Johansson, 2007). Hela växten är giftig (Lorentzon, 1997). Tål stadsmiljö (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Taxus cuspidata</i> 'Nana' - Oregelbundet , rundat växtsätt. 0,5-1,5 meter hög. Zon 1-5 (Sandström, 2003).</p> <p>Kommentarer från plantskolor</p> <p><i>Rångedala Plantskola</i> - Hårdig, fin som liten häck, växer ganska sakta och är ganska dyr.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Funkar inte här, växer för kraftigt.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Växer ganska oregelbundet. Passar nog mer till att klippa till klot än smal hög häck..</p>	<p>Färg</p> <p>Storlek</p> <div> </div> <p>Egenskaper/Hälsa</p> <div> </div> <p>Sorter</p>

<p>4:3:44 <i>Taxus x media</i></p> <p>Svenskt namn: Hybrididegran Familj: <i>Taxaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Trivs på både sura och kalkiga jordar. Idegran trivs bäst i lätt skugga från träd på avstånd men kan även användas i ganska skuggiga lägen. Barrväxter vill ha ljus, luft och utrymme. Är ganska torktålig men vill inte stå på för mager jord. Trivs inte med för hög grundvattennivå (Johansson, 2007).</p> <p>Utseende <i>Taxus x media</i> är en korning mellan <i>Taxus cuspidata</i> och <i>Taxus baccata</i>. Ser olika ut i sitt växtsätt beroende på sort. Barren är mörkgröna och något platta. Honplantorna får röda frukter framåt hösten (Stångby Plantskola, 2011).</p> <p>Friväxande eller klippt? Idegran tål beskärning bra. Den har mycket knoppar på både ung och gammal ved som kan bryta. Går att få täta och klipps antingen på våren eller efter att tillväxten avslutats i augusti till september. Undvik att klippa under högsommar, då kan busken få tillväxt som inte hinner avmogna i tid (Johansson, 2007). 4 st/m (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Tål skugga bra och behåller även barren i till viss del inne i plantorna (Johansson, 2007). Hela växten förutom fruktköttet är giftig (Lorentzon, 1997).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Taxus x media</i> 'Adams' - Har ett brett och upprätt växtsätt och fungerar bra till häck. Blir 2-3 meter hög (Sandström, 2003). Härdig i zon 1-5 (Johansson, 2007).</p> <p><i>Taxus x media</i> 'Farmen' - Har ett utbrett växtsätt och passar bra till häck. Blir 1-2 meter hög och är härdig i zon 1-5 (Sandström, 2003).</p> <p><i>Taxus x media</i> 'Hicksii' - Växer snabbt och något vasformat. Den har mörkgröna böjda barr. Honklon och sätter mycket frukt. Kan bli kal nertill. Blir 3-5 meter hög och är härdig i zon 1-5 (Johansson, 2007). 4 st/m (Lorentzon, 1997).</p> <p><i>Taxus x media</i> 'Hillie' - En tät och frisk buske (Johansson, 2007) som växer pyramidalt och har mattgröna barr (Lorentzon, 1997). Växer långsammare än 'Hicksii' och blir ganska bred (Johansson, 2007). 'Hillie' är en hanklon och sätter därför inga bär. Blir 1-1,2 meter hög (Lorentzon, 1997). 3 plantor/m och är härdig i zon 1-5. Blir tätare om man toppar skotten på sommaren (Jeppson, 1985).</p> <p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - 'Hillie' är den snyggaste och är härdig i zon 5. 'Hicksii' är härdigare och växer fortare men är ful efter den har fått bär.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - 'Hillie' är den idegran vi säljer, den är härdig. Undviker 'Hicksii', den är spretigare och får bär. 'Hillie' är tätare och tåligare. <i>Taxus</i> funkade bra om den får bra jord, då är den härdig. Det fungerar inte med sand utan måste jordförbättras.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - <i>Taxus</i> är fina häckar. 'Hillie' är den som rekommenderas till häck. Har kortare barr än 'Hicksii' och är mer satt och tät. Lagom att släppa upp ungefär 10 cm/år. 'Hicksii' är ofta kal nertill men är billigare och växer fortare.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - 'Hillie' och 'Hicksii' är bäst. Har även sålt 'Groenland', men den verkar ha sämre härdighet och växer långsamt. Problem med rådjursbetning på idegran.</p>	<p>Färg</p>
	<p>Storlek</p> <p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:45 <i>Thuja occidentalis</i></p> <p>Svenskt namn: Tuja Familj: Cupressaceae</p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Tujan har en ganska stor utbredning i nordöstra USA och Kanada där den blir ett stort träd på upp till 20 meter högt (Johansson, 2007). I naturen växer den i fuktiga jordar, likt alkärr (Lorentzon, 1997). Anspråkslös och tål både sura och kalla jordar (Johansson, 2007) men är liksom i naturen beroende av bra tillgång på fukt. Trivs bäst i full sol (Lorentzon, 1997). Inte för mager jord. Blir snyggast med jämn ljusfördelning (Johansson, 2007). Härdig i zon 1-5 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Tujan har upprätt skott och små läderartade kottar (Johansson, 2007) med ett fåtal fjäll (Lorentzon, 1997). Barr är aromatiska. Ljusgröna barr som ofta får en bronsfärgade nyans på vintern (Johansson, 2007).</p> <p>Friväxande eller klippt? Förr användes arten som häckväxt men idag så väljs hellre namnsorter för att få jämna plantor (Johansson, 2007). Blir upp till 3 meter (Lorentzon, 1997). Tujans tillväxt sker i skottspetsarna och inte på grenarna vilket innebär att det inte går att klippa in till de nakna grenarna, då kommer det bli ett hål som ibland inte går att reparera. Beskär när busken är i aktiv tillväxt på försommaren (Johansson, 2007). Som klippt från 1 meter (Jeppson, 1985).</p> <p>Egenskaper och hälsa Giftig. Ganska torktålig (Johansson, 2007). Tål väta, stadsmiljö och vind (Movium plantarum, n.d.).</p>	<p>Färg</p>
<p>Frökällor och sorter <i>Taxus occidentalis</i> 'Brabant' - Växer fort och kraftigt och är en av de namnsorter som är vanligast som häck. Friskt grön även på vintern. Kan vissa vintrar drabbas av frost. Härdig i zon 1-4. Blir 2,5-4 meter hög (Lorentzon, 1997).</p> <p><i>Taxus occidentalis</i> 'Smaragd' - Ett koniskt växtsätt. Gröna barr som får bronsfärgade skiftningar. Den tål stadsmiljö om den står i ljust läge, dock inte saltstänk. Härdig i zon 1-5 och blir upp till 3 meter hög. 2-3 st/m (Lorentzon, 1997).</p>	<p>Storlek</p>
<p>Kommentarer från plantskolor <i>Rångedala Plantskola</i> - 'Brabant' är bra och fin att klippa. Tål det mesta men bör inte sättas för sent. 'Smaragd' är finare men det tar väldigt lång tid innan den blir tät.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Säljer bara 'Brabant'. 'Smaragd' är för dyr och växer för långsamt.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Bra och fina häckar. Klipps helst 2-3 gånger per år. Första gången i slutet på maj eller början på juni. Andra gången i juli till augusti och ev ytterligare en gång beroende på tillväxt.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - 'Brabant', fin och tät och blir ännu tätare om den klipps. Problem med honungsskivling, ofta i samband med att man fällt stora björkar. Bör inte vattnas för ofta på plantskola, får lätt svamp men den försvinner när man planterar den. 'Smaragd' har en del problem med att enskilda plantor dör utan anledning, men dessa går att ersätta med nya plantor på samma ställe. Får inte sättas för sent på hösten.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:46 <i>Tilia cordata</i> <i>syn. Tilia europaea</i></p> <p>Svenskt namn: Skogslind Familj: <i>Malvaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort I syd- och mellansverige växer linden vilt vanligen i lundar och lövängar. I övriga delar växer den på bergssluttningar i söderläge och blir där också mer busklik (Nitzelius, 1958). Linden trivs bäst på en djup, mullrik, näringsrik och fuktighetshållande jord i ljust läge (Lorentzon, 1997). Den kan även växa i skugga och vind men utvecklas då sämre (Nitzelius, 1958). Är tacksam och lättodlad (Lorentzon, 1997). Värmegynnad (Bengtsson, 2012). Hårdig i zon 1-5 (Lorentzon, 1997).</p> <p>Utseende Kan bli ett ca 15 meter högt träd. Grå, slät stam som med tiden blir svartgrå och längssprickig. Årskotten är gröna. Bladen är hjärtlika, har regelbundet sågad kant och är ca 5 cm långa. Bladen är mörkgröna och svagt glänsande på översidan. Undersidan är blåaktigt gröna och kal men har rostbruna hårtofsar i nervvinklarna. Blommorna är gula eller vitaktiga. Linden får nötliknande frukter som innehåller 1-3 frön i september-oktober (Nitzelius, 1958).</p> <p>Friväxande eller klippt? Klassisk häck i äldre anläggningar och trädgårdar (Lorentzon, 1997). Tål beskärning bra (Bengtsson, 2012). Växer kraftigt och behöver klippas regelbundet. Blir en 1-5 meter hög häck. 3-5 plantor/m (Lorentzon, 1997).</p> <p>Egenskaper och hälsa Ganska snabbvuxen då den får skydd och konkurrens från andra höga växter första åren (Lorentzon, 1997). Kan bli mycket gammal. Doftande blommor (Nitzelius, 1958). Förr användes barken för att få fram lindbast. Kan avge klabbigt sotdagg som kan bli en oangelägenhet på exempelvis bänkar som står under trädet (Lorentzon, 1997). Anpassar sig bra till stadsklimat. Relativt lättetablerad, fungerar bra även som barrot men är mycket känslig för en för djup plantering. Tål torka, kompakt jord, mager jord, vind. Få sjukdomar och skadegörare (Bengtsson, 2012).</p> <p>Kommentarer från plantskolor (generellt Tilia). <i>Rångedala Plantskola</i> - Grön och härlig häck. Har varit borta länge men börjar komma tillbaka. Tål luftföroreningar och stadsmiljö, även torka. Vill inte stå för blött.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Bra men får ofta steklar och därför säljer vi den inte.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Tål vind men bladen kan blåsa sönder och det är inte så snyggt. Pampig, fin och tät. Alla arterna fungerar bra. Får större blad när de klippas. Tål full sol till ganska djup skugga. Tål torka.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Säljs inte som häck.</p>	 <p>Färg</p> <p>Storlek</p>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:47 <i>Tilia platyphyllos</i></p> <p>Svenskt namn: Bohuslind Familj: <i>Malvaceae</i></p>	<p>Ståndort</p> <div> </div>
<p>Ståndort Inhemsk art som växer på Öddö och sydkoster i Bohuslän. Trivs bäst i näringsrik, kalkhaltig (Nitzelius, 1958) och humusrik jord som inte är för fuktig. Trivs bra i både sol och skugga (Lorentzon, 1997). Värmegynnad (Nitzelius, 1958). Hårdig i zon 1-4 (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Utseende Lite mindre än skogslinden (Nitzelius, 1958). Bladen på bohuslinden är större än skogslinden (Lorentzon, 1997) och har långa vita hår på undersidan som i nervvinklarna är samlade i tofsar (Nitzelius, 1958). Ger ett mörkt intryck med sina stora, mörkt gröna blad (Tönnersjö Plantskola, 2014). Blommorna är gula (Movium plantarum, n.d.) och sitter samlade i blomställningar om 3-5 (Nitzelius, 1958).</p> <p>Friväxande eller klippt? Behåller ofta grenarna ända ner till marken även vid hög ålder vilket är bra ur häcksynpunkt (Nitzelius, 1958).</p> <p>Egenskaper och hälsa Mer snabbvuxen än skogslinden. Viktigare för bina än skogslinden då den blommar mer (Nitzelius, 1958) och slår ut tidigare (Lorentzon, 1997). Tål vind (Tönnersjö Plantskola, 2014) och skugga (Movium plantarum, n.d.). Kan angripas av bladlöss och rött spinn (Bengtsson, 2012).</p>	<p>Färg</p> <div> </div>
<p>Kommentarer från plantskolor (generellt <i>Tilia</i>). <i>Rångedala Plantskola</i> - Grön och härlig häck. Har varit borta länge men börjar komma tillbaka. Tål luftföroreningar och stadsmiljö, även torka. Vill inte stå för blött.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Bra men får ofta steklar och därför säljer vi den inte.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Tål vind men bladen kan blåsa sönder och det är inte så snyggt. Pampig, fin och tät. Alla arterna fungerar bra. Får större blad när de klipps. Tål full sol till ganska djup skugga. Tål torka.</p> <p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Säljs inte som häck.</p>	<p>Storlek</p> <div> </div>
	<p>Egenskaper/Hälsa</p> <div> </div>
	<p>Sorter</p>

<p>4:3:48 <i>Tilia x europea</i> <i>syn. Tilia x intermedia, Tilia x vulgaris</i></p> <p>Svenskt namn: Parklind Familj: <i>Malvaceae</i></p>	<p>Ståndort</p>
<p>Ståndort Troligtvis hybrid mellan skogslind och bohuslind (Nitzelius, 1958). Värmegynnad och trivs bäst i väl-dränerad (Bengtsson, 2012) och mullrik jord (Lorentzon, 1997). Trivs bäst i sol till halvskugga och är hårdig i zon 1-5 (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Utseende Regelbundet växtsätt och bladen har rostbruna hårtofsar i nervvinklarna. Blommorna är gula (Movium plantarum, n.d.) och sitter i hängande knippen om 5-10 stycken (Nitzelius, 1958).</p> <p>Friväxande eller klippt? Klippt häck.</p>	
<p>Egenskaper och hälsa Växer snabbt, vid 10 års ålder är den ca 6 meter hög. Varma somrar så avöndrar den liksom <i>T. cordata</i> honungsdagg som är klabbig, svampen som växer på sotdaggen gör att linden får en svart-grön färg. Förekommer mer sällan på bohuslinden och skogslinden (Nitzelius, 1958). Tål torka, stadsmiljö, vind, skugga och mager jord. Fin blomning och doftar gott (Movium plantarum, n.d.).</p> <p>Frökällor och sorter <i>Tilia x europea</i> 'Euchlora' - Bladen är 7 cm långa med mörkgrön, glänsande ovansida och bruna hårtofsar i nervvinklarna på undersidan. Blommar sent i juli och augusti med ljusgula blommor som sitter samlade 5-7 st i hängande knippen. Får sällan bladlöss och insekter eftersom den har glansiga blad. Växer lite långsammare än arten. Har <i>T. platyphyllos</i> som grundstam (Nitzelius, 1958).</p>	<p>Färg</p>
<p>Kommentarer från plantskolor (generellt <i>Tilia</i>). <i>Rångedala Plantskola</i> - Grön och härlig häck. Har varit borta länge men börjar komma tillbaka. Tål luftföroreningar och stadsmiljö, även torka. Vill inte stå för blött.</p> <p><i>Fagerhults Plantskola</i> - Bra men får ofta steklar och därför säljer vi den inte.</p> <p><i>Tönnersjö Plantskola</i> - Tål vind men bladen kan blåsa sönder och det är inte så snyggt. Pampig, fin och tät. Alla arterna fungerar bra. Får större blad när de klipps. Tål full sol till ganska djup skugga. Tål torka.</p>	<p>Storlek</p>
<p><i>Skinnarnas Blommor & Trädgård</i> - Säljs inte som häck.</p>	<p>Egenskaper/Hälsa</p>
	<p>Sorter</p>

5 Tillämpning av arbetet på verkliga platser

5:1 Beskrivning av upplägget i kapitel 5

5:1:1 Presentation av platsen

På de utvalda platserna ligger fokus på en häck som ska omgärda trädgården. Det utgår från hur trädgården ser ut nu och att häcken kan vara traditionell för området den befinner sig i. Det vill säga att det normalt används en lägre häck på framsidan och en halvhög eller hög häck på baksidan. De följande sidorna presenterar fyra verkliga platser och tillämpningen av guiden på dessa. Varje plats presenteras först med en sida liknande sidorna med arter men något förenklad. Under rubriken "Ståndort" beskrivs platsens ståndortsförutsättningar utefter hur det ser ut på platsen och dess omgivning. Några jordprov eller liknande har inte gjorts utan det är byggt på antagande. Under rubriken "Friväxande eller klippt?" finns resonemang kring storlek på häck i den aktuella trädgården. Under sista rubriken slutligen så nämns troliga önskemål kring utseende och egenskaper då den aktuella villaägaren inte har intervjuats. Ståndortskrav och egenskaper häcken måste ha för att fungera på platsen är sammanfattade som symboler på den högra kanten. Symbolernas förklaring presenteras under rubrik 4:2.

5:1:2 Guiden

Guiden är egentligen tre sidor i A3-format men är uppdelad på sex A4-sidor för att vara lättare att hantera. Det innebär att varje sida av guiden är uppdelad i 2 delar. De två delarna måste ligga bredvid varandra eller tejpas ihop för att ge en korrekt helhet. I guiden står alla taxa med, det vill säga både sorter, variteter och frökällor. Detta för att få en samlad översikt över samtliga växter. Alla taxa står i bokstavsordning till vänster i tabellen och till höger är sedan är aktuella symboler för varje taxon markerade med en svart cirkel. Guiden ligger som en bilaga sist i arbetet.

5:1:3 Tillämpning av guiden

Efter platsens presentation följer en sida som resonerar kring vilken häck som skulle fungera bra på platsen. Möjliga arter har plockats ut med hjälp av guiden. Detta har gjorts genom att helt enkelt hitta de taxa som har samtliga av platsens symboler markerade. Fakta om arterna i den här delen är hämtat från respektive art i kapitel 4:3.

5:2 Plats nr 1

Ståndort

Trädgården ligger i Skillingaryd som är beläget på småländska höglandet i växtzon 5. Hela villaområdet ligger mer eller mindre i naturen som här består av tallmark med mycket ljung. Både ljungen och tallen indikerar att marken troligtvis är ganska mager och sandig. Samhället tycks ligga ganska högt jämfört med omgivningen och det kan antas att det också är ganska torrt. Den här trädgården ligger i norrläge vilket gör ståndorten något svalare och fuktigare än om den hade legat i full sol. Eftersom huset är relativt högt och trädgården på framsidan liten samt att huset ligger i norrläge så kommer trädgården vila i skugga en stor del av året och dygnet.

Friväxande eller klippt?

Vad gäller höjden så är det troligt att villaägaren vill ha en låg till medelhög häck eftersom det är på en framsida. En för låg häck kan se underdimensionerad ut bland de höga, redan befintliga buskarna. En medelhög häck, som de redan har, ger en bra balans till trädgården som den ser ut idag. På grund av det skuggiga läget skulle en hög häck göra platsen ännu mer skuggig. En sådan här liten yta skulle ha en del att vinna på en klippt häck som tar mindre plats, men på grund av de starka formerna på de redan befintliga växterna kan det bli ganska stramt. En friväxande häck skulle därför mjuka upp intrycket lite.

Önskemål om utseende och egenskaper

Eftersom framsidan präglas av vintergröna växter som blir ganska statiska över året så kunde det ge en bra kontrast med en häck som har mer färg, antingen i blomning, fruktsättning, höstfärger eller annorlunda färg på bladen.

5:3 Tillämpning - plats nr 1

Symbolerna för den här platsen vad gäller ståndort är: zon 5, skugga, halvtorrt - halvfriskt samt mager jord. Förutom det finns även önskemål vad gäller höjden som ska vara mellanhög, klippt eller friväxande. De växter som uppfyller dessa krav är:

Amelanchier alnifolia fk Alvdal E
Amelanchier. lamarckii fk Ultuna E
Amelanchier. spicata fk Falun E
Carpinus betulus fk Carin E
Cornus alba 'Elegantissima'
Cornus alba 'Gouchaultii'
Cornus alba 'Ivory halo'
Cornus alba 'Sibirica'
Cornus sericea 'Flaviramea'
Fagus sylvatica fk Gottåsa E
Physocarpus opulifolius 'Amber Jubilee'
Physocarpus opulifolius 'Nugget'
Physocarpus opulifolius 'Summer Wine'
Sorbaria sorbifolia
Sorbaria sorbifolia 'Pia' E
Spiraea betulifolia 'Tor'
Spiraea japonica 'Froebelii'
Symphoricarpos albus ssp. *laevigatus* fk Uppsala E
Tilia cordata
Tilia x europea
Tilia x europea 'Euchlora'

Av dessa så är det klokt att ta bort åtminstone *Amelanchier lamarckii* fk Ultuna E och *Amelanchier spicata* fk Falun E då det är ett relativt torrt läge och torka ökar risken för mjöldagg. Därför kan även *Amelanchier alnifolia* fk Alvdal E tas bort även om den verkar mer motståndskraftig. *Sorbaria sorbifolia*, och sorten 'Pia' kan också räknas bort då den behöver mer utrymme för att fungera bra. För en klippt, neutral häck så kan *Tilia*, *Carpinus betulus* eller *Fagus sylvatica* väljas medan övriga kan hållas friväxande. *Cornus alba* och *Cornus sericea* 'Flaviramea' tillför vinterprydnad, de röda eller gula skott skulle få en fin kontrast mot de befintliga vintergröna växterna. *C. a.* 'Elegantissima' och *C. a.* 'Ivory halo' har vitbrokiga blad som skulle ljusa upp fint i skuggan och ge en fin livlighet i kontrast till de strikta vintergröna buskarna. *C. a.* 'Gouchaultii' har gulbrokiga blad som ger en något mjukare kontrast än de vitbrokiga varianterna. *Physocarpus opulifolius* har både gula, röda eller bronsfärgade blad vilket kan ge en uppseendeväckande häck. Särskilt den gulbladiga 'Nugget' eller den bronsfärgad 'Amber Jubilee' skulle ljusa upp i skuggan och ge en fin kontrast mot det vintergröna. Även den röda, 'Summer Wine', skulle ge en kontrast men den röda färgen blir inte lika starka i skuggan och det kan gärna bli lite för mörkt med rött och mörkgröna växter ihop. *Spiraea japonica* 'Froebelii' och *Spiraea betulifolia* 'Tor' är också ett fint alternativ med blomning. *Symphoricarpos albus* ssp. *laevigatus* har inte lika stort prydnadsvärde och sprider sig gärna med rotskott, den kan hellre användas vid riktigt svåra förhållanden.

5:4 Plats nr 2

Ståndort

Den här villan ligger i samma kvarter som föregående dvs. i växtzon 5 med ganska mager jord. Skillnaden är att den ligger i söderläge vilket ger en betydligt torrare jord och ett varmare läge.

Friväxande eller klippt?

Här kan antas att villägaren vill ha en låg häck eftersom det är en entré där energi har lagts på att göra det fint, troligtvis både för besökare och förbipasserande. I nuläget skulle både en klippt och friväxande häck fungera då det finns ganska gott om plats. En klippt häck kommer att ge en striktare känsla medan en friväxande en mjukare. En strikt häck kräver betydligt mer arbete för att verkligen se välskött och snygg ut. Här beror det därför också på hur mycket tid villaägaren vill lägga på sin häck.

Önskemål om utseende och egenskaper

Eftersom det är en entré så kan en häck väljas som fungerar bra att klippa strikt men som bör kompletteras med andra prydnadsväxter för att inte ge ett för stelt intryck. Det går även bra att välja en häck med någon typ av prydnadsvärde, gärna med lång blomning om det inte finns planer på att plantera fler växter på framsidan.

5:5 Tillämpning - plats nr 2

Symbolerna för den här platsen vad gäller ståndort är: zon 5, full sol, torrt samt mager jord. Förutom det ska häckan vara låg och klippt eller friväxande. De växter som uppfyller dessa krav är:

Aronia melanocarpa 'Hugin'
Berberis thunbergii 'Atrouppurea Nana'
Chaenomeles japonica fk Motala E
Potentilla fruticosa
Potentilla fruticosa 'Abbotswood' E
Spiraea japonica 'Little Princess'
Spiraea japonica 'Sapho'
Spiraea vanhouttei

Spiraea vanhouttei kan klippas lågt men gör sig annars bättre som friväxande men blir då lite för hög varför den kan räknas bort. Däremot de andra fungerar bra som friväxande utan att bli högre än runt en meter och vilken som helst av dem skulle kunna väljas.

Aronia melanocarpa 'Hugin' har fint bladverk och vacker höstfärg, bären är dessutom mycket uppskattade av fåglar och kan även användas till bland annat sylt. *Berberis thunbergii* 'Atrouppurea Nana' har fördelen att den är vacker hela sommaren med sina röda blad. Den har dessutom ett väldigt kompakt och fint växtsätt som ser prydligt ut vid en entré. *Spiraea japonica* 'Little Princess' och *S. japonica* 'Sapho' är frodigt gröna och har även en fin blomning i rosa. Den som blommar längst är *Potentilla fruticosa* med sina gula blommor. Ett mer ovanligt alternativ är *Chaenomeles japonica* som fungerar både som friväxande och klippt. Den har vacker tegelröda blommor och dessutom en ätlig frukt.

5:6 Plats nr 3

Ståndort

Den här trädgården ligger i samhället Bor utanför Värnamo i växtzon 4. Trädgårdens baksida vetter ut mot väg 27 som är en hårt trafikerad väg och som saltas mycket på vintern. Mitt emot trädgården ligger en skola. Trädgården ligger betydligt lägre än vägen och jag kan därför gissa att trädgården inte är särskilt torr utan har en ganska normalfuktig jord. Trädgården ligger i östligt läge vilket innebär att den har en vandrande skugga över dagen.

Friväxande eller klippt?

Med tanke på att det här är trädgårdens baksida och att den utgör största delen av trädgården så bör önskemål om att avskärma sig från trafiken utanför finnas. Höjdskillnaden mot vägen gör dessutom att insynen ökar ytterligare. En hög och tät häck skulle därför passa bra och eftersom trädgården är stor så kan både en friväxande eller klippt häck vara aktuell.

Önskemål om utseende och egenskaper

Eftersom det är en relativt stor baksida kan en ganska oansenlig häck användas. Antingen en klippt häck som ger en bra bakgrund till eventuella prydnadsväxter inne i trädgården eller en friväxande som ger ett mjukt och lummigt intryck. En friväxande häck är enklare att sköta när det handlar om en ganska lång sträcka och kan tillåtas bre ut sig lite extra i både höjd och bredd för att verkligen skärma av trafiken utan att det ger så mycket extra jobb. Eftersom trädgården ligger nära en skola och många skolbarn passerar trädgården bör en häck med giftiga bär undvikas. En snabb tillväxt är troligtvis också önskvärd för att slippa trafiken så fort som möjligt.

5:7 Tillämpning - plats nr 3

Symbolerna för den här platsen vad gäller ståndort är: halvskugga och halvtorrt - halvfriskt. Förutom det finns det krav att växten ska tåla stadsmiljö, i det här fallet framförallt luftföroreningar och marksalt. Häcken ska bli en hög friväxande eller klippt häck. De växter som uppfyller dessa krav är:

Acer campestre

Acer campestre fk Uppsala E

Acer tatarica

Acer tatarica ssp. *ginnala* fk Uppsala E

Amelanchier lamarckii fk Ultuna E

Amelanchier spicata fk Falun E

Caragana arborescens

Pinus mugo

Sorbus intermedia

Sorbus mougeotii

Sorbus mougeotii fk Bälinge E

Taxus media 'Adams'

Taxus media 'Hicksii'

Taxus media 'Hillii'

Tilia cordata

Tilia x europea

Tilia x europea 'Euchlora'

Av dessa så kan *Acer campestre* och dess E-planta, samt *Caragana arborescens* räknas bort på grund av stor risk för mjöldagg samt även *Amelanchier lamarckii* och *Amelanchier spicata*. *Pinus mugo* skulle fungera men kräver mycket skötsel för att inte blir för stor och för att verkligen bli tät. Den växer dessutom långsamt. Det skulle därför ta lång tid innan det bli en bra avskärmning mot trafiken. *Acer tatarica* ssp. *ginnala* skulle kunna vara ett bra alternativ då den växer snabbt, den kräver regelbunden klippning för att håll sig tät och fin. *A. tatarica* ssp. *ginnala* har ett stort prydnadsvärde i sina fantastiska höstfärger. *Tilia* växer kraftigt och relativt snabbt och skulle kunna bli en bra formklippt och frodig avskärmning mot trafiken. *Sorbus intermedia* kunde också kunna fungera som både en friväxande och klippt häck men den växer ganska långsamt och ger inte riktigt samma frodiga och gröna intryck som *Tilia*. Ett bättre alternativ till *S. intermedia* är *Sorbus mougeotii* som växer något snabbare. Med *Taxus* kan skapas en väldigt tät häck som dessutom skärmar av trafiken även på vintern och växer ganska snabbt. Den är giftig så åtminstone 'Hicksii' bör undvikas eftersom den får röda och giftiga bär och trädgården ligger nära en skola.

5:8 Plats nr 4

Ståndort

Den här trädgården ligger på landsbygden utanför Rydaholm i växtzon 4. Den ligger i ett öppet läge då den är omgiven av åkrar och det är därför ganska vindutsatt. Eftersom trädgården är stor och har en del större träd så varierar ljusförhållanden en hel del mellan halvskugga och full sol. Tomten ligger på mycket sandig mark och matjorden är bara några centimeter, det är därför både torrt och magert.

Friväxande eller klippt?

Storleken på trädgården gör att häcken blir lång och med tanke på skötsel skulle därför en friväxande häck vara bättre än en klippt. Höjden bör vara 1-3 meter för att se proportionerligt ut och för att ta bort åtminstone en del av vinden.

Önskemål om utseende och egenskaper

Här finns önskemål från villaägaren att häcken ska vara relativt snabbväxande och gärna vara till nytta för fåglar och insekter.

5:9 Tillämpning - plats nr 4

Symbolerna för den här platsen vad gäller ståndort är: sol, halvsugga, torrt och mager jord. Häcken ska även tåla blåst och vara mellanhög till hög samt friväxande. De växter som uppfyller dessa krav är:

Amelanchier alnifolia fk Alvdal E
Amelanchier lamarckii fk Ultuna E
Amelanchier spicata fk Falun E
Physocarpus opulifolius 'Amber Jubilee'
Physocarpus opulifolius 'Summer Wine'
Pinus mugo
Pinus mugo var. *mughus*
Pinus mugo var. *pumilo*
Rosa carolina fk Gunnel E
Rosa rugosa, alla sorter
Rosa spinosissima
Sorbaria sorbifolia
Sorbaria sorbifolia 'Pia' E
Sorbus intermedia
Spiraea betulifolia 'Tor'
Symphoricarpos albus ssp. *laevigatus* fk Uppsala E
Syringa vulgaris
Syringa vulgaris f. *alba* fk Veberöd E
Syringa vulgaris 'Norr fjärden' E

Även här så kan *Amelanchier alnifolia* och *Amelanchier lamarckii* räknas bort på grund av stor risk för mjöldagg, särskilt i ett så torrt läge. *Physocarpus opulifolius* är en trevlig buske men till en så här lång häck så finns det risk för att en avvikande bladfärg blir för dominerande. *Pinus mugo* är som nämnts i kapitel 5:8 ganska skötselkrävande för att bli tät och fin men de två varieteterna skulle kunna fungera bra utan så mycket skötsel. *P. mugo* växer dock ganska långsamt och är av den anledningen inte så intressant i det här fallet. Alla ovanstående *Rosa* är anspråkslösa och skulle fungera bra på den här platsen. Så länge häcken gränsar mot klippt gräs så är rotskotten inget problem heller, det kan snarare vara en fördel för att få en tät häck i en sådan här trädgård med gott om plats. De taggiga rosorna är heller inte så attraktiva för harar som gärna betar på trädgårdens buskar. *Sorbaria sorbifolia* skulle också kunna fungera i en sådan här stor trädgård men med förutsättning att eventuella rotskott hålls efter så att busken inte tar över alldeles för mycket.

En häck med *Sorbus intermedia* skulle troligtvis trivas bra här, i trädgården finns nämligen redan en äldre *S. intermedia* i trädgården som verkar välmående. Det kan nog finnas en risk att en friväxande häck med *S. intermedia* skulle bli lite för hög. *Spiraea betulifolia* 'Tor' skulle troligtvis bli en bra häck som sköter sig själv. Den riskerar att bli nerbetad av harar som småplantor så någon typ av skydd för vilt skulle troligtvis behövas. *Symphoricarpos albus* ssp. *laevigatus* skulle kunna fungera bra och även *Syringa vulgaris* som redan finns i trädgården sedan tidigare. Eftersom önskemålet fanns att det skulle finnas något ätbart för fåglar så skulle ett bra val vara någon sort av *Rosa rugosa* som har ett stort mervärde i lång blomning, höstfärger, doft, ett bra skydd mot harar och med flera sorter att välja på. Den är även god och nyttig för människor.

6 Diskussion

6:1 Häckens funktion i villaträdgården

När jag skrev det här kapitlet insåg jag att en häck är så mycket mer än bara en inhägnad runt trädgården. Jag visste såklart redan innan att man kan använda häckar på många olika sätt men grundtanken när jag började med arbetet var den traditionella häcken runt tomten. Med denna insikt kände jag att man behöver en ännu större valfrihet vid val av häck. Det blev ännu viktigare för mig att det ska finnas fler alternativ att välja på. Även om vissa häckar inte passar så bra runt en helt tomt så kan de passa utmärkt som en fond bakom en perennplantering eller runt en sittplats. Har man flera häckar i trädgården är det bra om det finns möjlighet att variera växtvalet. Häcken kan verkligen utgöra en fantastisk stomme i en trädgård.

6:2 Arterna

6:2:1 Kvalitéer

Från början hade jag valt att bara ta med de arter som säljs som häckkvalitéer men under arbetets gång insåg jag att det motverkar precis det jag vill åstadkomma med mitt arbete. Jag vill lämna utrymme för mer variation i valet av häck och väljer jag bara de normala häckarna kommer urvalet att minska. Vi trädgårdsingenjörer är kreativa och ju fler alternativ vi får desto fler möjligheter kan vi skapa. Istället för att begränsa bör vi leta efter nya växter som kan användas som häck. Vid arbetets början tänkte jag att buskkvalitéer oftast inte är ekonomiskt intressant jämfört med häckkvalitéer. Under arbetets gång har jag insett att häckar är så mycket mer än en inhägnad runt tomten vilket innebär att en häck runt exempelvis en uteplats är förhållandevis kort och att det då mycket väl kan vara värt att köpa lite dyrare kvalitéer för att få en bra häck.

6:2:2 Häckväxtens egenskaper

För att en häck ska bli enhetlig så krävs det att arten i fråga är tålig och inte har alltför snäv ståndorts-amplitud, samt att den har ett enhetligt växtsätt. Efterhand som jag har arbetat mig igenom växtmaterialet har jag insett hur stora krav som faktiskt ställs på en häckväxt. Det är inte för inte vi har de häckväxter vi har. Gemensamt för nästan alla är att de är anspråkslösa, har en relativt vid ståndortsamplitud och ett enhetligt och jämnt växtsätt.

6:2:3 Överanvändning

Jag har i mitt arbete insett problemen med att de allför perfekta häckarna blir överanvända. Förutom att det ger en ganska tråkig gatubild med samma häckar överallt så skapar det problem. Arterna både odlas och planteras i stora volymer vilket kan leda till smittor. På 60- och 70-talet användes vissa häckar väldigt flitigt och på flera av dessa har det uppkommit sjukdomar som till exempel *Amelanchier*, *Caragana arborescens*, *Cotoneaster lucidus* och *Acer campestre*. Alla dessa är bra och fina häckväxter men de kan knappt planteras idag på grund av sjukdomar. Det om något, borde uppmuntra till en större variation av växtval när man planterar häck. Om vi kan använda flera olika arter och dessutom plantera dem på rätt ståndort så kanske vi kan förebygga alltför aggressiva sjukdomar.

Det som oroar mig idag är avenboken som är omåttligt populär, liksom liguster. På alla plantskolor jag besökte var det dessa två man sålde mest av, speciellt avenboken. Det är inte så konstigt, båda arterna är mer eller mindre perfekta häckväxter och det är förståeligt att man gärna använder dessa. Men jag kan inte låta bli att fundera på om inte den här massförsäljningen kan skapa problem. Ligustern har redan fått en del svampsjukdomar i den intensiva odlingen (Tönnersjö Plantskola, 2014). Kommer avenboken också att bli sjuk liksom 60-talets populära häckar?

6:2:4 Fakta och litteratur

Jag upptäckte ganska snart att det var svårt att hitta bra information om växterna i svensk litteratur. Som jag nämnde i kapitel 2:2 så ställer det geografiska området höga krav på hårdighet och flera av växterna är svenska sorter eller frökällor och därför blev svenska källor mest relevanta. Uppgifter som blommfärg, höjd och liknande var ganska enkelt att hitta medan uppgifter om ursprung och ståndort var betydligt svårare, särskilt vad gäller buskar. Litteratur om hur arterna fungerar som häckar var ännu mer komplicerat att hitta. Jag hade önskat bättre information till exempel om hur snabbt häcken blir en färdig häck och hur låg eller hög den kan vara, både friväxande och klippt, utan att bli ful eller gles. En del av den här informationen fick jag från mina informanter men jag hade behövt mer tid och fler personer att intervjua för att få en bra helhet. Vidare hade jag behövt en eller flera personer med kunskap och erfarenhet av arterna för att ännu bättre få en korrekt information om arternas ståndort och tåligheter.

Problemet är att litteraturen är ganska begränsad. Oftast anges om arten är speciellt tålig för något eller om den tycker om eller ogillar vissa faktorer men inte sällan saknas mycket information. Hur vindhändig en växt är kan ibland saknas, det kan bero på flera saker. Antingen har växten inte utmärkt sig som en bra läväxt eller art för utsatta lägen men den kan ändå vara väldigt tålig. Den kan också vara sämre tålig för vind men inte tillräckligt för att det ska vara värt att nämnas. Det gör att flera av växterna i min guide saknar vissa symboler, detta behöver således inte bero på att arten inte är t ex tålig för torka, utan det kan helt enkelt bero på att uppgifter saknas. Jag tror därför att en växtkunnig person hade kunnat lägga till prickar i guiden där uppgifter har saknats eller inte kunnat stärkas av en källa.

6:2:5 Upplägget och symbolerna

Upplägget med fakta och symboler var mer komplicerat än jag trodde det skulle vara. Det var inte självklart vilka parametrar som var viktiga att ha med. Det jag funderade på var vad man som trädgårdsingenjör vill veta vid val av art, vad som är de kriterier man behöver för att plocka ut lämpliga arter för att sedan, när man har ett antal lämpliga helt enkelt välja den man tycker passar bäst i designen. Problemen var också huruvida man ska använda en symbol för att visa på vad växten vill ha, vad den tolererar eller vad den inte vill ha. Vissa variabler som jag ville ha med var svåra att mäta eller hitta information om, till exempel hur attraktiv växten är för viltbetning eller hur mycket skötsel en viss art kräver.

I första hand kände jag att växten måste trivas, det vill säga ståndortskraven måste vara uppfyllda för att få en välmående växt. Det finns många ståndortsp parametrar att ta hänsyn till men ofta har man inte så mycket information att gå på när man ska ge råd om häck. Därför valde jag att använda mig av de variabler som är enklast att få reda på genom att fråga villaägaren eller genom en snabb undersökning på plats, dvs växtzon, ljusförhållanden, hur fuktigt det är på platsen, om marken är mager och om det finns mycket kalk i marken. Kalken är inte så lätt att se på en plats men jag upplever det som att man ofta vet om man befinner sig på en kalkrik plats och att det är av stor betydelse för vissa växter så att man annars på något sätt bör ta reda på det.

Förutom ståndortsförutsättningar så vill jag också ha med tåligheter såsom torka, skugga, marksalt, vind, salt, mager jord och stadsmiljö. Det blev en del problem med dessa då de både har med ståndorten att göra men första hand är en tolerans och inte ett krav. Jag valde att kalla detta just speciella tåligheter och istället lägga de under rubriken "egenskaper", förutom torka, skugga och mager jord som kändes starkt kopplat med ljusförhållanden, fuktighet och markegenskaper. Dessa fick därför ingå under ståndort. Det blir en aning komplicerat men jag hoppas att resultatet ändå blir logiskt och enkelt att följa.

Andra egenskaper som kändes viktiga att ha med ur designsynpunkt var vinterprydnad, doft, smak, attraktion hos fåglar och insekter, giftighet, tillväxthastighet och om arten har taggar. Flera av dessa variabler spelar ofta en ganska stor roll beroende på vilket tema man har på trädgården man designar.

Utseendet är minst sagt också viktigt i formgivningsprocessen. Höjden kändes viktigast eftersom det ofta är avgörande både för utseendet och funktionen i trädgården. Även om häcken fungerar som friväxande eller klippt är det viktigt då det påverkar skötseln avsevärt för trädgårdsägaren. Utseendet i övrigt kändes svårt att kartlägga, oftast väljer man inte art efter en särskild bladform utan det handlar snarare om den övergripande karaktären och känslan på växten, vilket kan vara svårt att sätta ord på strukturera i symboler. Däremot så tyckte jag att blad-, blom- och fruktfärg samt höstfärg var relevant att ha med som symboler eftersom man inte sällan har någon typ av färgtema i trädgården.

6:3 Tillämpning av arbetet på verkliga platser

Platserna jag har valt har till uppgift att visa hur man kan tillämpa guiden i verkligheten. Jag har inte gjort några undersökningar på platserna utan har helt enkelt utgått från antagande efter vad jag kan se på platsen. Jag har försökt att hitta platser med olika förutsättningar. Det hade gått att använda sig av några fler platser men jag kände att 4 platser var tillräckligt för att visa på principen hur man kan tillämpa kunskapen för att hitta ett bra val av häck. Guiden fungerar som en lathund och kändes ganska enkel att göra när jag väl fått ordning på symbolsystemet, men i arbetet med symbolsystemet har jag å andra sidan tagit hänsyn till att det skulle fungera i den slutgiltiga guiden. På så sätt har guiden och artkapitlet till viss del arbetats fram parallellt. Utseendet på guiden, och i viss mån även artkapitlet, har jag tagit från plantskolekatalogen "*Van den Berk on Trees*". När jag köpte den boken så tyckte jag väldigt mycket om upplägget i hela boken och tabellen på slutet tyckte jag var väldigt bra. Den har jag haft väldigt stor nytta av då den var så pedagogisk och lätt att förstå och följa. Eftersom jag själv haft stor nytta av den så ville jag använda samma upplägg för mitt eget arbete så att de som läser det ska kunna använda min guide lika effektivt.

6:4 Problematik kring lämplighet och Smålands klimat

Vad innebär att en växt är lämplig för en villaträdgård i Småland? Det var inte det enklaste att ge ett rakt svar på. En växt kan vara lämplig eller olämplig på flera olika sätt. För mig kändes det viktigast att häcken man väljer trivs och mår bra på den plats där man planterar den. En häck som inte mår bra kommer inte att utvecklas och se så fin ut som den borde. Det är flera parametrar som påverkar hur häcken mår men en de grundläggande förutsättningarna för att häcken överhuvudtaget ska fungera är dess hårdighet. En växt som inte är tillräckligt hårdig där den planteras kommer inte att utvecklas som den ska eller i värsta fall frysa bort. Även om man kan förbättra klimatet till viss del genom att skapa bra mikroklimat så ska en häck i mitt tycke överleva utan speciella åtgärder vad gäller mikroklimat för att anses lämplig. Eftersom hårdigheten är en så viktig parameter vid val av häck så blev den en naturlig faktor att välja arter efter. Även om zonangivelser, som tidigare nämnts i arbetet, inte är en exakt vetenskap så ger den ändå en bra fingervisning om hur hårdig en växt är. Dessvärre kan zonangivelse skilja sig åt i olika källor vilket gjorde det svårt att veta vilken källa som var mest rättvisande.

Jag misstänker att många växter helt enkelt inte är tillräckligt mycket testade i kallare delar i landet för att man verkligen ska kunna säga hur hårdig de är. Plantskolisterna som jag intervjuade hade dock en ganska likartad syn på vilka arter som är hårdiga i Småland, kunskap de fått genom feedback från kunder. Jag har fått en känsla av att flera växter har en lägre angiven zon än vad de borde ha, som om man inte riktigt vet dess hårdighet. Det känns som att det går en magisk gräns mellan zon 3 och 4. Som att många växter känns ganska tryggt att ange som hårdiga till zon 3 medan man oftast inte vågar skriva ut zon 4 eller 5 men det är helt och hållet mina egna gissningar. Många gånger i skolan insåg jag att kunskapen eller kanske snarare intresset kring växters hårdighet många gånger var dålig. Förmodligen för att fler människor inom trädgårdskulturen är verksamma i södra Sverige i zonerna 1 till 3 och helt enkelt inte är så bekanta med odling i Norrland eller Smålands inland.

Det finns alltid en problematik kring det här med växtzoner, som redan nämnts i arbetet är det flera saker som påverkar klimatet. Generellt efter intervjuer med plantskolorna och även av tidigare kunskap jag har så känns det som att man kan dra en slutsats att växter oftast löper en större risk för frysskador om de står i kalla, tunga jordar än om de står i sandiga, mer väl-dränerade jordar. Tidpunkten när de planteras är också en stor betydande faktor för flera av häckväxterna enligt både informanter och litteratur. Jag skulle vilja ge plantskolorna och de växtintresserade i Småland och Norrland en stor portion med beröm. Flera plantskolor säljer både växter de är säkra på vad gäller hårdighet men även växter som är nya i handeln och där man har mindre erfarenhet. Tack vare trädgårdsintresserade människor som vågar testa de mindre trygga växterna så får man en hel del lyckoträffar när vissa växter visar sig betydligt hårdigare än man först trott. Likaså får man givetvis bekräftelse på de växter som har dålig hårdighet. Tyvärr känns det inte som att den här kunskapen når litteraturen utan den stannar på plantskolorna, i trädgårdarna och på diverse trädgårdsforum på internet. Jag förstår varför, att tio personer har växter som överlever en kall vinter perfekt är inte en tillräckligt säker källa för att våga påstå att så är fallet. Jag antar därför att smålänningar och norrlänningar får fortsätta att hjälpas åt att ge varandra recensioner på växter med tveksam hårdighet.

Om vi lämnar hårdigheten och tittar på andra faktorer som hade betydelse för valet av lämpliga häckar så kan utseendet nämnas. För att en häck ska vara en häck så måste den se ut som en sådan. En häck är flera växter som tillsammans bildar en gemensam enhet. För detta krävs egenskaper som gör att plantorna är relativt lika varandra och utvecklas jämnt under rätt förutsättningar. Häckar som ska klippas måste tåla beskärning på ett bra sätt. Häckar som används som friväxande ska utan beskärning ändå ge ett enhetligt intryck och heller inte bli högre eller vidare än vad som fungerar och ser skalenligt ut i en villaträdgård.

Häcken ska förutom det även ha ett prydnadsvärde, här är smaken givetvis olika men några arter valdes bort på grund av att det fanns bättre och finare alternativ. Oftast var växtsättet det avgörande för vad som anses fint, häckar som ofta blir glesa och spretiga var de som tenderade att väljas bort.

Artens hälsa var också en viktig aspekt men eftersom vissa sjukdomar kommer och går så valde jag ändå att ha med sjuka arter, dessa har fått en symbol som visar att det är en art med mycket hälsoproblem. Eftersom förhoppningarna ändå finns att en del av arterna ska bli friska igen i framtiden så kändes de ändå viktiga att ha med. Vissa av arterna verkar dessutom fungera om man hittar rätt plats och kan därför vara intressanta trots problem med sjukdomar.

6:5 Sammanfattning

Jag känner att jag har fått ett fungerande system på upplägget som förhoppningsvis kan vara till nytta för mina kollegor. Den största bristen ligger egentligen i en viss avsaknad av fakta på arterna. Jag känner att jag hade behövt ha mer tid till att samla och läsa litteraturen samt hitta passande personer att intervjua. Det var lite för många arter att arbeta med på för kort tid för att hinna gå in på djupet, men att ha färre arter skulle inte fungera till det syftet jag har haft med arbetet. Jag tror att den mest väsentliga informationen är på plats men arbetet hade vunnit på att få gå djupare in på varje art. Jag hade velat komplettera med intervjuer med en eller ett par riktigt växtkunniga personer som kunde ge en djupare bakgrund framförallt på växternas ursprung och ståndort, detta kändes inte rimligt att hinna och lösa logistiskt på den tid som fanns till förfogande. Vissa växter har flera källor som säger ungefär samma sak medan andra bara har någon enstaka, risken att det är felaktig kunskap ökar därför på dessa arter. Ibland har åsikterna gått isär till viss del och där har jag valt att tolka den källa som jag har mest förtroende för, med reservation för att det inte behöver vara rätt. Sammanfattningsvis skulle jag därför vilja säga att en sådan här typ av arbete skulle behöva en längre tidsperiod för att verkligen kunna gå lite mer på djupet och vara säker på att alla fakta är relevant och korrekt.

6:6 Förslag till fortsatt forskning

Jag hade gärna sett en fortsatt forskning på fler arter och nya sorter som kan användas som häckmaterial, framförallt då i zon 4 och uppåt. Många av artena som jag har tagit upp finns i oändligt många sorter men det är inte självklart att alla sorter ger ett snyggt och enhetligt intryck som häck. En hel del sorter har jag hittat där man uttryckligen menar att de gör sig bra som häck men jag tror att det finns både fler arter och sorter som skulle kunna fungera bra.

En vidare forskning om sjukdomar på häckväxter vore också intressant, hur stora risker det är med smittsamma sjukdomar på häckar och om det spelar någon roll hur många som säljs och hur populära de är. Mer information kring de sjukdomar som förekommer på häckar som används idag vore också intressant. Jag tycker att det var svårt att uppskatta hur stora riskerna verkligen är för sjukdom på vissa arter. När exempelvis två plantskolor berättar att arten har stora problem och de två andra inte upplevt några problem så är det svårt att veta hur stort problemet är, om det beror på ståndorten, hur lätt den smittar och om man bör avstå från att plantera arten i fråga. Det verkar som att vissa av sjukdomarna går i cykler. Det vill säga att när arten minskar i popularitet så försvinner också sjukdomarna. Därför är det också intressant att veta om man skulle kunna återinföra vissa av växterna nu, som till exempel *Acer campestre* där plantskolorna har märkt att mjöldaggen verkar ha minskat eller om det skulle blossa upp lika fort igen om man återinförde den.

7 Slutsats

Det finns ett stort antal arter att välja på när man ska plantera häck i Småland. Det blir lätt att man väljer de vanligaste i handel men man skulle vinna mycket på att våga testa andra arter och sorter än man brukar. Bara det här arbetet tar upp över 90 taxa vilket visar att det finns ett stort antal odlingsvärda växter att använda sig av. Det ger både variation i våra trädgårdar och gatubilden samt ökar möjligheten att hitta en art som passar bra till just den plats man har. Det kan även vara lönt att prova arter och sorter med lägre zonangivelse då det kan visa sig att de är mer hårdiga än vad som angetts, såvida inte tidigare erfarenheter redan visar att så inte är fallet.

8 Referenser

Böcker:

Bengtsson, Rune. (2012). *Stadsträd från A-Z*. Malmö: Holmbergs i Malmö AB.

Darfeldt, Eric. (1962). *Trädgårdens hägnader: staket, häckar, murar och spaljéer*. Västerås : Ica-förlag.

Johansson, Brita. (2007). *Odling barrväxter*. Kristianstad: Bokförlaget Signum.

Gustavsson, Lars-Åke. (2003). *Moderna buskrosor*. Stockholm: Natur och kultur/LTs förlag.

Lorentzon, Kenneth. (1997). *Blommor och buskar*. Uppl.4. Södra Sandby: Blommor och buskar förlag.

Nilsson, Gunnar. (1983). *Lövträd och buskar*. Stockholm: AB Svensk Byggtjänst.

Nitzelius, Tor. (1958). *Boken om träd*. Stockholm: Saxon & Lindströms förlags tryckeri.

Nitzelius Tor. (1964). *Blommande buskar och träd*. Stockholm : Saxon & Lindströms förlag.

Palmstierna, Inger. (2006). *Träd och buskar i trädgården*. Västerås: ICA bokförlag .

Pardatscher, Günter. (1988). *Hecken im Garten*. Stuttgart: Ulmer.

Pettersson, Maj-Lis & Åkesson, Ingrid. (2011). *Trädgårdens växtskydd*. Stockholm: Natur & Kultur.

Raybo, Bjørg A. (2004). *Träd, buskar och häckar i trädgården*. Köping: Ljungbergs sätteri.

Sandström, Maria. (2003). *Trädgård i kallt klimat*. Stockholm: Natur och kultur/LTs förlag.

Svalin, Elisabeth. (2001). *Klippa häckar och buskar*. Stockholm: Prisma.

Kataloger

Stångby Plantskola. (2011). *Stångbykatalogen 2011/2012*. Lund: Stångby Plantskola.

Tönnersjö Plantskola. (2014). *Tönnersjös trädguide*. Eldsberga: Tönnersjö Plantskola AB.

Van den Berk Nurseries. (2004). *Van den Berk on Trees*. Sint-oedenrode: Boomkwekerij Gebr. Van den Berk

Tidskrifter

Alm, G. (1985). Hålla häck! *Skönare Trädgård 1985*, v. 3(2), s. 45-49.

Bengtsson, R. (1987). Svart aronia. *Utemiljö Apr 1987*, v. 20(2), s. 20.

Bengtsson, R. & Lagerström, T. (1993). Häckar. *Gröna Fakta, nr B12 Utemiljö*, nr 1, ss. 1-16.

Jeppson, C. (1985). Häckar. *Koloniträdgården*, nr 5, ss. 15-18.

Lavesson Ibanez, I. (1997). Klippt häck har många fördelar. *Koloniträdgården*, nr 2-3, ss. 16-17.

Svenstrup, U. (1984). Växter för billigare skötsel. *Utemiljö Maj 1984*, v. 17(3), s. 44.

Elektroniska källor

E-planta ekonomisk förening (2014-07-08). E-planta - De bästa växterna under samma etikett.
Tillgänglig: <http://www.eplanta.com> [2014-05-13].

Fagerhults Plantskola (2014). Fagerhults Plantskola.
Tillgänglig: <http://www.fagerhultsplantskola.se> [2014-05-13].

Fredriksson, Lotta (2014-04-30). Staket, plank, murar och häckar.
Tillgänglig: <http://www.byggahus.se/tomt/staket-plank-murar-och-hackar> [2014-05-13].

Jensen, Kirsten (2006). Länsstyrelsen Västra Götaland.
Tillgänglig: <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/SiteCollectionDocuments/sv/lantbruk-och-landsbygd/lantbruk/ekologiskt-lantbruk/Rosenkvitten.pdf> [2014-05-13].

Gustafsson, Bertil (2006). Koppoms Rosarium.
Tillgänglig: <http://www.koppoms-rosarium.org> [2014-05-13].

Lagerström, Tomas (1992). Acer tataricum ssp. ginnala E - ginnalalönn. Gröna Fakta, B11/1992.
Tillgänglig: http://www.eplanta.com/Customer/Egreen/filearea/Produkter/Trad_och_buskar/ACETAT-GU/acer_ginnala_c.pdf [2014-05-05].

Mobackes Trädgårdscenter (2014). Mobackes Trädgårdscenter.
Tillgänglig: <http://www.mobackes.se/> [2014-05-13].

Movium plantarum (n.d.). Plantarum. Tillgänglig: <http://plantarum.slu.se> [2014-05-13]

Movium plantarum (n.d.). Beskrivning och användarhandledning.
Tillgänglig: <http://plantarum.slu.se/styles/images/pdf/Beskrivning.pdf> [2014-07-09]

Naturhistoriska riksmuseet. (2000-05-09). Den virtuella floran- sen häggmispel.
Tillgänglig: <http://linnaeus.nrm.se/flora/di/rosa/amela/amelaln.html> [2014-05-05] .

Riksförbundet Svensk Trädgård (n.d.). Riksförbundet Svensk Trädgård.
Tillgänglig: <http://www.tradgard.org/> [2014-07-09].

Rydlinge Plantskola AB (2012). Rydlinge Plantskola.
Tillgänglig: <http://www.rydlingeplantskola.se> [2014-05-13].

Rångedala Plantskola (n.d.). Rångedala Plantskola.
Tillgänglig: <http://www.rangedala-plantskola.se> [2014-05-13].

Skinnarnas Blommor & Trädgård AB (n.d.). Skinnarnas Blommor & Trädgård, Ljungby.
Tillgänglig: <http://www.skinnarna.se> [2014-05-13].

Slottsträdgården Ulriksdal (2014). Slottsträdgården Ulriksdal.
Tillgänglig: <http://rappne.nu/> [2014-05-13].

Sveriges Lantbruksuniversitet (n.d.). Svensk Kulturväxtdatabas (SKUD).
Tillgänglig: <http://skud.info> [2014-05-13].

SMHI (2014). Smålands klimat.
Tillgänglig: <http://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/smalands-klimat-1.4865>

Tönnersjö Plantskola AB (n.d.). Tönnersjö Plantskola.
Tillgänglig: <http://www.tonnersjo.se> [2014-05-13].

Värnamo kommun (2014-01-09). Siktskymmande växtlighet.
Tillgänglig: <http://www.varnamo.se/boendemiljo/trafikgatumiljo/gatortorg/siktskymmandevaxtlighet.4.5931609b134369756c880001409.html> [2014-05-13].

Icke publicerat material

Gunnar Cerwén, föreläsning Alnarp 20140123

Muntliga källor

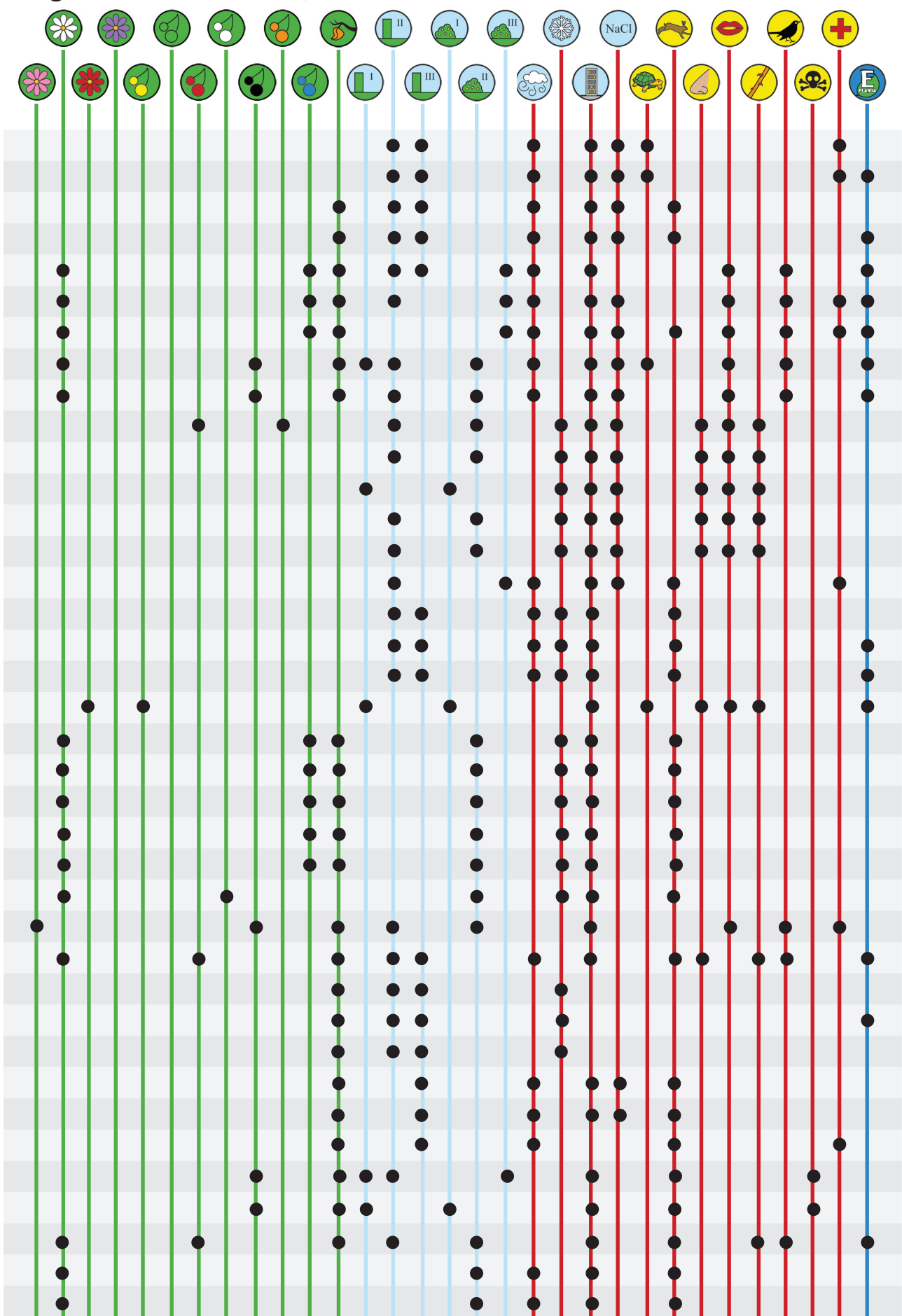
Svensson, Joakim - Rångedala Plantskola. Intervju 2014-04-15

Bodin, Henrik - Fagerhults Plantskola. Intervju 2014-04-16

Söderberg, Hasse - Tönnersjö Plantskola. Intervju 2014-04-17

Salomonsson, Joakim - Skinnarnas Blommor & Trädgård. Intervju 2014-04-23

Bilaga 2. Guiden - sida 1, del 2

Bilaga 3. Guiden - sida 2, del 1

										
										
<i>Physocarpus opulifolius</i> ‘Summer Wine’		●		●	●	●	●	●		
<i>Picea abies</i>			●	●	●		●			
<i>Pinus mugo</i>		●		●	●		●	●		
<i>Pinus mugo</i> var. <i>mughus</i>			●	●	●		●	●		
<i>Pinus mugo</i> var. <i>pumilo</i>			●	●	●		●	●		
<i>Potentilla fruticosa</i>			●	●	●	●	●	●		●
<i>Potentilla fruticosa</i> ‘Abbotswood’ E	●			●	●	●	●	●		●
<i>Potentilla fruticosa</i> ‘Fridhem’ E		●		●	●	●	●	●		●
<i>Potentilla fruticosa</i> ‘Goldfinger’ E	●			●	●	●	●	●		●
<i>Ribes alpinum</i> ‘Schmidt’		●		●	●	●	●			
<i>Ribes alpinum</i> flk Elisabet E			●	●	●	●	●			
<i>Rosa carolina</i> flk Gunnel E			●	●	●	●		●		
<i>Rosa</i> (Glauca-gruppen) ‘Nova’ E		●		●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i>			●	●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i> var. Alba			●	●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i> ‘Fru Dagmar Hastrup’		●		●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i> ‘Hansa’			●	●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i> ‘Louise Bugnet’			●	●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i> ‘Moje Hammarberg’		●		●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i> ‘Ritausma’		●		●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i> ‘Rugspin’			●	●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i> ‘Scabrosa’			●	●	●	●	●	●		
<i>Rosa rugosa</i> ‘Schneezwerg’		●		●	●	●	●	●		
<i>Rosa</i> x <i>rugotida</i> ‘Darts Defender’			●	●	●	●	●			
<i>Rosa spinosissima</i>			●	●	●	●	●	●		
<i>Salix purpurea</i> ‘Nana’	●			●		●	●			●
<i>Sorbaria sorbifolia</i>			●	●	●	●	●	●		
<i>Sorbaria sorbifolia</i> ‘Maia’ ‘E	●			●	●	●	●	●		
<i>Sorbaria sorbifolia</i> ‘Pia’ E	●			●	●	●	●	●		
<i>Sorbus intermedia</i>	●			●	●		●	●		
<i>Sorbus mougeotii</i>		●		●	●		●			
<i>Sorbus mougeotii</i> flk Bälinge E		●		●	●		●			
<i>Spiraea betulifolia</i> ‘Tor’ E			●	●	●	●	●	●		
<i>Spiraea</i> x <i>cinerea</i> ‘Grefsheim’ E		●		●		●	●	●		
<i>Spiraea japonica</i> ‘Anthony Waterer’				●	●	●	●	●		
<i>Spiraea japonica</i> ‘Froebelii’		●		●	●	●	●	●		
<i>Spiraea japonica</i> ‘Little Princess’		●		●	●	●	●	●		
<i>Spiraea japonica</i> ‘Sapho’	●			●	●	●	●	●		

Bilaga 4. Guiden - sida 2, del 2

Bilaga 5. Guiden - sida 3, del 1

[illegible]

Bilaga 6. Guiden - sida 3, del 2

